

5. พื้นที่ที่เป็นป่าไม่เหมาะกับการใช้ปลูกพืช มีศักยภาพในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรต่ำ ได้แก่ พื้นที่บางส่วนในอำเภอปักษ์ธงชัย ปากช่อง ทรายรี เสงขลา สัตหีบ คำนวนาค และสูงเนิน

6. พื้นที่ที่เป็นแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ได้แก่ พื้นที่ของอำเภอปักษ์ธงชัย

โดยสรุป ดินในจังหวัดนครราชสีมาที่มีศักยภาพปานกลาง สำหรับการพัฒนาการเกษตร และส่วนใหญ่ดินที่ต้องได้รับการปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ ดินที่มีศักยภาพสูงในการปลูกข้าว ส่วนใหญ่อยู่ใกล้ลุ่มน้ำและเป็นพื้นที่ประสบปัญหาสภาวะน้ำท่วมบ้างฤดูฝน ดินที่มีศักยภาพสูงในการผลิตพืชไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณเชิงเขา ซึ่งเป็นเขตที่มีอัตราการชะล้างดินค่อนข้างสูง นอกจากนี้ดินบางส่วนยังมีปัญหาเป็นดินเค็ม หน้าดินคั้นและเป็นดินทรายด้วย

ป่าไม้

จากการสำรวจทางภาพถ่ายดาวเทียมครั้งล่าสุดปี 2531 พื้นที่ป่าไม้ของจังหวัดลดลง เหลือเพียง 1,766,000 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 13 ของพื้นที่ทั้งหมด ประเภทของป่า จังหวัดนครราชสีมาเนื้อที่ป่าทั้งสิ้น 3,674,419 ไร่ แยกเป็นชนิดของป่าได้ดังนี้

1. ป่าดิบแล้ง มีเนื้อที่ 1,693,358 ไร่ พบมากในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อำเภอปากช่อง และอำเภอปักษ์ธงชัย เป็นป่าไม้ชนิดต่างๆ ปะปนกัน
2. ป่าดิบแล้งที่ถูกบุกรุกทำลาย มีเนื้อที่ 90,836 ไร่ ถูกบุกรุกเพื่อขยายพื้นที่การเกษตร เช่น ทำไร่ข้าวโพด มันสำปะหลัง เป็นแห่ง ๆ แต่พื้นที่ยังคงมีสภาพป่าอยู่บ้าง
3. ป่าเบญจพรรณมีเนื้อที่ 129,028 ไร่ เป็นป่าผลัดใบ ถูกบุกรุกทำลายไปมากเพราะเป็นที่ราบเหมาะแก่การเกษตรมีมากในอำเภอปากช่อง ปักษ์ธงชัย ทรายรี เสงขลา และโชคชัย
4. ป่าเบญจพรรณไม่มีไม้สักที่ถูกบุกรุก มีเนื้อที่ 43,713 ไร่ พื้นที่ป่าชนิดนี้ ถูกบุกรุกทำลายเพื่อการเกษตร เช่น ทำไร่มันสำปะหลัง ไร่ข้าวโพด เป็นต้น ทำอย่างไม่เป็นลำดับขั้น มักทำเป็นแห่ง ๆ กระจัดกระจายทั่วไป มิได้ไล่เฉียน ยังมีลักษณะของป่าเป็นส่วนใหญ่อยู่
5. ป่าแดงหรือป่าโคกมีเนื้อที่ 1,133,368 ไร่ มีพื้นที่ไม่มากนัก ในป่าแต่ละแห่งถูกถากถาง ตัดเอาไม้ไปแล้ว ใช้พื้นที่ปลูกปอ ข้าวโพด มันสำปะหลัง บางแห่งทำนา
6. ป่าแดงหรือป่าโคกที่ถูกบุกรุก มีเนื้อที่ 20,398 ไร่ ส่วนที่ถูกบุกรุกทำลายป่าเพื่อเอาไม้ แต่มีบางแห่งทำเพื่อการเกษตร เช่น ปลูกปอ มันสำปะหลัง และข้าวโพด
7. ป่าละเมาะ มีเนื้อที่ 271,629 ไร่ มีไม้ใบใหญ่ปะปนกับพวกหญ้าหรือพุ่มไม้เตี้ย ๆ ไม่ได้ทำประโยชน์อะไร มีกระจัดกระจายทั่วไป
8. ป่าปลูก เนื้อที่ 8,700 ไร่ ป่าปลูกในจังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่จะปลูกไม้สัก ซึ่งทางราชการได้ส่งเสริมให้ปลูกพืชทดแทนไม้ที่ตัดออกไป

จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติ 29 แห่ง พื้นที่ 5,209,420.5 ไร่ อุทยานแห่งชาติ 2 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อยู่ในเขตอำเภอปากช่องและอำเภอ ปักธงชัย มีเนื้อที่ 199,375 ไร่ อุทยานแห่งชาติทับลาน อยู่ในเขตอำเภอปักธงชัย ครบุรี เสิงสาง มีเนื้อที่ 1,100,625 ไร่ (ได้ดำเนินการโครงการ คจก. บางส่วนของอำเภอเสิงสาง) วนอุทยาน แห่งชาติ 1 แห่ง คือ วนอุทยานน้ำตกเจ็ดสาวน้อยอยู่ในเขตอำเภอปากช่อง มีเนื้อที่ 500 ไร่ และ สวนป่าที่ดำเนินการโดยรัฐบาลรัฐวิสาหกิจและเอกชน อีกประมาณ 82,756.49 ไร่

การใช้พื้นที่เพื่อการเกษตร

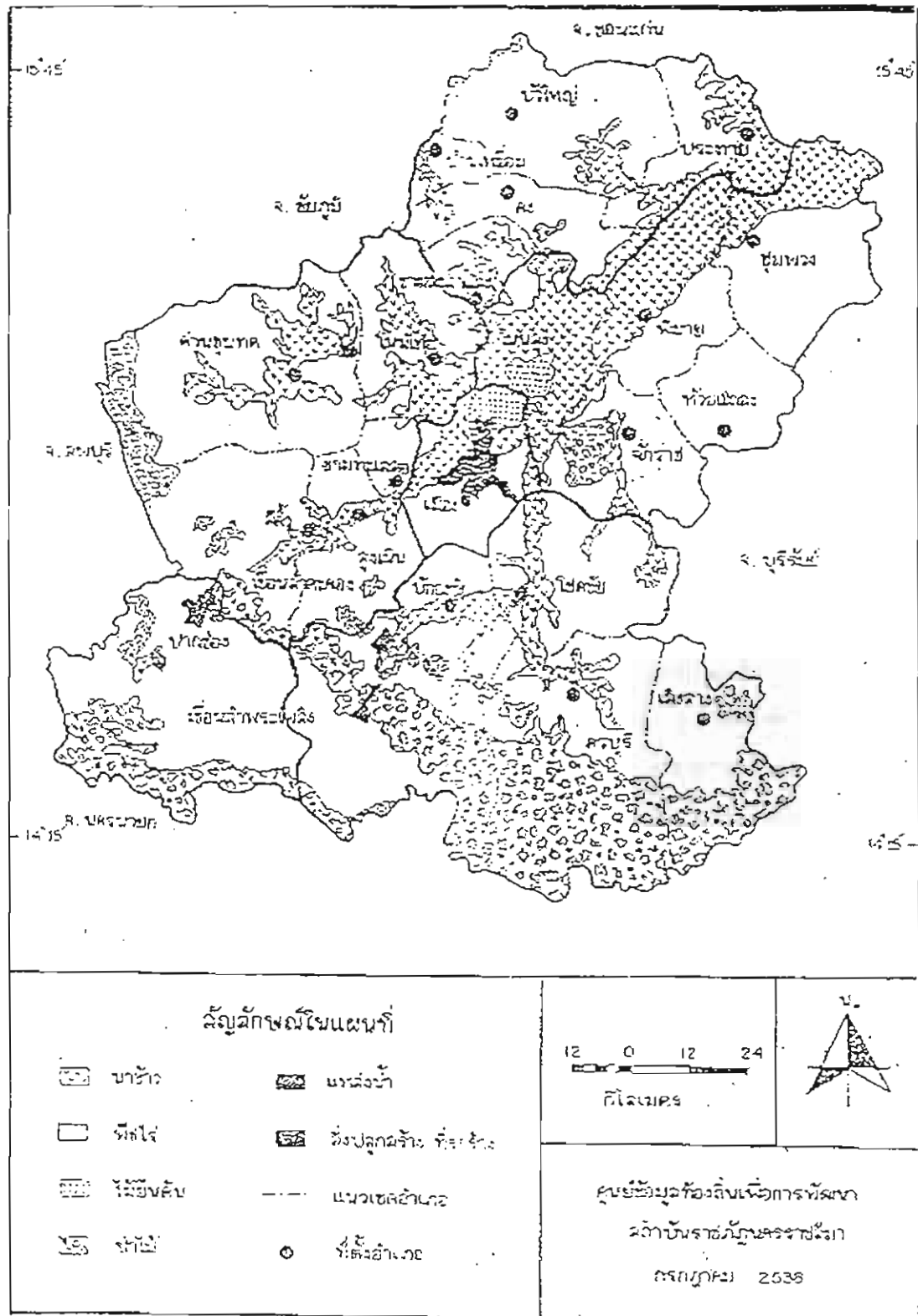
พื้นที่การเกษตรในจังหวัดนครราชสีมามีจำนวนทั้งสิ้น 8,598,177 ไร่ เป็นพื้นที่รับน้ำ การเกษตรจากโครงการชลประทานจำนวน 1,065,625 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 12.4 ของพื้นที่การ เกษตรทั้งหมด ในจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดของจังหวัดนครราชสีมา ปรากฏว่า มีการทำ ไร่มากเป็นอันดับที่ 1 และทำนาเป็นอันดับที่ 2 และประเมินว่ามีการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ใน บริเวณคันน้ำधार ซึ่งส่วนมากอยู่ในเขตกิ่งอำเภอวังน้ำเขียว จำนวนไม่น้อยกว่า 150,000 ไร่ ผลผลิตข้าวโพดที่ได้รับนี้แลกด้วยความแห้งแล้งทั้งในบริเวณคันน้ำधारเอง และในพื้นที่ราบใน จังหวัดนครราชสีมา

พื้นที่ที่ถือครองเพื่อการเกษตร แบ่งเป็นพื้นที่นา พื้นที่เพาะปลูกพืชไร่ พืชที่ไม่ผล และไม้ยืนต้น พื้นที่ปลูกพืชผักและดอกไม้ในแต่ละปีแตกต่างกันเมื่อเปรียบเทียบการใช้พื้นที่ใน การเพาะปลูกในปี 2527, 2529, 2534 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 4.6, 6.9, 8.6 ส่วนในปี 2535 และ 2536 มีการใช้พื้นที่ลดลงเล็กน้อย

[illegible]

[illegible]

แผนที่ ที่ 3
สภาพการใช้ทรัพยากรที่ดินด้านการเกษตร

เกษตรกรรม

ในปัจจุบันแม้ว่าภาคอุตสาหกรรม การค้าส่งค้าปลีก การบริการและการก่อสร้างจะมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของจังหวัดนครราชสีมามากขึ้น แต่ภาคเกษตรก็ยังคงเป็นภาคที่มีสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงที่สุดคือประมาณร้อยละ 26.2 โดยมีการจ้างงานตามข้อมูลของสำนักงานแรงงานจังหวัดนครราชสีมา ประมาณร้อยละ 60 ของผู้มีงานทำในจังหวัดนครราชสีมาทั้งหมดใช้เนื้อที่ทำการเกษตร 8.7 ล้านไร่หรือร้อยละ 64.8 ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัด ประเภทของการผลิตภาคเกษตรที่มีสัดส่วนสูงที่สุด คือ พืชซึ่งคิดเป็นร้อยละ 19.7 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดหรือประมาณร้อยละ 75 ของผลิตภัณฑ์ของภาคเกษตรทั้งหมด รองลงมาคือปศุสัตว์

1. พืช จังหวัดนครราชสีมา ผลิตพืชชนิดต่าง ๆ 86 ชนิด ประกอบด้วยข้าวและพืชไร่ 15 ชนิด พืชผัก 35 ชนิด และไม้ผลยืนต้น 36 ชนิด ผลผลิตภาคเกษตรประเภทพืชที่สำคัญ คือ

1.1 ข้าว การผลิตพืชประกอบด้วยการทำนา ใช้พื้นที่ 3.8 ล้านไร่ หรือร้อยละ 44.47 ของพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมดของจังหวัด กระจายไปทุกอำเภอ อำเภอที่มีพื้นที่ทำนามากที่สุดคือ อำเภอชุมพวง รองลงมาคืออำเภอบัวใหญ่ โนนสูง พิมาย โนนไทย และคง ข้าวที่ผลิตประมาณร้อยละ 88 ของพื้นที่เพาะปลูกข้าว เป็นข้าวเจ้าซึ่งได้ผลผลิตประมาณร้อยละ 93 ของผลผลิตรวม แสดงให้เห็นว่าการทำนาของจังหวัดนครราชสีมาแตกต่างจากจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งส่วนใหญ่ทำนาข้าวเหนียว สำหรับราคาข้าวเปลือกนั้น ในช่วงปี 2531-2534 มีราคาสูงขึ้นกว่าในช่วงก่อนหน้านั้นและราคาข้าวเปลือก 5 เปอร์เซ็นต์ในปี 2534 สูงถึงตันละ 4,497 บาท อย่างไรก็ตามตั้งแต่ปี 2535 เป็นต้นมา ราคาข้าวเปลือกได้ชลดัลงตามลำดับ และในปี 2536 ราคาข้าวเปลือกลดลงเหลือประมาณตันละ 3,000 บาท (จังหวัดนครราชสีมามีการทำนาปรังน้อยเนื่องจากปัญหาการขาดแคลนน้ำ)

1.2 มันสำปะหลัง จังหวัดนครราชสีมาใช้พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง 1.9 ล้านไร่ หรือร้อยละ 22 ของพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด อำเภอที่ปลูกมันสำปะหลังมากที่สุด คือ อำเภอคำชะโนด ฝักบัว หนองบุญมาก และครบุรี ในปี 2535 จังหวัดนครราชสีมาสามารถผลิตหัวมันสำปะหลังสดได้รวมทั้งสิ้น 4.26 ล้านตัน (ลดจากปี 2534 129,550 ตัน) ซึ่งคิดเป็นประมาณร้อยละ 20 ของผลผลิตมันสำปะหลังทั่วทั้งประเทศ โดยผลิตได้เฉลี่ย 2,161 กก./ไร่

ในการศึกษาผลผลิตของพืชเศรษฐกิจในจังหวัด เปรียบเทียบกับผลผลิตทั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือและทั้งประเทศพบว่า ผลผลิตของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของจังหวัดคิดเป็น 1/3 ของภาคและประมาณร้อยละ 22 ของผลผลิตมันสำปะหลังทั้งประเทศ

1.3 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จังหวัดนครราชสีมาเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 952,546 ไร่ ในปี 2535 อำเภอที่มีการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มากที่สุด คือ อำเภอปากช่องซึ่งปลูกถึง 436,885 ไร่ ซึ่งคิดเป็นเกือบร้อยละ 46 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งจังหวัด อำเภอที่มีการเพาะปลูกรองลงคือ อำเภอชุมพวงและสีคิ้ว ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น กล่าวคือได้เพิ่มจาก กก.ละ 3.00 บาทในปี 2533 เป็น 3.17 บาท และ 3.52 ในปี 2535 ตามลำดับ

จากข้อมูลของเขตเกษตรเศรษฐกิจที่ 6 นครราชสีมา คำนวณต่อ กก.ทำให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทน กก. ละ 1.79 บาท หรือ 870 บาท/ไร่ในปี 2535

1.4 อ้อยโรงงาน จังหวัดนครราชสีมาปลูกอ้อยทั้งหมด 313,545 ไร่ ในปี 2535/36 หรือ ประมาณ 3.5 ของพื้นที่ทำการเกษตรของจังหวัด อำเภอที่ปลูกอ้อยมากที่สุด คือ แก้งสนามนาง ซึ่งปลูก 82,070 ไร่ในปี 2535/36 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 26.17 ของพื้นที่เพาะปลูกอ้อยในจังหวัดทั้งหมด อำเภอที่เพาะปลูกรองลงมาคือปากช่อง บ้านเหลื่อม และอำเภอชุมพวง

ในปี 2535/36 ได้ผลผลิตอ้อย 2.68 ล้านตัน ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 8,626 กก. อำเภอที่ให้ผลผลิตอ้อยสูงสุด คือ อำเภอสูงเนินซึ่งผลได้เฉลี่ย 13,000 กก.ต่อไร่

1.5 พืชไร่อื่น ๆ

1.5.1 ปอแก้ว ในปี 2535/36 พื้นที่เพาะปลูกปอแก้วของจังหวัดนครราชสีมา เท่ากับ 45,791 ไร่ หรือร้อยละ 0.5 ของพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด อำเภอที่ปลูกปอแก้วมากที่สุด คืออำเภอโนนไทย ซึ่งปลูกทั้งสิ้น 27,215 ไร่ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 59.43 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งจังหวัดและในปี 2535/36 ได้ผลผลิต 9.296 ตัน คิดเป็นผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 214 กก. การผลิตปอแก้วของจังหวัดมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือลดลงจาก 60,620 ไร่ในปี 2533/34 เหลือ 48,489 ไร่ และ 45,791 ไร่ในปี 2534/35 และ 2535/36 ตามลำดับ ขณะที่ผลผลิตรวมก็ลดลงจาก 12,245 ตัน เหลือ 10,719 ตัน และ 9,296 ตันตามลำดับในช่วงเวลาเดียวกัน ทั้งนี้เกิดจากสาเหตุต่าง ๆ เช่นขาดแคลนน้ำในการแช่และฟอกปอ ขาดแคลนแรงงานที่ใช้ดอกและฟอกปอ นอกจากนี้ราคาย่อยยังผันผวนไม่แน่นอน จึงลดแรงจูงใจการปลูกปอของเกษตรกรลงไป แล้วจึงหันไปปลูกพืชอื่น ๆ เช่น อ้อย และมันสำปะหลัง ฯลฯ

ในปี 2535/36 ปอแก้วมีราคาเฉลี่ยเท่ากับ 8.05 บาท/กก. สำหรับปอเกรด A และ 7.75 บาท/กก. และ 7.19 บาท/กก. สำหรับปอเกรด B และเกรด C ตามลำดับ ขณะที่ต้นทุนเฉลี่ยของเกษตรกร กก. ละ 4.56 บาท

1.5.2 ถั่วเหลือง อำเภอที่มีการปลูกถั่วเหลืองมากที่สุดคือ อำเภอปากช่อง ปักธงชัย ครอบรู้ เสงี่ยม คำขุนทด ปี 2535/36 จังหวัดนครราชสีมามีการปลูกถั่วเหลือง 5,936 ไร่ ขณะที่ในปี 2533/34 ปลูกถึง 10,459 ไร่ในปี ได้ผลผลิตรวม 1,383 ตัน เฉลี่ยผลผลิตต่อไร่เท่ากับ 233 กก. ผลผลิตถั่วเหลืองของจังหวัดนครราชสีมาได้ลดลง สาเหตุที่สำคัญที่ทำให้ผลผลิตถั่วเหลืองลดลงนั้น เกิดจากภาวะฝนทิ้งช่วง และโรคระบาด รวมทั้งความผันผวนของราคา จึงส่งผลให้เกษตรกร

เปลี่ยนไปปลูกพืชอื่น เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แทน เกษตรกรสามารถขายหัวเหลืองได้ กก. ละ 8.06 บาทในปี 2535/36 ขณะที่ต้นทุนการผลิตเท่ากับ 5.41 บาท/กก. ดังนั้นเกษตรกรจะได้รับผลตอบแทนกก.ละ 2.65 บาท หรือ 609.50 บาทต่อไร่

นอกจากผลิตผลต่างๆ ข้างต้นแล้ว จังหวัดนครราชสีมายังมีการเพาะปลูกพืชอื่น ๆ เช่น ข้าวฟ่าง ฝ้าย ละหุ่ง ถั่วลิสง ถั่วเขียว ฯลฯ แต่ผลิตผลเหล่านี้มีไม่มากนักเมื่อเทียบกับพืชต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว

2. ปศุสัตว์ จังหวัดนครราชสีมามีการเลี้ยงสัตว์หลายชนิด สัตว์ที่มีการเลี้ยงมากที่สุด ได้แก่โคเนื้อ โคนม กระบือ โดยเฉพาะสุกรมีการเลี้ยงมากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การเลี้ยงโค มีมากที่สุดที่อำเภอด่านขุนทด จำนวน 73,337 ตัว คิดเป็นร้อยละ 16.4 ของโคทั้งหมดที่เลี้ยงในจังหวัดนครราชสีมา รองลงมาคืออำเภอปากช่องมีโคเลี้ยงมากเป็นอันดับที่ 2 จำนวน 47,858 ตัว คิดเป็นร้อยละ 10.7 ของจำนวนโคที่เลี้ยงในนครราชสีมา อนึ่งโคมี 2 ประเภท คือ โคเนื้อ และโคนม โคเนื้อมีเลี้ยงมากที่สุดในอำเภอด่านขุนทด ส่วนโคนมมีเลี้ยงมากที่สุดที่อำเภอปากช่อง

ควายหรือกระบือ มีมากที่สุดที่อำเภอยางชุมน้อย จำนวน 31,419 ตัวในปี 2535 รองลงมาได้แก่ อำเภอบัวใหญ่จำนวน 28,422 ตัว ประทายมี 21,476 ตัว

สุกร มีการเลี้ยงมากที่สุดที่อำเภอปากช่อง มีมากถึง 70,144 ตัว คิดเป็นร้อยละ 24.2 ของจำนวนสุกรทั้งจังหวัด รองลงมาเลี้ยงที่อำเภอเมือง จำนวน 45,000 ตัว คิดเป็นร้อยละ 15.5 อำเภออื่น ๆ ที่นิยมเลี้ยงสุกร ได้แก่ อำเภอสีคิ้ว และสูงเนิน มีจำนวนสุกรรวมกันถึง 56,851 ตัวหรือประมาณร้อยละ 20 ของผลิตผลทั้งจังหวัด เมื่อพิจารณาในเชิงพาณิชย์ปรากฏว่าตลาดค้าสุกรของอำเภอปากช่อง สีคิ้ว สูงเนินและอำเภอเมืองมีปริมาณการผลิตรวมกันมากถึงร้อยละ 60 ของผลิตผลทั้งจังหวัด

เป็ด มีการเลี้ยงมากที่สุดที่อำเภอพิมาย จำนวน 53,705 ตัว คิดเป็นร้อยละ 20 ของผลิตผลทั้งจังหวัด อำเภอที่นิยมเลี้ยงเป็ดนอกจากพิมายได้แก่ อำเภอเมือง ขามสะแกแสง ชุมพวง ด่านขุนทด โนนไทย บัวใหญ่ ปากช่อง สีคิ้ว เป็นต้น

ไก่ เป็นสัตว์ที่นิยมเลี้ยงกันมากในจังหวัด โดยมีจำนวนประมาณถึง 4 ล้านตัว อำเภอที่เลี้ยงไก่อมากที่สุด ได้แก่ อำเภอโนนไทย มีการเลี้ยงเกือบ 1 ล้านตัว หรือคิดเป็นร้อยละ 24 ของการเลี้ยงไก่ทั้งจังหวัด รองลงไปได้แก่ อำเภอปากช่อง จำนวน 7 แสนตัว (17.6%) และสีคิ้วมีการเลี้ยงไก่อมากเป็นอันดับที่ 3 จำนวนเกือบ 4 แสนตัว คิดเป็นร้อยละ 9.7

3. ประมง การส่งเสริมปลาของประมงจังหวัดนครราชสีมา ในปี 2535 มีดังนี้

เลี้ยงปลาในบ่อ จำนวน 6,328 ราย เนื้อที่ 5,784.39 ไร่

เลี้ยงปลาในนาข้าว จำนวน 180 ราย เนื้อที่ 829.69 ไร่

นอกจากนี้ยังมีการจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ เช่น จากสาบูน ลำตะคอง ลำเชียงไกร และอ่างเก็บน้ำอื่น ๆ ซึ่งมีทั้งสิ้นจำนวน 1,164 แห่ง เนื้อที่ 128,960.71 ไร่

ข้อจำกัดของการพัฒนาภาคเกษตร

1. ทรัพยากรน้ำ ข้อจำกัดประการแรกได้แก่ ทรัพยากรน้ำ เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดเป็นที่ราบสูง และเป็นที่ดอน ภูมิประเทศส่วนใหญ่จึงไม่มีลักษณะเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่งสามารถเก็บกักน้ำในฤดูฝนไว้ใช้ได้ตลอดทั้งปี แหล่งน้ำธรรมชาติที่มีอยู่ส่วนใหญ่มักเป็นห้วย หนอง คลองและบึงขนาดเล็ก เนื่องจากมีภูมิประเทศเป็นป่าและเทือกเขา อย่างไรก็ตามโครงการชลประทานทั้งหมดของจังหวัดยังมีขีดจำกัดในการส่งน้ำเลี้ยงพื้นที่การเกษตร ทั้งนี้เพราะสามารถครอบคลุมพื้นที่เพาะปลูกได้เพียงร้อยละ 12.2 ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมดเท่านั้น

นอกจากข้อจำกัดด้านปริมาณฝนตกน้อย ประกอบด้วย พื้นที่โครงการชลประทานคิดเป็นสัดส่วนที่ต่ำของพื้นที่เพาะปลูกแล้ว จังหวัดนครราชสีมายังมีขีดจำกัดทางด้านพื้นที่ลุ่มน้ำซึ่งจะเป็นแหล่งเก็บกักน้ำไว้ใช้นอกฤดูฝนอีกด้วย

อำเภอที่มีขีดจำกัดในการพัฒนาภาคเกษตรกรรม โดยอาศัยทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำของจังหวัด จะเห็นได้ว่าอำเภอที่มีศักยภาพได้แก่ อำเภอที่อยู่ทางทิศตะวันตกและตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัด เช่น บริเวณลุ่มน้ำสาบูนบน ลำพระเพลิง ลุ่มน้ำลำตะคอง และลุ่มน้ำลำเชียงไกร ได้แก่ อำเภอโชคชัย ครบุรี ปักธงชัย ชุมเนิน ปากช่อง เมือง ขามทะเลสอ สีคิ้ว จักราช โนนสูง และด่านขุนทด

2. คุณภาพของดิน โดยการศึกษาคุณภาพและสภาพการใช้ดินของจังหวัด จากแผนที่การใช้ที่ดินของจังหวัด จะเห็นได้ว่าพื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่อยู่ที่ดินเค็มทางเหนือ จากปัญหาดินเค็มดังกล่าว ในปัจจุบันกิจกรรมการเกษตรที่สำคัญจึงลงมาอยู่ทางใต้เป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในท้องที่อำเภอปากช่อง ซึ่งถือเป็นอำเภอสำคัญที่สุดของจังหวัดนครราชสีมา

3. วัตถุดิบทางการเกษตร ในจังหวัดนครราชสีมามีโรงงานอาหารกระป๋อง ซึ่งผลิตข้าวโพด หน่อไม้ฝรั่ง เห็ดฟาง มะเขือเทศ ในการดำเนินงานนั้นโรงงานมีปัญหาในด้านการผลิต เพราะขาดแคลนวัตถุดิบเพื่อป้อนโรงงาน มีสาเหตุมาจากปัญหา ความแห้งแล้งในจังหวัด ซึ่งมีผลทำให้มีปัญหาในการลงทุนในโรงงานแปรรูปผัก ผลไม้ในจังหวัดนครราชสีมาแบบครบวงจร

ประเภทของภาคอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมของจังหวัดแบ่งเป็น 5 ประเภท (แบ่งตามสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด)

1. อุตสาหกรรมอาหารและแปรรูปสินค้าเกษตร เป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญมากที่สุดของจังหวัด มีจำนวนโรงงานถึง 5,500 โรง เป็นร้อยละ 77.7 ของโรงงานทั้งหมดโดยไม่รวม

นับโรงสีข้าว และกว่าร้อยละ 98 เป็นโรงงานขนาดเล็กที่มีขนาดการลงทุนไม่เกิน 10 ล้านบาท โรงงานแปรรูปสินค้าเกษตรของจังหวัดนับว่ามีบทบาทสำคัญต่อการผลิตและการส่งออกของประเทศในด้านผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง น้ำตาล และอาหารสัตว์สำเร็จรูป โดยเฉพาะโรงงานขนาดใหญ่ที่มีการลงทุนเกินกว่า 100 ล้านบาท มีถึง 17 โรง แต่คิดเป็นเพียงร้อยละ 0.3 ของโรงงานอุตสาหกรรมในประเภทเดียวกัน

2. อุตสาหกรรมสนับสนุน (Support industries) แบ่งประเภทตามสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดซึ่งแบ่งตามผลิตภัณฑ์ของแต่ละอุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์โลหะ พลาสติก อุตสาหกรรมสนับสนุน และมีความเป็นไปได้ในการพัฒนาได้สูงกว่า จำนวนโรงงานขนาดใหญ่ในอุตสาหกรรมสนับสนุนมี 5 ราย เป็นโรงงานพลาสติกถึง 3 โรง เพื่อขยายให้แก่โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตรเป็นส่วนใหญ่ (โรงงานพลาสติกเมตามีน 1 โรง มีเงินลงทุน 150 ล้านบาท) โรงงานที่จัดว่าเป็นพื้นฐานสำคัญในการผลิตชิ้นส่วน เครื่องจักรกล ชิ้นส่วนยานยนต์ ได้แก่ โรงงานผลิตภัณฑ์พลาสติกผลิตชิ้นส่วน เหล็ก อลูมิเนียม และที่สำคัญที่สุดได้แก่ โรงผลิตแบบแม่พิมพ์และปั๊มขึ้นรูปเครื่องจักร เป็นโครงการร่วมลงทุนกับต่างชาติ ประกอบการผลิตชิ้นส่วนเครื่องจักรกล และโรงงานประกอบรถยนต์ประเภทต่าง ๆ มีขีดความสามารถในด้านการประกอบตัวถังโดยอาศัยงานเหล็กด้านการปั๊มขึ้นรูป การตัด เตะ และเชื่อม แต่ก็นับได้ว่าเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของงานประเภทโลหะที่ใช้ในอุตสาหกรรมด้านการขนส่งได้ในอนาคต มีจำนวนรวมไม่ถึงร้อยละ 1 ของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมของจังหวัด

3. อุตสาหกรรมประเภทใช้แรงงาน (Labour-intensive industries) แม้จะถือว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยในชนบทก็ตาม แต่จำนวนโรงงานรวมกันทุกขนาดก็มีส่วนเพียงร้อยละ 1.5 ของโรงงานทั้งหมด โรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีการจ้างแรงงานมากกว่า 1,000 คน มีจำนวน 6 โรงงาน เป็นโรงงานผลิตกระสอบ 3 โรงงาน ที่เหลือเป็นโรงงานผลิตของเล่น หลอดไฟคริสตมาส และเส้นใยไหมเป็นส่วนใหญ่

4. อุตสาหกรรมกลุ่มไฮเทค หรือกลุ่มที่ผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า อิเลคทรอนิกส์และเคมีภัณฑ์ของ (Hitech industry) จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนเพียง 4 ราย ซึ่งโรงงานที่ใหญ่ที่สุดและได้รับบัตรส่งเสริม ได้แก่ โรงงานผลิตเครื่องเล่นวีซีดี และเครื่องรับโทรทัศน์ ซึ่งเป็นโรงงานในเขตอุตสาหกรรมสุรนารี นับได้ว่าจำนวนโรงงานในกลุ่มไฮเทคยังมีจำนวนน้อยมาก เนื่องจากโรงงานประเภทนี้ยังกระจายอยู่ในเขตภาคกลาง และชายฝั่งภาคตะวันออก เป็นส่วนมาก

5. อุตสาหกรรมกลุ่มอื่น ๆ (Other industries) จากการรวบรวมของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด อุตสาหกรรมอื่น ๆ มีจำนวนรวมถึง 1,303 โรง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 19.8 ของโรงงานทั้งหมดอุตสาหกรรมในกลุ่มนี้ ประกอบด้วยโรงงานแปรรูป ผลิตภัณฑ์ก่อสร้างไม้ ผลิตภัณฑ์ก่อสร้างในรูปยางมะตอย แอสฟัลต์กีดคอนกรีต โรงหล่อคอกอย่าง ผลิตภัณฑ์คอนกรีต หินอ่อน

การกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรม

1. แหล่งที่มีโรงงานอุตสาหกรรมหนาแน่นมาก แหล่งที่มีโรงงานอุตสาหกรรมอยู่หนาแน่นมาก ได้แก่ อำเภอเมือง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงงานผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง การซ่อมสร้างประกอบรถยนต์ รถพ่วง เครื่องจักรสำหรับใช้ในการกลึงกรรม โรงงานผลิตภัณฑ์คอนกรีตส่วนประกอบสำหรับการก่อสร้าง การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ การผลิตชิ้นเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ อุปกรณ์ไฟฟ้า การผลิตอุปกรณ์เครื่องใช้ในการกีฬา การแปรรูป อาหาร การผลิตถุง กระสอบ โรงงานผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติก

2. แหล่งที่มีโรงงานอุตสาหกรรมอยู่หนาแน่น แหล่งที่มีโรงงานอุตสาหกรรมอยู่หนาแน่น ได้แก่ อำเภอปากช่อง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงงานอัดมันเม็ค โรงงานผลิตส่วนผสมอาหารสัตว์ ผลิตภัณฑ์คอนกรีต หินอ่อน โรงงานซ่อมประกอบยานพาหนะขนส่ง ซึ่งอยู่ตามท้องที่ต่าง ๆ ดังนี้

2.1 อำเภอปักธงชัย ได้แก่ โรงงานทอผ้าไหม โรงงานสาวไหม ตีเกลียวเส้นไหม ฟอก ย้อมเส้นไหม โรงงานน้ำตาลทรายแดง

2.2 อำเภอสีคิ้ว ได้แก่ โรงงานแป้งมัน ทอกระสอบ และโรงงานฟักไข่

2.3 อำเภอพิมาย ได้แก่ โรงงานแป้งมัน โรงงานผลิตเกลือบริสุทธิ์ โรงงานผลิตเนื้อก้นหนาว

2.4 อำเภอจักราช ได้แก่ โรงงานเนื้อสำเร็จรูป โรงงานมันเส้นมันเม็ค

2.5 อำเภอด่านขุนทด ได้แก่ โรงงานผลิตขวดพลาสติก โรงงานผลิตชิ้นส่วนประกอบอิเล็กทรอนิกส์

2.6 อำเภอโชคชัย ได้แก่ โรงงานสาวไหม โรงงานผลิตอาหารสัตว์

2.7 อำเภอสูงเนิน ได้แก่ โรงงานทอกระสอบพลาสติก โรงงานฟักไข่ โรงงานผลิตยางมะตอย

2.8 อำเภอบัวใหญ่ ได้แก่ โรงงานผลิตถุงพลาสติก โรงงานผลิตน้ำตาลทรายแดง

3. แหล่งที่มีโรงงานอุตสาหกรรมหนาแน่นน้อย แหล่งที่มีโรงงานอุตสาหกรรมหนาแน่นน้อย ได้แก่ อำเภอดง อำเภอโนนสูง อำเภอขามทะเลสอ อำเภอประทาย อำเภอห้วยแถลง อำเภอบ้านเหลื่อม อำเภอแก้งสนามนาง อำเภอโนนแดง กิ่งอำเภอวังน้ำเขียว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดเล็ก จำพวกโรงสีข้าว โรงงานมันเส้นมันเม็ค การผลิตเครื่องเรือนเครื่องใช้จากไม้ โรงงานซ่อมเครื่องยนต์ เครื่องจักรยานพาหนะขนส่ง และโรงงานผลิตภัณฑ์คอนกรีต

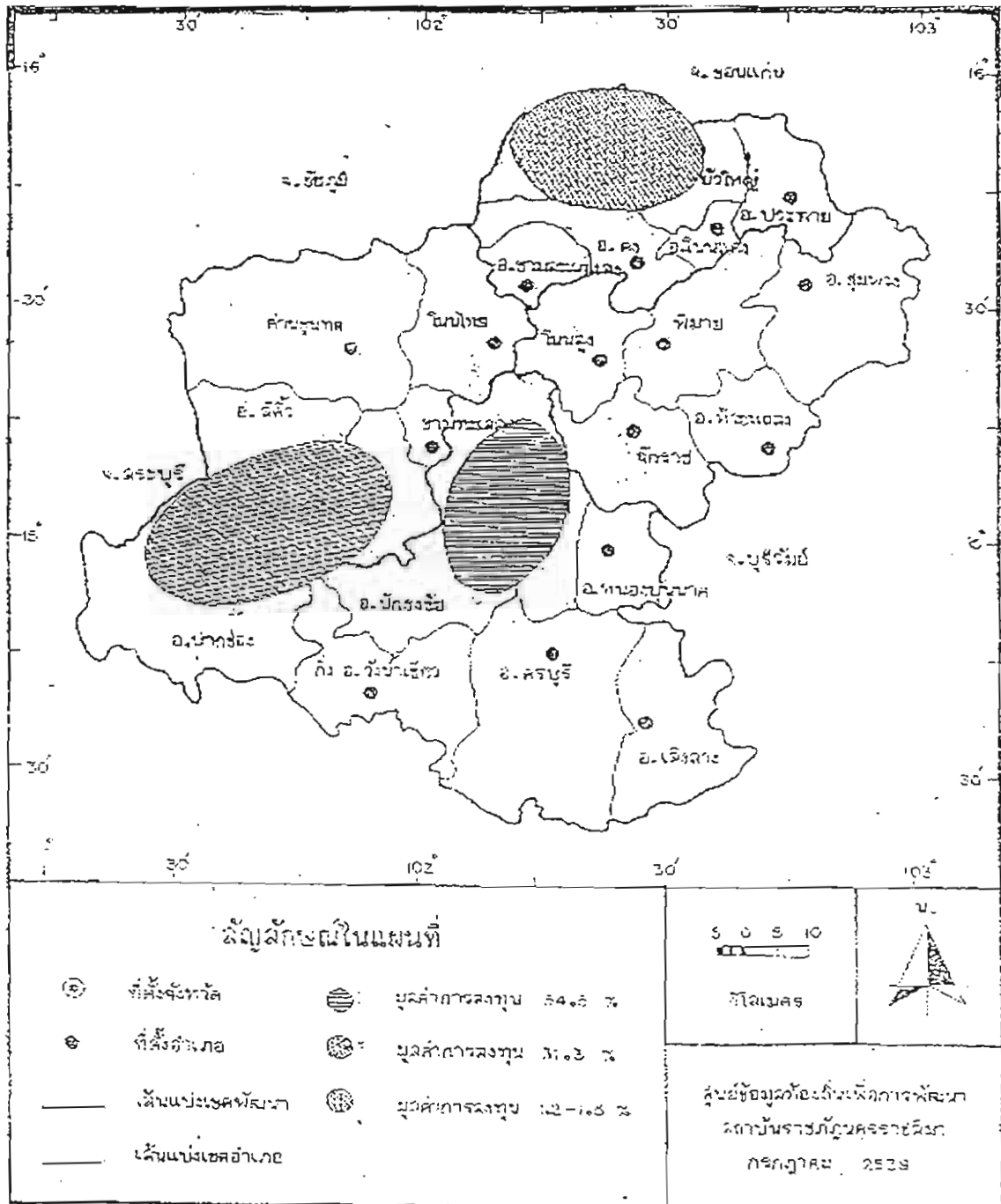
เขตส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม

กระทรวงอุตสาหกรรมได้กำหนดให้พื้นที่ในอำเภอต่อไปนี้เป็นเขตส่งเสริมอุตสาหกรรม และเขตพัฒนาอุตสาหกรรมของจังหวัด โดยพิจารณาจากศักยภาพและความพร้อมด้านต่าง ๆ ของ อำเภอ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการให้การสนับสนุนให้อุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ เกิดขึ้นตลอดจนการเชื่อมโยงของอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่อุตสาหกรรม เหล่านี้เป็นไปได้โดยง่าย การดูแล ป้องกันปัญหา อันพึงเกิดต่อสภาพแวดล้อมของพื้นที่ก็จะดูแลได้ง่าย

เขตส่งเสริมอุตสาหกรรม 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง ปากช่อง ปากช่อง และขามทะเลสอ

เขตพัฒนาอุตสาหกรรม 5 อำเภอ ได้แก่ สีคิ้ว ไชยชัย บัวใหญ่ คำชะโนด และพิมาย

แผนที่ 4 แสดงเขตกระจุกตัวของอุตสาหกรรม

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมา

ศักยภาพด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมของจังหวัดนครราชสีมา

เป้าหมายของการพัฒนาและอุตสาหกรรมเป้าหมาย จากข้อเสนอเกี่ยวกับขั้นตอนการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย โดยงานวิจัยของใจกำหนดให้จังหวัดนครราชสีมาเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มีขั้นตอนการพัฒนาและเป้าหมายการพัฒนาอุตสาหกรรม ดังต่อไปนี้

1. ระยะที่ 1 (2535 – 2539) มีเป้าหมายดังต่อไปนี้
 - 1.1 อัตราการเติบโตทั้งหมดกำหนดไว้คือ 9-11%
 - 1.2 อุตสาหกรรมเป้าหมาย ได้แก่ การแปรรูปอาหาร นม ผลไม้ และผัก
อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเพื่อการส่งออก อุตสาหกรรมเชื่อมโยงเป็นหลัก
อุตสาหกรรมน้ำตาล อุตสาหกรรมทำกระดาษ และไม้อัดจากขาน้อย
2. ระยะที่ 2 (2540 – 2544) มีเป้าหมายดังต่อไปนี้
 - 2.1 อัตราการเติบโตทั้งหมดกำหนดไว้ 12% ต่อปี
 - 2.2 อุตสาหกรรมเป้าหมาย ได้แก่ อุตสาหกรรมหัตถกรรม อุตสาหกรรมชิ้น ศูนย์
ทดสอบรถยนต์ที่สมบูรณ์ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง
3. ระยะที่ 3 (2545-2553) มีเป้าหมายดังต่อไปนี้
 - 3.1 อัตราการเติบโต ทั้งหมดกำหนดไว้ 10-11%
 - 3.2 อุตสาหกรรมเป้าหมาย ได้แก่ อุตสาหกรรมวิศวกร อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้า
เกษตร อุตสาหกรรมเครื่องจักรและงานโลหะ

ศักยภาพ โอกาสการลงทุน และข้อจำกัดของอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ

1. ศักยภาพและโอกาสของจังหวัดนครราชสีมาในการพัฒนาอุตสาหกรรมและแปรรูป
สินค้าเกษตร
 - 1.1 ศักยภาพและโอกาส
 - 1.1.1 ใกล้กรุงเทพฯ การเป็นแหล่งผลิตอาหารและแปรรูปสินค้าเกษตร เพื่อการ
ส่งออกและขายในตลาดภายใน โดยมีอำเภอปากช่องเป็นแหล่งเพาะปลูก และผลิตสินค้าประเภท
อาหารและแปรรูป สินค้าเกษตร นอกจากนั้นราคาที่ดินของจังหวัดยังต่ำกว่าราคาที่ดินในกรุงเทพฯ
และปริมณฑล เหมาะสมที่จะขยายการผลิตอาหารและสินค้าแปรรูปเพื่อส่งไปขายในส่วนกลาง
และภูมิภาคอื่น ๆ จังหวัดเป็นประตูสู่ภาคอีสาน และอินโดจีนจึงเหมาะสมที่จะเป็นแหล่งบรรจุและ
แจกจ่ายสินค้าประเภทอาหารและวัตถุดิบทางการเกษตรจากภูมิภาคไปสู่ส่วนกลาง และจากส่วน
กลางไปสู่ภูมิภาคและอินโดจีน
 - 1.1.2 จังหวัดมีโรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตร ได้แก่ มันสำปะหลัง ซึ่งถือว่าเป็น
พืชหลักไปสู่ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูง พร้อมทั้งจะใช้เป็นวัตถุดิบหรือสินค้าชั้นกลางในการผลิต

ของโรงงานอุตสาหกรรมต่อไป ดังนั้น หากได้รับการเพิ่มการลงทุนในการพัฒนาและวิจัยผลิตภัณฑ์สินค้าประเภทอาหารและแปรรูปสินค้าเกษตรมากขึ้น จะทำให้ศักยภาพในอุตสาหกรรมประเภทนี้ดีขึ้น

1.1.3 จิตความสามารถของผู้ประกอบการในกลุ่มอุตสาหกรรม และแปรรูปสินค้าเกษตรมีแนวโน้มพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างนักลงทุนจากส่วนกลางและต่างชาติมากขึ้น

1.1.4 ศักยภาพในการหาตลาดของผู้ประกอบการท้องถิ่นมีมากขึ้น การพัฒนาจิตความสามารถของผู้ประกอบการท้องถิ่นควรจะเริ่มต้นที่อุตสาหกรรมประเภทอาหาร เนื่องจากเทคโนโลยีที่ใช้ค่อนข้างง่ายในการจัดการ แต่การหาตลาดในประเทศนำเข้า เช่น ญี่ปุ่น ได้หันช่องว่างค่อนข้างยาก เนื่องจากการกีดกันและการผูกขาดกับบริษัทการค้าในประเทศเหล่านั้น ดังนั้น ผู้ประกอบการซึ่งเข้าไปลงทุนในอุตสาหกรรมประเภทอาหารและแปรรูปสินค้าเกษตร ส่วนใหญ่จะมาจากส่วนกลาง และมาจากการร่วมลงทุนระหว่างนักลงทุนส่วนกลางกับนักลงทุนต่างชาติ

1.1.5 ผู้ประกอบการท้องถิ่นที่ร่วมทุนกับนักลงทุนต่างชาติในอุตสาหกรรมประเภทนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อขายสินค้าในต่างประเทศ โดยอาศัยเครือข่ายการตลาดของต่างชาติเป็นสำคัญ

1.2 ข้อจำกัดบางประการในการพัฒนาอุตสาหกรรมในกลุ่มนี้

1.2.1 ความเสียเปรียบเชิงเปรียบเทียบ การลงทุนที่ได้รับบัตรส่งเสริมอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมนี้ส่วนที่เป็นการเพาะปลูกขนาดใหญ่ (big plantation) เพื่อผลิตวัตถุดิบป้อนโรงงาน เช่น การปลูกพืชผัก ผลไม้ และปศุสัตว์ โดยมุ่งตลาดไปสู่ประเทศอินโดจีนจะเริ่มมีปัญหาเนื่องจากได้เสียความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบแก่จังหวัดที่อยู่ใกล้ชายแดนประเทศอินโดจีน เช่น จังหวัดอุบลราชธานี สตูล นคร หนองคาย ซึ่งมีโครงการลงทุนผลิตวัตถุดิบในด้านการเกษตรต่าง ๆ มาก

1.2.2 มีการใช้ทรัพยากรมากเกินไป เนื่องจากจังหวัดนครราชสีมาอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ไม่มากนัก ทำให้โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทที่พัก (Resorts) มีอัตราเพิ่มสูงมากก่อให้เกิดการแข่งขันในด้านการใช้ทรัพยากรที่สำคัญ ได้แก่ น้ำ ทำให้น้ำจากแม่น้ำอันเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญของโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรประสบปัญหาเป็นอย่างยิ่ง

2. ศักยภาพและโอกาสของจังหวัดนครราชสีมาในการพัฒนาอุตสาหกรรมวิศวกรรม

2.1 ศักยภาพและโอกาส

2.1.1 เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องในจังหวัดอื่น ๆ โดยเฉพาะภาคกลางซึ่งเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานเหล็ก (Metal-working industries) รวมทั้งการพัฒนาจิตความสามารถของผู้ประกอบการในการรับงานรับช่วงการผลิต (sub-contracting works) ซึ่งมีความเป็นอิสระในการทำงานแตกต่างจากผู้ผลิตซึ่งเป็นบริษัทสาขา(subsidiary)ของบริษัทแม่

จากต่างประเทศชี้ความสามารถในการหางานรับช่วงการผลิต จะเป็นตัวกำหนดศักยภาพและโอกาสของการลงทุนของอุตสาหกรรมวิศวกรรมในจังหวัดนครราชสีมาได้เป็นอย่างดี

2.1.2 โรงงานที่สำคัญและใหญ่ที่สุดในกลุ่มนี้ ได้แก่ โรงงานผลิตเพื่องโลหะ และเพลาโลหะสำหรับเครื่องยนต์ เครื่องไฟฟ้าและยานยนต์ ซึ่งมีการลงทุนสูงถึง 305 ล้านบาท เป็นการร่วมลงทุนกับญี่ปุ่น มีขีดความสามารถในการผลิตสูง เนื่องจากเครื่องมือกลที่ติดตั้ง เช่น hydraulic machine เครื่องกลึงชนิด CNC และเครื่องชุบโลหะก็มีความเที่ยงตรงและทำงานได้ดีกว่าทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้สามารถส่งออกไปขายต่างประเทศได้

2.1.3 โรงขนาดกลาง ๆ อื่น ๆ ซึ่งจัดอยู่ในประเภทอุตสาหกรรมสนับสนุน (supporting industries) ได้แก่ อุตสาหกรรมการผลิต ซ่อมเครื่องใช้และชิ้นส่วนและของใช้จากเหล็ก และโรงงานที่เกี่ยวข้องกับงานกลึง-ไส-เชื่อมโลหะ (Metal working) ซึ่งมีจำนวนรวม 20 โรงงาน เป็นโรงงานขนาดเล็ก

2.1.4 มีขีดความสามารถในการหล่อกะทะล้อ อุปกรณ์ไถนา หล่อเครื่องจักร และอุปกรณ์เหล็กใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม โดยมีทั้งโรงงานที่ใช้เตาหล่อแบบใช้ไฟฟ้า (inductive furnace) และโรงหล่อที่ใช้เตาเผา cupola ซึ่งโรงงานที่มีเตาหล่อแบบไฟฟ้าเหนี่ยวนำ มีขีดความสามารถในการผลิตเครื่องจักร สำหรับใช้ในโรงงานอัดมันเม็ค ขายได้ทั้งในจังหวัดนครราชสีมาและในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.1.5 มีโรงงานผลิตและซ่อมเครื่องกลการเกษตร ผลิตและซ่อมเครื่องใช้ชิ้นส่วนโลหะยังมีขีดความสามารถในผลิตเฟอร์นิเจอร์ ประตู หลังคา เครื่องสีข้าว เครื่องนวดข้าว ด้วย การเพิ่มขีดความสามารถของโรงงานกับการเพิ่มปริมาณงานให้เหมาะสมและต่อเนื่องจะมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ได้ดีขึ้น

2.1.6 โรงงานประเภทงานเหล็ก ซึ่งรับจ้างชุบโลหะ (heat treatment) โดยชุบสังกะสีและโครเมียม จากข้อมูลจากอุตสาหกรรมจังหวัดมียู่เพียง 1 โรง ซึ่งมีขนาดการลงทุนเพียง 22 ล้านบาท เป็นโรงงานที่จะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมวิศวกรรมของจังหวัดต่อไป

3. ศักยภาพและโอกาสของการพัฒนาอุตสาหกรรมเบาใช้แรงงานมาก

3.1 ศักยภาพและโอกาส

3.1.1 มีหน่วยงานราชการ ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางด้านการอบรมฝีมือแรงงานของอีสานใต้ เพื่อปรับปรุงแรงงานไร้ฝีมือให้สูงขึ้น เพื่อเหมาะสมแก่การพัฒนาอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมีฝีมือมากขึ้น

3.1.2 เป็นศูนย์กลางกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนเป็นเมืองใหญ่ ซึ่งมีความพร้อมทางด้านนิคมอุตสาหกรรม และ social infrastructure ต่าง ๆ เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย ฯลฯ จึงเป็นจุดซึ่งจะดึงดูดให้โรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมากเข้ามาตั้งในพื้นที่ได้มาก

3.1.3 มีผู้ประกอบการที่มีขีดความสามารถในการประสานงานกับโรงงานในส่วนกลาง เพื่อติดต่อกับงานประเภทรับช่วงการผลิตต่อ (sub-contracting works) มาให้โรงงานขนาดเล็กทำการผลิตต่อ ดังนั้นหากโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมากจากส่วนกลาง เคลื่อนย้ายมาตั้งโรงงานในจังหวัดนครราชสีมา ก็จะช่วยลดต้นทุนการผลิตได้

3.2 ข้อจำกัดของการลงทุนในจังหวัดนครราชสีมาที่ใช้แรงงานมาก

3.2.1 มีการปรับตัวทางด้านเทคโนโลยีในบางขั้นตอนการผลิต ซึ่งนำไปสู่การทดแทนแรงงานด้วยเครื่องจักรนอกจากนี้อุตสาหกรรมประเภทนี้ต้องการเครือข่ายการตลาดเพื่อการส่งออก ซึ่งบริษัทการค้าระหว่างประเทศของไทยยังไม่มีความสามารถพอที่จะสนับสนุนในด้านการตลาดได้

3.2.2 เป็นอุตสาหกรรมเน้นการผลิตจำนวนมาก และต้องการควบคุมคุณภาพสูงในขณะเดียวกัน การพัฒนารูปแบบของสินค้า เช่น เสื้อสำเร็จรูป รองเท้า ของเล่น ผลิตภัณฑ์พลาสติก จำเป็นต้องใช้ข้อมูลการตลาดค่อนข้างสูง ซึ่งผู้ประกอบการไทยยังต้องการการปรับปรุงและพัฒนาค่อนข้างมาก นอกจากนั้นการเปลี่ยนหรือยกระดับสินค้าในกลุ่มอุตสาหกรรมนี้อาจทำได้โดยเปลี่ยนคุณภาพและมีค่าจ้างแรงงานสูงขึ้นด้วย ซึ่งจะมีผลกระทบต่อต้นทุนได้

4. ศักยภาพและโอกาสของการลงทุนในอุตสาหกรรมประเภทเครื่องกลและเครื่องใช้ไฟฟ้า

4.1 ศักยภาพและโอกาส

4.1.1 อุตสาหกรรมในกลุ่มนี้ได้แยกประเภทเป็นการผลิตเครื่องกลและเครื่องใช้ไฟฟ้า ซึ่งอุตสาหกรรมประเภทนี้ประกอบด้วยเครื่องจักรที่ใช้และไม่ใช้ไฟฟ้า อะไหล่ที่ใช้เป็นชิ้นส่วนเครื่องจักรกลและเครื่องใช้ไฟฟ้า อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ โครงการลงทุนในอุตสาหกรรมประเภทนี้ของจังหวัดมีทั้งสิ้น 6 โครงการ เงินลงทุนทั้งสิ้น 272.4 ล้านบาท

4.1.2 โครงการส่วนใหญ่เป็นของนักลงทุนต่างชาติ โดยมีนักลงทุนจากส่วนกลางเป็นหุ้นส่วน มีโครงการที่ต่างชาติดำเนินเอง 100% อยู่ 2 โครงการจากทั้งหมด 6 โครงการ ปัญหาสำคัญของอุตสาหกรรมประเภทนี้คือ ปัญหาเรื่องเทคโนโลยี และปัญหาด้านการตลาด ซึ่งการผลิตชิ้นส่วนและ อะไหล่ของอุตสาหกรรมเครื่องกล และเครื่องใช้ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ จะต้องมีตลาดรองรับ กล่าวคือ จะเป็นการผลิตระบบรับผลิตช่วง (sub-contracting) ซึ่งในภูมิภาคยังพัฒนาไปได้ช้า แต่โครงการเชื่อมโยงอุตสาหกรรมซึ่งริเริ่มโดย BOI น่าจะมีผลในการกระจายอุตสาหกรรมเหล่านี้มาสู่ภาคอีสาน โดยเฉพาะจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งได้รับการเสนอแนะให้เป็นศูนย์พัฒนาอุตสาหกรรมในกลุ่มนี้ของจังหวัดต่อไป

4.2 ชีตจำกัด

การขาดแคลนบุคลากรระดับช่างเทคนิค และผู้บริหารระดับกลาง ที่จะทำให้การผลิตมีระดับมาตรฐาน ส่วนใหญ่อุตสาหกรรมยังมีระดับเทคโนโลยีต่ำ มีขั้นตอนการผลิตในลักษณะการประกอบชิ้นส่วนมากกว่า ดังนั้น การผลิตในอุตสาหกรรมนี้จึงมีผลเชื่อมโยงอุตสาหกรรมไม่สูง โดยเฉพาะชิ้นส่วนต่าง ๆ มักจะนำเข้าจากต่างประเทศ

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของอุตสาหกรรม จังหวัดนครราชสีมา

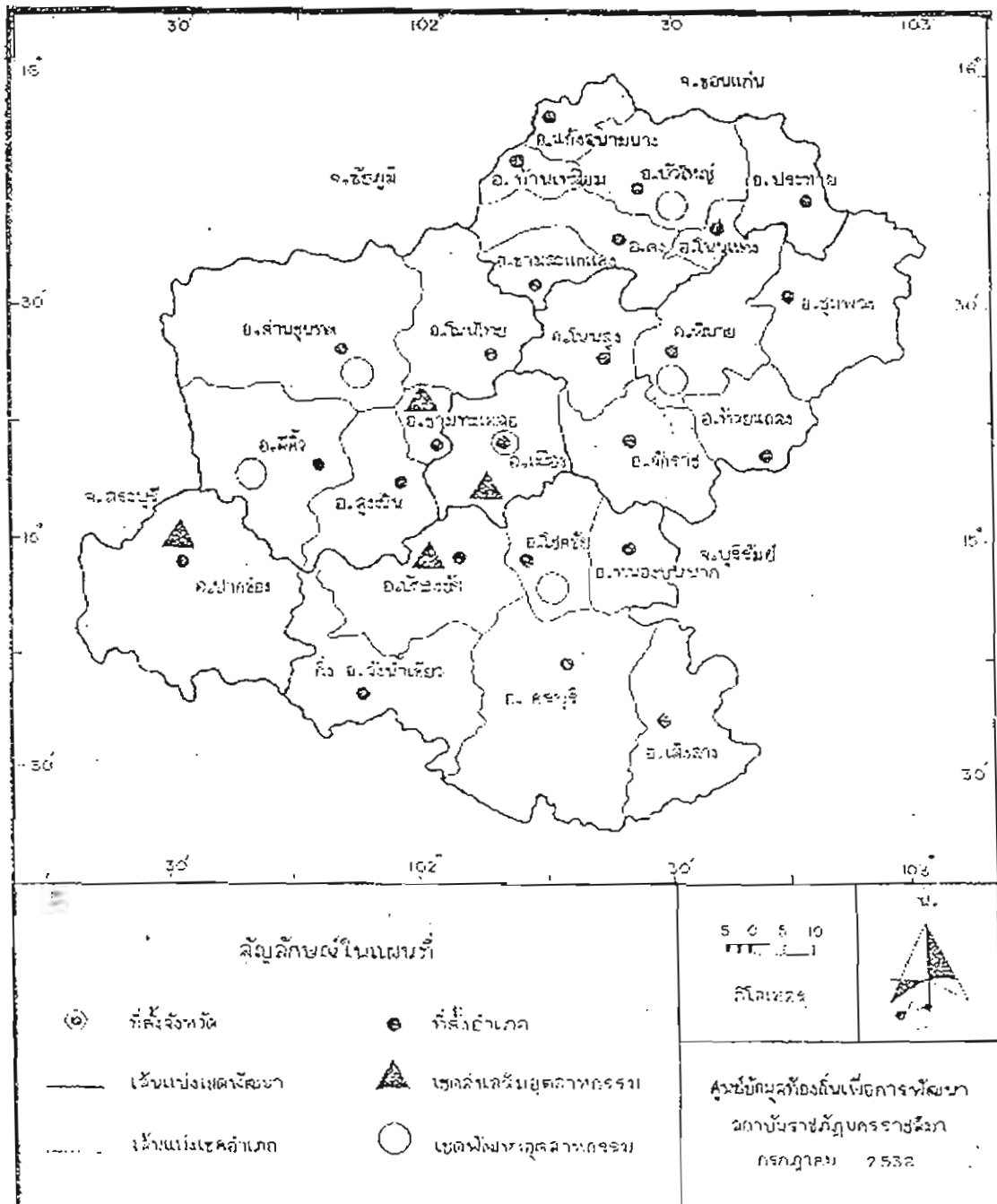
1. การอพยพแรงงาน
2. แรงงานขาดทักษะและมีฝีมือในการทำงาน
3. ความไม่สอดคล้องระหว่างการศึกษากับความต้องการของตลาดแรงงาน
4. คุณภาพของสถาบันที่มีบทบาทหน้าที่ในการให้การส่งเสริมฝึกทักษะและอบรมแก่บุคลากรไม่ได้มาตรฐานตามที่ตลาดแรงงานต้องการ
5. ปัญหาอาชญากรรม
6. ปัญหาการบริการทางวิชาการและส่งเสริมยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร
7. ปัญหาอุบัติเหตุและการตลาดเนื่องจากผลผลิตจากเกษตรกรไม่สม่ำเสมอและตลาดอุตสาหกรรมที่คับแคบ

แนวโน้มการขยายตัวภาคอุตสาหกรรม ของจังหวัดนครราชสีมา ปี 2540-2544

เนื่องจากจังหวัดนครราชสีมา อยู่ในเขตส่งเสริมการลงทุนที่ 3 ซึ่งเป็นศูนย์กลางและเป็นแหล่งที่ตั้งอุตสาหกรรมในเขตรัศมี 150-300 กม. ได้แข่งขันในการให้สิ่งจูงใจนักลงทุนทั้งไทยและต่างชาติย้ายฐานการผลิตเข้ามาลงทุนในจังหวัดนครราชสีมามากขึ้น โดยมีข้อได้เปรียบด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิต โดยมีเป้าหมายอัตราการเติบโตร้อยละ 12 ต่อปี

การขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรม แนวโน้มจะขยายตัวด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งครอบคลุมอำเภอปากช่อง สีคิ้วคอนล่าง สูงเนิน อำเภอเมือง ปักธงชัย โชคชัย ซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปสู่ชายฝั่งภาคตะวันออกได้

แผนที่ 5 แสดงเขตของโรงงานอุตสาหกรรมตามลักษณะต่าง ๆ

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมา

ภาคพาณิชย์กรรม

จังหวัดนครราชสีมาที่มีความพยายามพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการลงทุนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพราะสามารถเชื่อมต่อกับจังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้อย่างสะดวก และเนื่องจากแหล่งที่ตั้งอยู่ใกล้กรุงเทพฯ การคมนาคมในตัวเมืองนครราชสีมาจึงค่อย ๆ มีความคับคั่ง เพราะมีทั้งการสัญจรไปมาของคนภายในจังหวัด และการสัญจรของคนนอกจังหวัด เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้อำเภอเมืองนครราชสีมาเป็นศูนย์กลางทางด้านพาณิชย์กรรมด้วย

จากสถิติการจดทะเบียนประกอบกิจการในจังหวัดในปี 2539 มีสถานประกอบการในแต่ละประเภท ดังนี้

1. ประเภทบริษัทจำกัด 1,511 ราย ทุนจดทะเบียน 5,674.79 ล้านบาท
 2. ประเภทห้างหุ้นส่วนจำกัด 3,529 ราย ทุนจดทะเบียน 5,641.26 ล้านบาท
 3. ประเภทร้านค้าจดทะเบียนพาณิชย์ 19,604 ราย ทุนจดทะเบียน 739 ล้านบาท
- สำหรับผู้ประกอบการที่ไม่ได้จดทะเบียนพาณิชย์ในจังหวัดประมาณ 300 ราย
เงินลงทุนประมาณ 45,000 ล้านบาท

สินค้านำเข้าและส่งออก

สินค้านำเข้า ได้แก่ อาหารที่ไม่มีการผลิตภายในจังหวัด ส่วนใหญ่เป็นอาหารสำเร็จรูป วัสดุก่อสร้าง เชื้อเพลิง โดยจะมีปริมาณนำเข้าค่อนข้างสูง เนื่องจากเป็นศูนย์กลางกระจายสินค้าทั้งค้าส่งและค้าปลีกในภูมิภาค

สินค้าส่งออก ได้แก่ ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร และผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเกษตร และอุตสาหกรรมที่เปิดดำเนินการในจังหวัด

โครงสร้างตลาด

ตลาดการเกษตร เกษตรกรอาศัยพ่อค้าท้องถิ่นเป็นผู้รับซื้อผลผลิตเป็นส่วนใหญ่ แต่จะได้รับราคาค่อนข้างดีในเชิงเปรียบเทียบกับเกษตรกรในจังหวัดอื่น เนื่องจากจะมีผู้รับซื้อมากกว่า มีความสะดวกในการขนส่งและมีศูนย์กลางแปรรูปหรือจัดส่งสู่โรงงานอุตสาหกรรม ตลอดจนความสามารถจัดการเพื่อการส่งออกได้เป็นอย่างดี ศูนย์กลางตลาดเริ่มมีตั้งแต่ระดับอำเภอ ทั้งส่วนที่ดำเนินการโดยเอกชน สหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกร ธกส. และอดก. มีการตลาดเกี่ยวกับสินค้าดังต่อไปนี้

1. ข้าวเปลือก ศูนย์กลางตลาดรับซื้อข้าวเปลือกที่สำคัญจะอยู่ในเขตอำเภอเมือง ซึ่งมีโรงสีขนาดใหญ่ ตั้งกระจายอยู่หลายแห่ง ซึ่งโรงสีเหล่านี้ส่วนใหญ่จะซื้อข้าวเปลือกจากพ่อค้าผู้ฉางที่รับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรในอำเภอรอบนอก แหล่งรับซื้อที่สำคัญรองลงมาที่มีโรงสีขนาดใหญ่ ๆ ตั้งอยู่คืออำเภอฟิมาย อำเภอบัวใหญ่ สูงเนิน และอำเภอดง โรงสีต่าง ๆ ในเขตอำเภอเหล่านี้ส่วนใหญ่จะรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรในท้องที่โดยตรงการรับซื้อข้าวเปลือกจากพ่อค้าผู้ฉางมีน้อย และในบางครั้งก็จะทำการขายข้าวเปลือกส่วนหนึ่งที่รับซื้อไว้ให้กับโรงสีในเขตอำเภอเมือง และโรงสีต่างจังหวัด เช่น ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ราชบุรี และนครปฐม เป็นต้น

2. มันสำปะหลัง ศูนย์กลางตลาดรับซื้อมันสำปะหลังส่วนใหญ่จะกระจายอยู่โดยทั่ว ๆ ไป ในเขตอำเภอที่มีการเพาะปลูกมันสำปะหลัง เช่น อำเภอเมือง สีคิ้ว ปักธงชัย โชคชัย บัวใหญ่ คำนวนทศ ทรัพย์ เสิงตาง ขามทะเลสอ ฟิมาย ขุมทอง สูงเนิน หนองบุญนาค จักราช และโนนไทย เนื่องจากในเขตอำเภอเหล่านี้จะมีลานมันกระจายอยู่ทั่วไป แต่สำหรับอำเภอเมือง สีคิ้ว ฟิมาย นอกจากจะมีลานมันแล้วยังมีโรงงานแป้งมันสำปะหลังคอยรับซื้อหัวมันสดที่ออกสู่ตลาด โดยเฉพาะอำเภอเมืองมีโรงงานแป้งตั้งอยู่ถึง 6 แห่ง จึงนับว่าเป็นศูนย์กลางการรับซื้อมันสำปะหลังที่สำคัญ สำหรับมันเส้นตลาดสำคัญอยู่ในเขตอำเภอเมืองเช่นเดียวกัน เพราะมีโรงงานอัดมันเม็ดในเขต อำเภอเมือง ในขณะที่ลานมันบางแห่งจะส่งมันเส้นไปจำหน่ายให้กับโรงงานในต่างจังหวัด เช่น อุดรธา ชลบุรี สมุทรปราการ เป็นต้น

3. ข้าวโพด ศูนย์กลางตลาดรับซื้อข้าวโพดส่วนใหญ่จะกระจายอยู่โดยทั่วไปในเขตอำเภอที่มีการเพาะปลูกข้าวโพด ซึ่งได้แก่ อำเภอปากช่อง คำนวนทศ สีคิ้ว ปักธงชัย ทรัพย์ เสิงตาง โนนไทย และสูงเนิน แต่แหล่งซื้อขายที่สำคัญจะอยู่ในเขตอำเภอปากช่อง คำนวนทศ ปักธงชัย และสีคิ้ว ซึ่งมีพ่อค้ารายใหญ่หลายรายทำการรับซื้อจากเกษตรกรโดยตรง และรวบรวมส่งไปยังไซโลจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดสมุทรปราการ แหล่งรับซื้อรายใหญ่ที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งในเขตอำเภอเมือง คือโรงงานอาหารสัตว์ของบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ ซึ่งสามารถรับซื้อข้าวโพด จากจังหวัดเลย อุตรธานี และขอนแก่นได้อีกด้วย

4. ปอพอกตลาดรับซื้อปอพอกที่สำคัญ คือ โรงงานทอกระสอบ ซึ่งตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง อำเภอสีคิ้ว สูงเนิน และอำเภอปากช่อง แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่นิยมนำปอของตนมาจำหน่ายให้กับโรงงานทอกระสอบโดยตรง เนื่องจากปริมาณผลผลิตมีไม่มากพอที่จะคุ้มกับค่าขนส่ง ประกอบกับระยะทางจากแหล่งผลิตถึงโรงงานค่อนข้างไกล เกษตรกรจึงจำหน่ายให้กับพ่อค้าผู้รับซื้อภายในท้องถิ่น ซึ่งรวบรวมมาจำหน่ายให้กับโรงงานทอกระสอบอีกต่อหนึ่ง โรงงานทอกระสอบดังกล่าว สามารถรับซื้อผลผลิตปอพอกจากแหล่งผลิตในจังหวัดใกล้เคียงด้วย

5. ผักและผลไม้ ตลาดกลางที่ซื้อขายส่งผักผลไม้ของจังหวัดนครราชสีมา นั้น แต่เดิมอยู่ที่ตลาดเทศบาล 1 และตลาดประปา แต่เมื่อเทศบาลได้รื้อถอนตลาดเพื่อก่อสร้างอนุสรณ์สถานท่าน้าวสุรนารีแล้ว ทำให้การซื้อผักและผลไม้กระจายไปอยู่ที่ตลาดเอกชนหลายแห่งแต่ที่

สำคัญคือตลาดแม่กิมเฮง ตลาดย่าโม ผักสดที่ส่งเข้ามาจำหน่ายในตลาด จะเป็นผลผลิตที่มาจากแหล่งผลิตในจังหวัดนครราชสีมาเองในบางส่วนและอีกส่วนหนึ่งจะมาจากตลาดปากคลองตลาด และจังหวัดราชบุรีและจังหวัดทางภาคเหนือบางส่วน สำหรับผลไม้จะมีตลาดรวมผลไม้อยู่ที่ตลาดกลางดง อำเภอปากช่อง 1 แห่ง รับผลผลิตของจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียงเพื่อระบายเข้าตลาดกรุงเทพฯ และตลาดใกล้เคียงอื่น ๆ ด้วย

ขณะนี้กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ได้ให้การส่งเสริมสนับสนุนตลาดกลางผักผลไม้ที่สำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา 2 แห่ง คือ ตลาดย่าโม จัดตั้งเมื่อปี 2533 มีพื้นที่ประมาณ 35 ไร่ มีแผงขายปลีกประมาณ 2,000 แผง และตลาดศูนย์รวมเมืองใหม่ ตั้งเมื่อ 19 กันยายน 2534 มีพื้นที่ 40 ไร่ ช่วงเวลาการซื้อขายหนาแน่นมาก อยู่ระหว่างเวลา 17.00 – 19.00 น. ของทุกวัน

นอกจากนี้องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร ได้จัดให้มีตลาดกลางในระดับจังหวัดขึ้นที่อำเภอโนนไทย ตลอดจนการจัดให้มีตลาดกลางสินค้าเกษตรระดับอำเภอโดยการสนับสนุนของส่วนราชการทั้งเกษตรและสหกรณ์จังหวัด

ตลาดสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภค

จังหวัดนครราชสีมา เป็นเมืองศูนย์กลางทางการค้ามาแต่อดีตจวบจนถึงปัจจุบัน จึงเป็นศูนย์กลางของการจัดตั้งสาขาของภาคเอกชนในระดับภูมิภาค ทั้งที่เป็นศูนย์กลางกระจายสินค้า คลังสินค้า และบริหารงานการตลาด ศูนย์กลางการตลาดสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคสำคัญส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตอำเภอใหญ่ ๆ ที่มีเส้นทางคมนาคมติดต่อกับกรุงเทพฯ ได้สะดวก เช่น อำเภอปากช่อง อำเภอเมือง อำเภอบัวใหญ่ เนื่องจากสินค้าเหล่านี้ส่งเข้ามาจากกรุงเทพฯ และร้านค้าส่งในเขตอำเภอต่าง ๆ เหล่านี้จะกระจายสินค้าไปยังอำเภอใกล้เคียงอีกต่อหนึ่ง การขนส่งสินค้าระหว่างอำเภอปากช่องและอำเภอเมืองจะใช้รถยนต์เป็นส่วนมาก สำหรับอำเภอบัวใหญ่จะใช้การขนส่งทางรถไฟ

ภาคการเงินและการคลัง

สถาบันการเงิน

ในปี 2539 จังหวัดนครราชสีมา มีธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินในพื้นที่จำนวน 137 แห่ง ประกอบด้วยสถาบันการเงิน 4 ประเภท ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ จำนวน 92 แห่ง ธนาคารออมสิน 17 แห่ง ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ 15 แห่ง ซึ่งธนาคารพาณิชย์ในจังหวัดสามารถให้บริการด้านเงินฝากและสินเชื่อรวมกันประมาณ 11,122.3 ล้านบาท

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ มี 36 แห่ง บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ทุกสาขาในจังหวัด นครราชสีมา ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองทั้งเพื่อสนองความต้องการของประชาชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของธุรกิจ ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอเมืองเป็นส่วนใหญ่ สำหรับปริมาณธุรกิจด้านการค้าหลักทรัพย์ จังหวัดนครราชสีมาในปี 2536 นั้น จากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทยปรากฏว่า มีมูลค่าเฉลี่ยประมาณเดือนละ 2,000 ล้านบาท ในปัจจุบันได้มีการยุบสำนักงานสาขาลงไปเป็นจำนวนมาก เนื่องจากการเกิดภาวะวิกฤตเศรษฐกิจและการปิดกิจการของ 56 บริษัทที่ดำเนินธุรกิจด้านหลักทรัพย์ในปลายปี 2540

สำหรับธุรกิจประกันภัยในจังหวัด มีบริษัทประกันภัย 22 แห่ง และบริษัทประกันชีวิต 15 แห่ง มีจำนวนกรมธรรม์ 131,438 ราย จำนวนเงินประกัน 8,104 ล้านบาท จากข้อมูลของสำนักงานประกันภัยส่วนภูมิภาค พบว่าการประกันภัยในจังหวัดนครราชสีมา แบ่งเป็น 2 ประเภทหลัก ๆ คือ แบบสามัญ เป็นการประกันภัยที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการค้า ซึ่งเป็นภาคธุรกิจหลักภาคหนึ่งของจังหวัด จำนวนกรมธรรม์จึงมากประมาณ 38,000 กรมธรรม์ในแต่ละปี โดยมีวงเงินประกันรวม 4,800 ล้านบาท ธุรกิจประกันภัยประเภทนี้มีแนวโน้มขยายตัวตามการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจังหวัด และแบบอุตสาหกรรมเป็นการประกันภัยที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจอุตสาหกรรม การประกันภัย ประเภทนี้มีอัตราการขยายตัวค่อนข้างคงที่ในช่วงปี 2534 - 2535 แต่ในอนาคตคาดว่าจะมีอัตราการขยายตัวสูงขึ้นตามแนวโน้มของการเพิ่มขึ้นของภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดนี้ ในปี 2535 การประกันภัยประเภทอุตสาหกรรมมีจำนวนกรมธรรม์ประมาณ 85,000 ราย ยอดคงเงินประกัน 2,500 ล้านบาท

สหกรณ์ประเภทต่าง ๆ ทั้ง 6 ประเภท ในจังหวัดนครราชสีมา เป็นสถาบันการเงินที่มีบทบาทอย่างมากในระดับท้องถิ่นในปี 2539 มีทุนดำเนินงานรวม 7,200 ล้านบาท สมาชิก 250,000 คน

สถานธนาณบาลมีทั้งหมด 5 แห่ง ส่วนใหญ่เป็นบริการภายในเขตเทศบาลนคร มีมูลค่าธุรกิจในปี 2538 ประมาณ 40 ล้านบาท

ตารางแสดง จำนวนสถาบันการเงิน ในจังหวัดนครราชสีมา

สถาบันการเงิน	จำนวน (แห่ง)
สถาบันการเงิน	จำนวนแห่ง
ธนาคารพาณิชย์	86
ธนาคารออมสิน	17
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	16
บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	1
บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์	3
สำนักงานบริการด้านหลักทรัพย์	13
สำนักงานอำนวยการสินเชื่อ	20
บริษัทประกันภัย	36
บริษัทประกันวินาศภัย	35
สถานธนาณูบาล	5

เงินฝากและสินเชื่อ

เงินฝากของสาขานาการพาณิชย์ ในปี 2538 มีจำนวน 40,304 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2537 ร้อยละ 20.81 มียอดเงินฝากประจำเป็นสัดส่วนสูงสุด ร้อยละ 71.68 และสินเชื่อมีมูลค่า 40,681.1 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 22.09 เป็นสัดส่วนเงินกู้ยืมและเบิกเกินบัญชี ร้อยละ 96 การคลัง

นครราชสีมาเป็นจังหวัดขนาดใหญ่ที่มีหน่วยงานทางการเงินของรัฐ คือสำนักงานคลังจังหวัดที่ต้องแยกเป็น 2 หน่วย คือที่อำเภอบัวใหญ่และอำเภอเมือง โดยมีสถานะเท่ากันและยังเป็นศูนย์กลางของสำนักงานคลังเขตอีกด้วย มีหน่วยงานประมาณ 120 หน่วยงาน ที่เบิกจ่ายงบประมาณผ่าน

รายได้แผ่นดินในปี 2538 เป็นเงิน 1,672.66 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 18.39 ส่วนใหญ่ได้จากภาษีทางตรง และภาษีขาย

ภาคบริการ

เนื่องจากจังหวัดนครราชสีมาเป็นเมืองที่มีความสำคัญ และเป็นประตูสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้ที่เดินทางไปจังหวัดต่าง ๆ ในภาคนี้จึงแวะพักที่จังหวัดนครราชสีมาเป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับจังหวัดนครราชสีมามีประชากรอยู่มาก เป็นเมืองที่สำคัญเมืองหนึ่งของภาคอีสานมีหน่วยราชการตั้งอยู่มาก ไม่ว่าจะเป็นภาคหรือเขต เป็นศูนย์กลางธุรกิจของภาค ในการจัดการด้านการบริการของจังหวัดนครราชสีมา มีปริมาณการค้าเงินธุรกิจ สรุปได้ดังนี้

1. โรงแรมและที่พักให้เช่าระดับมาตรฐาน	49	แห่ง
2. ร้านอาหารและภัตตาคาร	38	แห่ง
3. โรงภาพยนตร์ในเขตอำเภอเมือง	12	แห่ง
4. โรงพยาบาลเอกชน	8	แห่ง
5. สถาบันการศึกษาเอกชน	77	แห่ง
6. รถโดยสาร	2,772	คัน
7. รถบรรทุก	18,215	คัน
8. รถยนต์รับจ้าง 3 ล้อ	1,639	คัน

นอกจากนี้ หากมีการพิจารณาสถาบันการเงินนับรวมเข้าไปในภาคบริการด้วยแล้ว จะเห็นว่าขนาดของภาคบริการของจังหวัดจะมีความสำคัญไม่น้อยเช่นกัน และเป็นส่วนของการสนับสนุนภาคการผลิตทั้งอุตสาหกรรมและการเกษตรได้อย่างสอดคล้องต่อเนื่องกัน

แผนพัฒนาด้านการบริการ

เนื่องจากนักธุรกิจของท้องถิ่นมีขีดความสามารถในธุรกิจประเภทนี้สูง โดยเฉพาะการเชื่อมโยงกับธุรกิจด้านอื่น ๆ ตลอดจนการติดต่อเชื่อมโยงกับนักธุรกิจส่วนกลางและนักธุรกิจต่างชาติ แผนพัฒนาภูมิภาคของสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงได้กำหนดให้จังหวัดนครราชสีมา เป็นศูนย์กลางทางด้านการกระจายสินค้า และบริการไปสู่จังหวัดต่าง ๆ ในภูมิภาคและอินโดจีน

ข้อจำกัด ของการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริการในจังหวัด แม้จะมีศักยภาพในการพัฒนาอุตสาหกรรมด้านการบริการค่อนข้างสูง แต่ก็มีข้อจำกัดอยู่บางประการ คือ

1. ปัญหาการขาดแคลนน้ำ จะมีผลกระทบต่อการประกอบธุรกิจโรงงานเนื่องจากสถานที่พักผ่อนและโรงแรมบางแห่งไปสร้างในแหล่งที่เป็นดินน้ำสาธารทำให้น้ำที่จะไปใช้สำหรับคนส่วนใหญ่ในตัวเมืองมีปริมาณลดลง โดยเฉพาะในฤดูแล้ง

2. นโยบายของรัฐบาลเน้นเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวในภูมิภาค โดยเฉพาะการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัด เพราะแนวโน้มการท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกประเทศจะเปลี่ยนไป อินโดจีนมากขึ้น ทำให้การพัฒนาและการระดมเงินทุนเกี่ยวกับอุตสาหกรรมด้านการบริการมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและสถานที่

3. ตลาดของโรงแรมในจังหวัดนครราชสีมาในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นตลาดของผู้ใช้บริการประชุมของหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนและนักธุรกิจซึ่งเข้ามาติดต่อธุรกิจทั้งในจังหวัด ยังไม่สามารถจัดการให้เป็นตลาดสำหรับให้บริการทั่วไปได้

แนวทางการพัฒนาด้านการค้าและบริการ จังหวัดนครราชสีมา มีเป้าหมายให้จังหวัดนครราชสีมาเป็นศูนย์กลางของการค้าและบริการของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และพัฒนาระบบการตลาดด้านการเกษตรในชนบท ประกอบด้วยแผนงาน

1. แผนงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการพัฒนาด้านการค้าและบริการ
2. แผนงานพัฒนาระบบการตลาดด้านการเกษตรในชนบท
3. แผนงานคุ้มครองผู้บริโภค

การท่องเที่ยว

จังหวัดนครราชสีมาเป็นประตูสู่จังหวัดอื่น ๆ ในภาคอีสานตอนล่าง มีสถานที่ท่องเที่ยวแสดงถึงวัฒนธรรมอีสาน ดังนั้นจังหวัดเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวของจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียง เช่น จังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และชัยภูมิ ขอนแก่นซึ่งเชื่อมโยงไปสู่อีสานตอนบนด้วย

นักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักแรมในจังหวัดนครราชสีมาเป็นคนไทยร้อยละ 95 ซึ่งแยกจากการเชื่อมโยงระหว่างจังหวัดและส่วนใหญ่เดินทางเพื่อธุรกิจมากกว่าเพื่อการท่องเที่ยว

โบราณสถานและสถานที่ที่ควรที่สนใจ

1. อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2477 ตั้งอยู่หน้าประตูชุมพล ซึ่งเป็นประตูเมืองเก่าทางด้านทิศตะวันตก อนุสาวรีย์เป็นรูปหล่อทองแดงรมดำสูง 1.85 เมตร หน้า 325 กิโลกรัม ประดิษฐานอยู่บนพื้นที่สี่เหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสองสูง 2.5 เมตร รูปหล่อท้าวสุรนารีค้ำหมัดทรงคอกกระทุ่ม แต่งกายด้วยเครื่องยศพระราชทาน มือขวากุมดาบ ปลายดาบจรดพื้น มือซ้ายเท้าสะเอว หันหน้าไปทางทิศตะวันตก ซึ่งเป็นทิศที่ตั้งของกรุงเทพฯ

2. วัดพระนารายณ์มหาราช ตั้งอยู่ที่ถนนประจักษ์ในตัวเมือง เป็นวัดใหญ่สวยงามเป็นที่ประดิษฐานเทวรูปพระนารายณ์ ซึ่งสร้างด้วยหินทรายเป็นศิลปสมัยขอม ถือเป็นเทวรูปคู่บ้านคู่เมืองของจังหวัด

3. ศาลเจ้าหน่อกษัตริย์ ตั้งอยู่ริมคูเมืองด้านเหนือ ตรงมุมถนนมนัส ติดกับถนนพลแสน ในอำเภอเมือง เป็นศาลเจ้าสร้างครอบหลักตะเคียนหิน

4. วัดศาลาลอย ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของตัวเมือง ห่างจากทางแยกจากถนนรอบเมืองเข้าประมาณ 400 เมตร อยู่ติดกับลำตะคอง ซึ่งไหลลงสู่แม่น้ำมูล ปัจจุบันเป็นวัดที่มีพระอุโบสถแบบแปลก เป็นลักษณะศิลปแบบประยุกต์ สร้างเป็นรูปสำเภาคัดขึ้น ใช้วัสดุพื้นเมืองเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งบรรจุอยู่ในพระเจดีย์องค์แรก ปัจจุบันได้ก่อพระเจดีย์ใหญ่ครอบครององค์เดิมไว้

5. วัดป่าสระวัน ตั้งอยู่ที่ตำบลโพธิ์กลาง อำเภอเมืองนครราชสีมา ที่ศาลาการเปรียญของวัดป่าสระวันนี้มีขุนบกทำด้วยไม้สักแกะสลักลายทองลงรักปิดทองสวยงามอันเป็นที่ประดิษฐานของพระบรมสารีริกธาตุ อัฐิของพระอาจารย์เสาร์ พระอาจารย์มั่น และพระอาจารย์สิงห์

6. วัดเก่าแก่ของเมืองโคราช ได้แก่ วัดบูรพ์ วัดอิสาน วัดพายัพ วัดกลางอยู่กลางเมือง ปัจจุบันเป็นอารามหลวงชื่อ “วัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร” นอกจากนี้ยังมีวัดสระแก้ว ซึ่งอยู่ริมสระแก้ว วัดบึง วัดแจ้ง วัดสมอราย วัดสามัคคี เป็นต้น

7. พิพิธภัณฑ์สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ตั้งอยู่บริเวณวัดสุทธจินดาตรงข้ามศาลากลางจังหวัดนครราชสีมา มีศิลปวัตถุทั้งที่สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ารวบรวมไว้และที่มีผู้บริจาค เช่น “พระพุทธสิลา สมัยขอม สมัยอยุธยา” เครื่องเคลือบดินเผาขนาดต่าง ๆ พระพุทธรูปสัมฤทธิ์ เครื่องใช้สมัยโบราณ ภาพไม้แกะสลักซึ่งนำมาจากวัดโบราณ

8. ปราสาทหินพิมาย ตั้งอยู่ที่อำเภอพิมาย ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของโคราช เป็นระยะทาง 56 กิโลเมตร ตามเส้นทางสายมิตรภาพ (โคราช-ขอนแก่น) ปราสาทหินพิมายเป็นปราสาทหินใหญ่โตและงดงามมากที่สุดแห่งหนึ่ง

9. พิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง เป็นทางเข้าสู่อำเภอพิมาย ทางซ้ายมือท่านจะพบพิพิธภัณฑ์กลางแจ้งของหน่วยศิลปากรที่ 6 ซึ่งเป็นที่รวบรวมศิลปวัตถุสมัยขอม เช่น ศิลปจารึกหลักเทวรูปโบราณวัตถุ เหล่านี้หน่วยศิลปากรที่ 6 ได้เก็บรวบรวมมาจากโบราณสถานหลายแห่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

10. ไทรงาม ในเขตจังหวัดนครราชสีมา ดันไทรงามใหญ่แผ่กิ่งก้านสาขาร่มรื่น เหมาะแก่การพักผ่อน

11. ปราสาทหินวัดพนมวันท์ อยู่ห่างจากจังหวัดประมาณ 20 กิโลเมตร โดยเดินทางไปตามถนนมิตรภาพสายโคราช-ขอนแก่น (ทางเดียวกับปราสาทหินพิมาย) 15 กิโลเมตร จะพบทางแยกขวามือมีป้ายบอกทางเข้าวัดหนองบัว เลี้ยวขวาเข้าไปตามถนนลาดยาง ทั้งสิ้นประมาณ 6 กิโลเมตร ปราสาทนี้มีลักษณะเหมือนปราสาทหินพิมายแต่ขนาดเล็กกว่า ตัวปราสาทสร้างเป็นปราศรมีฉนวน (ทางเดิน) ติดต่อกันเป็นรูปสี่เหลี่ยม ประกอบด้วยประตูทางเข้าสี่ทิศ ปราสาทแห่งนี้เป็นโบราณสถานที่น่าชมและน่าสนใจแห่งหนึ่ง

12. ปราสาทหินนางรำ ตั้งอยู่ในบริเวณเนื้อที่ประมาณ 10 ไร่ ที่ตำบลนางรำ อำเภอประทาย ห่างตัวจังหวัดไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ประมาณ 70 กิโลเมตร ภายในปราสาทมีเทวรูปนางรำประทับอยู่

13. ปราสาทปรางค์กู๋ อยู่ที่ตำบลคอนตะหนัก ห่างจากตัวจังหวัดไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ 135 กิโลเมตร ลักษณะปรางค์กู๋ ฐานสี่เหลี่ยมประกอบด้วยวางซ้อนกันจากฐานถึงยอดบรรจุพระพุทธรูปดินเผา

14. ปรางค์กู๋บ้านสีดา ตำบลบ้านสีดา อำเภอบัวใหญ่ ห่างจากจังหวัดไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 90 กิโลเมตร ลักษณะปรางค์กู๋บ้านสีดา ที่ตำบลคอนตะหนัก แต่ปรางค์กู๋ปิดทึบทั้งสี่ด้าน

15. บึงขงชัย เป็นอำเภอที่มีชื่อเสียงทางด้านทอผ้าไหม อยู่ห่างจากนครราชสีมา 26 กม. ไปตามทางหลวงหมายเลข 304 (โคราช-ปักธงชัย-กบินทร์บุรี-ฉะเชิงเทรา-มีนบุรี-กรุงเทพฯ) นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปชมการทอผ้าและซื้อเป็นของที่ระลึกกันมา

16. **เขื่อนลำพระเพลิง** อยู่ในเขตอำเภอปักธงชัย โดยเส้นทางไปตามทางหลวงหมายเลข 304 ผ่านเข้าทางอำเภอปักธงชัยไป 4 กิโลเมตร จะพบสี่แยก เลี้ยวขวามือเข้าไปเป็นทางถนนลาดยางทางเข้าประกอบทางราดยางเป็นบางตอนเป็นระยะทาง 28 กิโลเมตร ก็จะถึงตัวเขื่อนซึ่งเป็นสถานที่ที่น่ารื่นรมย์สมควรไปพักผ่อนรับประทานอาหารและเช่าเรือชมอ่างเก็บน้ำ

17. **น้ำตกปักธงชัย (คลองกิ)** เดินทางไปถึงได้โดยนั่งเรือจากเขื่อนลำพระเพลิงไปอีก 22 กิโลเมตร บริเวณน้ำตกเป็นโขดหินสลับซับซ้อนน้ำตกลงมาจากหน้าผาหลายชั้น หน้าผาที่ใหญ่ที่สุดกว้างประมาณ 50 เมตร ตลอดระยะทางที่นั่งเรือจากเขื่อนไปยังน้ำตกนั้นจะได้ชมทิวทัศน์ที่มีทิวเขาอยู่สองฝั่งสวยงามมาก

18. **วัดน้ำพระธาตุ** ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 1 ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย อยู่ห่างจากตัวอำเภอ 4 กม. ภายในบริเวณวัดประกอบด้วยโบสถ์มีภาพเขียนฝาผนังสมัยคันธารัตนโกสินทร์ มีหอไตรกลางน้ำซึ่งมีภาพลายรดน้ำที่บานประณีตลวดลายวิจิตรสวยงามมาก

19. **ค่านเกวียน** อยู่ห่างจากตัวเมือง 14 กม. ตามทางหลวง สาย 24 (โคราช-โชคชัย-เดชอุดม) ในสมัยโบราณตำบลนี้เป็นที่ตั้งกองเกวียนที่ค้าขายระหว่างโคราช - เขมร มีแม่น้ำมูลไหลผ่าน ชาวบ้านใช้ดินริมฝั่งแม่น้ำมาปั้นภาชนะใช้สอยและได้ทำสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบันนี้นับเป็นเวลาหลายชั่วอายุ

20. **วัดธรรมจักรเสมาราม** ตั้งอยู่ที่บ้านคลองขวาง ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน ถ้าเดินทางจากโคราชต้องใช้สายมิตรภาพ-โคราช-กรุงเทพฯ เดินทางย้อนมาทางสายมิตรภาพประมาณ 20 กม. ถึงทางแยกขวามือเข้าอำเภอสูงเนิน วัดนี้อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอ 4 กม. มีพระพุทธรูปปางไสยาสน์ทำด้วยหินทรายขนาดใหญ่ ยาวประมาณ 12 เมตร และมีเสมารธรรมจักรโบราณเก่าแก่ลักษณะเหมือนเสมารธรรมจักรที่ขุดพบที่จังหวัดนครปฐม เป็นหินทรายเช่นกัน

21. **เมืองเสมาและเมืองโคราชปุระ** เป็นเมืองโบราณปัจจุบันเป็นเมืองร้าง ในเขตอำเภอสูงเนิน อยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ 32 กม. โดยมีทางแยกจากทางหลวงหมายเลข 2(มิตรภาพ) ตรงระหว่างหลักกิโลเมตรที่ 221-222 ซึ่งเป็นทางแยกเข้าเมืองโคราชปุระอยู่ทางขวามือตรงมุมวัดญาณโสภิตวนาราม (วัดป่าสูงเนิน) ภายในเมืองโคราชปุระมีปราสาทหิน โนนกู่ และปราสาทหินเมืองแขก

22. **น้ำตกวะภูแก้ว วนอุทยาน น้ำตกวะภูแก้ว** เป็นสถานที่น่าสนใจอีกแห่งหนึ่งที่อยู่ในเขตอำเภอสูงเนิน ห่างจากตัวเมืองนครราชสีมาย้อนกลับไปตามกรุงเทพฯ ประมาณ 39 กม. ตามถนนสายมิตรภาพ ตรงบริเวณใกล้หลักกิโลเมตรที่ 216 จะมีทางแยกซ้ายมือ ตรงข้ามกับวัดมะเกลือใหม่ เป็นทางลูกรังเข้าไปราว 15.5 กม.

23. **เขื่อนลำตะคอง** เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่อยู่ริมถนนมิตรภาพเขตตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว ห่างจากจังหวัดนครราชสีมา 62 กม. เริ่มสร้างในปี พ.ศ. 2507 สร้างเสร็จเมื่อ พ.ศ.

2512 ให้เงินงบประมาณ 249 ล้านบาท จุน้ำได้ 310 ล้านลูกบาศก์เมตร สามารถส่งน้ำช่วยเหลือได้ 238,000 ไร่ เป็นสถานที่ร่มรื่น มีธรรมชาติสวยงาม เหมาะที่จะไปเที่ยวพักผ่อน

24. น้ำตกมวกเหล็ก ตั้งอยู่ในเขตติดต่อของพื้นที่ 2 จังหวัด คือ สระบุรี และนครราชสีมา โดยมีลำธารเป็นเส้นแบ่งเขต ทางเข้าน้ำตกมวกเหล็กอยู่บนถนนมิตรภาพ น้ำตกมวกเหล็กเป็นที่ที่ประชาชนนิยมไปพักผ่อนเล่นน้ำและรับประทานอาหารเพราะมีความงดงามตามธรรมชาติ

25. อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีเนื้อที่ 2,168 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่เขตพื้นที่ 4 จังหวัด คือ นครราชสีมา นครนายก สระบุรี และปราจีนบุรี เป็นอุทยานแห่งชาติแรกของไทย อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ประกอบด้วยเทือกเขาสลับซับซ้อน เป็นคั่นน้ำที่สำคัญ คือ ลำตะคอง และแม่น้ำนครนายก กลางวันอากาศไม่ร้อนจัด อุณหภูมิสูงสุดในฤดูร้อนประมาณ 30 เซลเซียส กลางคืนอากาศหนาว สภาพป่าและพืชพันธุ์แบ่งเป็น 5 ลักษณะ คือ ป่าเบญจพรรณแล้ง ป่าดิบแล้ง ป่าดิบชื้น ป่าดิบเขาทุ่งหญ้า ป่าละเมาะ สัตว์ป่าที่พบคือ ช้างป่า กวาง เก้ง เสือ หมูป่า เป็นค้นความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจของจังหวัดนครราชสีมา

จากข้อมูลรายงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผู้มาเยือน จังหวัดนครราชสีมาในปี 2535 เท่ากับ 5.9 ล้านคน และคาดว่าจะมีอัตราเพิ่มประมาณร้อยละ 4-5 แต่สำหรับในปี 2538 มีจำนวน 5.3 ล้านคน ซึ่งก่อให้เกิดเป็นรายได้เข้าจังหวัดไม่ต่ำกว่า 2,600 ล้านบาท โดยกระจายไปในส่วนของค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าเดินทาง และของที่ระลึก อันมีผลอย่างยิ่งต่อการมีรายได้และการจ้างงานของคนในท้องถิ่น ตลอดจนการส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่เป็นของที่ระลึกพื้นเมือง

ข้อจำกัดในการพัฒนาการท่องเที่ยว

1. มีการมุ่งเน้นพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคอีสานเพื่อเชื่อมต่อกับ อินโดจีน เช่น ปราจีนบุรี สระแก้ว มีการเชื่อมกับกัมพูชา เพื่อการท่องเที่ยวครบวงจรโดยตรง และอาจไม่ผ่านจังหวัดนครราชสีมาในขณะที่จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดนครพนม จังหวัดอุดรธานี และหนองคาย มีแผนการที่เป็นรูปธรรมในการเชื่อมกับเวียดนามและลาว

2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวของภาคอีสานมีอยู่กระจุกกระจาย ขาดจุดเด่น และความต่อเนื่องพอที่จะจัดเส้นทางทางการเดินทางได้

3. การเปิดเสรีของเวียดนาม อาจทำให้จุดศูนย์กลางของอินโดจีนเปลี่ยนเป็นประเทศเวียดนามแทน

ปัญหาด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว

จากข้อจำกัดของจังหวัดนครราชสีมาในการพัฒนาการท่องเที่ยว จึงก่อให้เกิดปัญหาด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดดังต่อไปนี้

1. ขาดภาพลักษณ์ในการท่องเที่ยวที่ชัดเจน
2. สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติมีไม่เพียงพอ
3. ขาดการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้
4. สินค้าที่ระลึกเป็นหัตถกรรม ขาดการมีการค้าเชิงพาณิชย์
5. ขาดการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการ
6. ขาดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในแต่ที่จัดภายในจังหวัด ตลอดจนจังหวัดใกล้เคียง

การพัฒนาการท่องเที่ยว

เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเป็นไปในแนวทางเดียวกันและแก้ปัญหา ดังกล่าวได้ จังหวัดนครราชสีมาจึงได้กำหนดแนวทางไว้ดังต่อไปนี้

1. ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงระหว่างอำเภอ จังหวัด ตลอดจนเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน
2. ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวและโครงสร้างพื้นฐานทางด้านการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในจังหวัดทั้งระยะสั้นและระยะปานกลาง
3. ค้นหาภาพลักษณ์ที่ชัดเจนของการท่องเที่ยวในจังหวัด
4. ปรับปรุงสินค้าประเภทของที่ระลึกเพื่อส่งเสริม และกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจ
5. เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวควรพัฒนาค่านเกวียนให้เป็นตลาดสินค้าพื้นเมืองอย่างครบวงจร
6. ให้มีการรวมกลุ่มกันของนักธุรกิจท่องเที่ยว
7. ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรม จัดประชุมสัมมนาในจังหวัดให้มากขึ้น
8. จัดทำแผน กิจกรรม เพื่อกำหนดขอบเขตด้านการประชาสัมพันธ์ให้ชัดเจนทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อประสานงานกันอย่างจริงจัง โดยความร่วมมือสนับสนุนด้านงบประมาณและการทำตลาดร่วมกัน
9. พัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว
10. วางแผนเชื่อมโยงเครือข่ายการพัฒนาการท่องเที่ยวด้านรถไฟ ทางอากาศ ตลอดจนเรือกับพื้นที่ชายฝั่งทะเล

การคมนาคมและการสื่อสาร

การคมนาคม

การคมนาคม มีรายละเอียด ดังนี้

1. เส้นทางคมนาคม มีเส้นทางคมนาคม 3 เส้นทาง ดังนี้

1.1 ทางรถยนต์ จังหวัดนครราชสีมามีเส้นทางคมนาคมทางบกที่สามารถติดต่อกับ กรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียงในระดับที่ค่อนข้างสะดวก งานศึกษาของ JICA ได้ชี้ให้เห็นว่า จังหวัดนครราชสีมามีจุดเด่นที่เหนือกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างในด้าน การเดินทางติดต่อทางถนนกับกรุงเทพมหานครและชายฝั่งตะวันออก เส้นทางสายหลักของจังหวัด คือ ถนนมิตรภาพที่เริ่มต้นจากจังหวัดสระบุรี ผ่านจังหวัดนครราชสีมา ยังมีทางหลวงแผ่นดินสายรอง หรือถนนที่แยกจากจังหวัดไปยังอำเภอและทางหลวงจังหวัดแยกจากอำเภออื่น อีก 17 สาย

1.2 ทางรถไฟ จังหวัดมีเส้นทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือผ่าน 2 สาย คือ เส้นทางกรุงเทพฯ ถึงอุบลราชธานีและเส้นทางกรุงเทพฯ ถึงหนองคาย รถไฟทั้งสองสายจะแยกกันที่ชุมทางจิระ ในตัวเมืองนครราชสีมา

ในเขตจังหวัดนครราชสีมามีสถานีย่อยรวม 39 สถานี และ 3 สถานีหลักในการขนส่งผู้โดยสารและสินค้า คือ สถานีนครราชสีมา สถานีชุมทางถนนจิระ และสถานีชุมทางบัวใหญ่

1.3 ทางอากาศ สนามบินนครราชสีมาเป็นเส้นทางหลักของการเดินทางเส้นทาง การขนส่งอีกเส้นทางหนึ่ง แต่เดิมการขนส่งทางอากาศยังไม่สะดวกเท่าที่ควร เนื่องจากใช้ร่วมกับ สนามบินของกองทัพอากาศ เมื่อปลายปี 2540 ได้เปิดสนามบินของกรมการบินพาณิชย์ขึ้นที่ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ มีบริษัทการบินไทย จำกัด(มหาชน) ให้บริการ สัปดาห์ละไม่ต่ำกว่า 14 เที่ยวบิน (ทุกวัน) รองรับเครื่องบินโบอิงได้ถึงขนาด 737 พร้อมกัน 4 ลำ และให้บริการผู้โดยสาร ขาเข้าและออกได้วันละ 2,500 คน มีผู้โดยสารแวะผ่านสนามบินประมาณเดือนละ 450 คน ในปัจจุบันการขนส่งสินค้าทางอากาศยังไม่เป็นที่นิยม และมีการขนส่งสินค้าทางอากาศมาที่สนามบินแห่งนี้ ประมาณเดือนละ 6,000 กิโลกรัม

2. การคมนาคมขนส่ง จังหวัดนครราชสีมาเป็นเมืองศูนย์กลางการพัสดินค้า การกระจาย และการบริหารคลังสินค้า ทั้งในด้านการนำสินค้าขั้นแรกสู่อุตสาหกรรม หรือการนำสินค้า อุตสาหกรรมสู่ภูมิภาค ตลอดจนเครือข่ายของเส้นทางคมนาคมที่โยงใยทั่วถึง จึงทำให้มีกิจการ เพื่อการจัดการขนส่งทั้งเอกชนและรัฐวิสาหกิจเป็นจำนวนมาก หลากหลายรูปแบบ ได้แก่ รถสิบล้อ คอนเทนเนอร์ ขบวนรถตู้สินค้า และในอนาคตจะมีกาขยายเส้นทางรถไฟเพื่อการขนส่งรองรับการเกิดศูนย์กลางดำเนินการพิธีการศุลกากรเพื่อการส่งออกในภูมิภาค อันจะเป็น

ส่วนของการพัฒนารูปแบบและคุณภาพของการคมนาคมขนส่งที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้เมื่อรัฐบาลได้ประกาศให้พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกเป็นพื้นที่เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมที่เรียกว่า “Eastern Seaboard” นครราชสีมาจึงได้กลายเป็นเมืองบริวาร และการรถไฟจึงมีนโยบายจะสร้างทางเชื่อมระหว่าง อีสเทอร์นซีบอร์ด ถึงนครราชสีมา และจะเชื่อมกับสะพานข้ามแม่น้ำโขงระหว่างไทยและลาว ในโอกาสต่อไป

3. การเดินทาง

3.1 ทางรถยนต์ เป็นศูนย์กลางจอร์บส่งผู้โดยสารระหว่างทางของเส้นทางการขนส่งผู้โดยสารตามระเบียบของกรมการขนส่งทางบก จึงมีสถานีขนส่งผู้โดยสารที่เปิดให้บริการการเดินทางตลอด 24 ชั่วโมง ทั้งรถปรับอากาศ ชั้น 1 ชั้น 2 และ ธรรมดา 148 เส้นทาง และเป็นจุดเริ่มต้นของการเดินทางสู่กรุงเทพมหานคร 3 เส้นทาง สู่ภาคตะวันออก 3 เส้นทางสู่ภาคเหนือ 2 เส้นทาง และอีกเกือบทุกจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.2 ทางรถไฟ จากสภาพความเป็นเมืองชุมทางรถไฟถึง 2 เส้นทาง ทำให้นครราชสีมาเป็นเมืองที่เดินทางจากรถไฟสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ได้สะดวกเช่นกัน เนื่องจากจะมีเส้นทางรถไฟสายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผ่านทั้ง 2 เส้นทาง คือกรุงเทพมหานคร-อุบลราชธานี และกรุงเทพมหานคร-หนองคาย มีรถโดยสารขึ้น-ลง วันละ 40 ขบวน และยังมีเส้นทางแก่งคอย-บัวใหญ่ ที่ใช้เดินทางได้เช่นกัน

3.3 ทางอากาศ จากการลงทุนสร้างท่าอากาศยานแห่งใหม่ของกรมการบินพาณิชย์ที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ทำให้เกิดความคล่องตัวในการเดินทางโดยเครื่องบินมากกว่า ปัจจุบันมีเที่ยวบินของบริษัทการบินไทย สัปดาห์ละ 14 เที่ยวบิน และมีแนวโน้มที่จะเป็นจุดแวะรับ-ส่งผู้โดยสารในภูมิภาคนี้มากขึ้น

แนวโน้มของการพัฒนาเส้นทางคมนาคม

จังหวัดนครราชสีมาเป็นเมืองที่มีเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงชายฝั่งทะเลตะวันออก และอินโดจีน นครราชสีมายังเป็นจังหวัดที่เหมาะสมที่สุดต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยิ่ง ดังนั้นการเพิ่มเส้นทางจราจรของจังหวัดยังมีความจำเป็นอย่างยิ่งเช่นกัน จากการศึกษาลักษณะการขยายตัวของชุมชนเมือง พบว่า ชุมชนเมืองมีการขยายตัวไปตามแนวถนนสายหลักคือ ทางหลวงสายที่ 2, 224 และ 304 เขตอำเภอเมืองนครราชสีมาจึงกลายเป็นศูนย์กลางความเจริญหลักของจังหวัดโดยมีอำเภอปากช่อง สีคิ้ว สูงเนิน ปักธงชัย โชคชัย และบัวใหญ่ เป็นศูนย์กลางความเจริญระดับรอง ดังนั้นภาพรวมของการพัฒนาพื้นที่ในระยะ 5 ปี ข้างหน้าก็คือ การขยายตัวอย่างมากของชุมชนเมืองศูนย์กลางหลัก (เทศบาลนครนครราชสีมาและพื้นที่ต่อเนื่อง) และชุมชนเมืองศูนย์กลาง ตามแนวถนนทางหลวงแผ่นดินดังกล่าว โดยเขตเทศบาลนครนครราชสีมา

และพื้นที่ต่อเนื่องจะมีบทบาทในฐานะเป็นศูนย์กลางด้านอุตสาหกรรม ศูนย์กลางด้านการค้า และการบริการศูนย์กลางการขนส่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นเส้นทางสู่ชายฝั่งทะเลตะวันออกการพัฒนาการจราจรในเมืองศูนย์กลางหลักและเมืองศูนย์กลางรองจึงมีความจำเป็นมากเช่นกัน

แนวโน้มการพัฒนาเส้นทางคมนาคมของจังหวัดนครราชสีมา ระยะ 5 ปีโดยสรุป

1. การก่อสร้างและขยายผังการจราจรในเส้นทางหลัก คือทางหลวงสายที่ 2, 4 และ 304
2. การสร้างและขยายผังจราจรในเส้นทางที่ใช้ในการคมนาคม ขนส่ง ระหว่างอำเภอ และจังหวัด
3. การก่อสร้างถนนเลียบเมืองและถนนวงแหวนตามเมืองศูนย์กลางหลัก และศูนย์กลางรอง
4. การก่อสร้างทางคมนาคมที่เชื่อม โยงชุมชนศูนย์กลางเพื่อชุมชนขนาดเล็กสามารถใช้บริการทางเศรษฐกิจและสังคมจากชุมชนเมืองศูนย์กลางหลักและรองได้สะดวก
5. การปรับปรุงและพัฒนาเส้นทางคมนาคมที่มีบทบาทต่อการเสริมกิจกรรมการพัฒนาเมืองและชนบท เช่น การพัฒนาอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และการเกษตร
6. สถานีขนส่งสินค้าทางรถไฟในบริเวณชุมทางที่สำคัญได้รับการปรับปรุงให้สามารถอำนวยความสะดวกต่อการขนส่งสินค้าในชุมชนเมืองที่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของจังหวัด
7. แนวคิดในการสร้างทางรถไฟเชื่อมระหว่างจังหวัดนครราชสีมา กับชายฝั่งทะเลตะวันออกจะหยิบยกมาพิจารณาอีกครั้ง
8. เพิ่มสมรรถนะการบริการทางคมนาคมทางอากาศ เพื่อให้สามารถติดต่อกับเมืองอื่น ๆ ได้สะดวก การสร้างสนามบินพาณิชย์ในเขตอำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา
9. ถนนทางหลวงสายที่ 226 เชื่อมระหว่างสนามบินแห่งใหม่ แบบเมืองเศรษฐกิจทางหลัก (อำเภอเมืองนครราชสีมา) ได้รับการพัฒนาให้เพิ่มผิวจราจรมากขึ้น

การสื่อสาร

1. การไปรษณีย์ จังหวัดนครราชสีมาที่มีทำการไปรษณีย์ครอบคลุมทุกอำเภอในท้องที่จังหวัดนครราชสีมา และขณะนี้ให้บริการไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (EMS) ทุกอำเภออีกด้วย นับว่าการบริการด้านนี้ประชาชนได้รับความสะดวก จึงปรากฏว่าประชาชนนิยมใช้บริการเป็นจำนวนมากในแต่ละปี จำนวนที่ทำการโทรเลข 36 ที่ทำการและศูนย์ไปรษณีย์ 1 ที่ทำการ ที่ทำการไปรษณีย์เอกชน 128 ที่ทำการ ร้านจำหน่ายควงตราไปรษณีย์จำนวน 172 แห่ง

2. โทรศัพท โทรศัพทเป็นสื่อกลางในการติดต่อรับข่าวสาร ระหว่างประชาชนและภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ในจังหวัดนครราชสีมา ในปี พ.ศ. 2537 มีจำนวนชุมสายทั้งสิ้น 33 ชุมสาย มีเลขหมายทั้งสิ้น 41,864 เลขหมาย และมีผู้เช่า 38,852 ราย หรือร้อยละ 92.81 ของจำนวนเลขหมายที่มีอยู่ จำนวนเลขหมายโทรศัพทต่อประชากรของจังหวัดมีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 5.76 เลขต่อหนึ่งพันคนในปี 2528 เป็น 17.04 เลขหมายในปี 2536

สถิติในปีงบประมาณ 2537 ร้อยละ 27.25 ของผู้เช่าเป็นสถานที่ธุรกิจ ร้อยละ 63.34 เป็นบ้านหรือที่อยู่อาศัย ที่เหลืออีกร้อยละ 9.41 เป็นโทรศัพทสาธารณะราชการ และโทรศัพทขององค์การโทรศัพทแห่งประเทศไทย ในขณะที่โทรศัพททางไกลและโทรศัพทท้องถิ่นมีอัตราการเพิ่มไม่มากนัก

ในปัจจุบันองค์การโทรศัพทได้ร่วมกับบริษัท TT&T ขยายบริการได้เพิ่มอีก 20,864 เลขหมาย และมีอัตราส่วนของการให้บริการเช่นเดียวกับที่องค์การโทรศัพทดำเนินการเอง

สำหรับโทรศัพทเคลื่อนที่ ได้รับความนิยมเป็นจำนวนมากในทุกระบบ แต่ยังไม่มียอดในเชิงรายงานที่ชัดเจน

3. สถานีวิทยุ หนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์

สถานีวิทยุที่มีสถานีกระจายเสียงเองในจังหวัดนครราชสีมา มีจำนวน 8 สถานี รวมทั้งภาค FM และ AM และมีศูนย์ข่าวทางวิทยุ 2 แห่ง

หนังสือพิมพ์ มีสำนักงานภูมิภาคของหนังสือพิมพ์รายวันส่วนกลาง จำนวน 10 แห่ง และหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จำนวน 18 ฉบับ

โทรทัศน์ มีสถานีถ่ายทอดสัญญาณครบทุกสถานี มีบริการเคเบิลทีวี 1 ราย และมีศูนย์ข่าวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 แห่งของสถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 7

สรุป วิสัยทัศน์ ประเด็นการศึกษาวิจัย จังหวัดนครราชสีมา

ความเป็นมา

การประเมินสถานภาพองค์ความรู้จังหวัดนครราชสีมา เป็นการศึกษาค้นคว้าในลักษณะองค์รวมของจังหวัด เพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับจังหวัดที่สมบูรณ์ อันจะเป็นข้อมูลสำคัญที่นำไปสู่การแก้ปัญหาและพัฒนาจังหวัดนครราชสีมาให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

ประเด็นการศึกษา

การประเมินสถานภาพองค์ความรู้จังหวัดนครราชสีมา มีประเด็นในการศึกษาเรื่องต่าง ๆ คือ ประวัติการตั้งถิ่นฐาน และข้อมูลทางกายภาพ, ชาติพันธุ์ประชากรและการอพยพแรงงาน, การเมืองการปกครอง, การศึกษา, วัฒนธรรมและศาสนา, การสาธารณสุข, ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม, ทรัพยากรบุคคล ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น, การสื่อสารและการคมนาคม, การท่องเที่ยว และเศรษฐกิจ

การประเมินสถานภาพองค์ความรู้จังหวัดนครราชสีมา

เป็นการศึกษาโดยการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลความรู้เกี่ยวกับจังหวัดนครราชสีมาจากเอกสารและการสัมภาษณ์ แล้วนำมาจัดระบบแยกประเภทองค์ความรู้ตามกรอบประเด็นการศึกษา ทำให้ได้องค์ความรู้ในภาพรวมของจังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

1. ประวัติการตั้งถิ่นฐาน และข้อมูลทางกายภาพ จังหวัดนครราชสีมาเคยเป็นชุมชนโบราณมีอายุประมาณ 3000 - 2500 ปี อยู่ในวัฒนธรรมทุ่งสำริด เป็นชุมชนที่ตั้งกระจายอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำมูล จากการสำรวจขุดค้นของกรมศิลปากรพบหลักฐานสำคัญ คือ เครื่องปั้นดินเผาลักษณะต่าง ๆ โครงกระดูกมนุษย์ โครงกระดูกสัตว์รวมทั้งเครื่องใช้และเครื่องประดับ จากจารึกที่พบบริเวณบ่ออีเกาในเขตอำเภอสูงเนินทำให้ทราบว่าบริเวณนี้เคยเป็นอาณาจักรที่มีความรุ่งเรือง คือศรีजनาศะ ในพุทธศตวรรษที่ 16 - 17 มีการสร้างปราสาทหินพิมาย ซึ่งเป็นปราสาทหินศิลปะเขมรที่มีขนาดใหญ่ที่สุด จนถึงสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้โปรดให้สร้างเมืองนครราชสีมาใหม่ ณ ที่ตั้งปัจจุบัน ความสำคัญของเมืองนครราชสีมามีมากยิ่งขึ้น เพราะในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นเมืองที่มีฐานะเป็นตัวเชื่อมระหว่างศูนย์กลางทางการเมือง คือ กรุงเทพฯ กับหัวเมืองอื่น ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ปัจจุบันจังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ระยะทางรถยนต์ 256 กิโลเมตร เป็นเมืองศูนย์กลางคมนาคมขนส่งไปสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่ 20,494 ตารางกิโลเมตร มี

ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขา เนินเขา ที่ราบลูกคลื่น และที่ราบ จึงทำให้เหมาะกับการเกษตรที่แตกต่างกันไป เช่น ทำไร่ สวนผลไม้ การทำนา การปศุกรรม แบ่งออกเป็น 26 อำเภอ 6 กิ่งอำเภอ 287 ตำบล 3,371 หมู่บ้าน และแบ่งส่วนการปกครองท้องถิ่น คือ อบจ. 1 แห่ง อบต. 267 แห่ง สภาตำบล 20 แห่ง เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลตำบล 3 แห่ง และสุขาภิบาล 42 แห่ง

2. **ชาติพันธุ์ ประชากรและการอพยพแรงงาน** กลุ่มชาติพันธุ์เจ้าของถิ่นเดิม คือ กลุ่มชาวนน และกลุ่มไทยโคราช และมีการอพยพเข้ามาอยู่ภายหลังด้วยสาเหตุทางด้านการเมือง การสงคราม และหาแหล่งที่ทำกินใหม่ คือ กลุ่มชาติพันธุ์อีสาน กลุ่มชาติพันธุ์ขวน (โยนก) กลุ่มชาติพันธุ์มอญ กลุ่มชาติพันธุ์เขมรกลุ่มชาติพันธุ์จีน - แวก เป็นต้น จำนวนประชากร 2,520,958 คน มากเป็นอันดับ 2 ของประชากรรองจากกรุงเทพมหานคร แยกเป็น วัยเด็ก (0 - 12 ปี) ร้อยละ 21.20 วัยการศึกษา ภาคบังคับ (8 - 15 ปี) ร้อยละ 13.73 เยาวชน (15 - 24 ปี) ร้อยละ 20.85 วัยเจริญพันธุ์ (15 - 49 ปี) ร้อยละ 60.56 วัยแรงงาน (13 - 60 ปี) ร้อยละ 71.75 และวัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ร้อยละ 7.06 การหนาแน่น 3 อันดับแรก คือ อำเภอเมือง 548 คน : ตารางกิโลเมตร อำเภอแก่งสนามนาง 364 คน : ตารางกิโลเมตร และ อำเภอห้วยแถลง 187 คน : ตารางกิโลเมตร

3. **การเมืองการปกครอง** จังหวัดนครราชสีมามีบทบาททางการเมืองที่ชัดเจนในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช มีฐานะเป็นเมืองพระยามหานคร ในฐานะหัวเมืองชั้นโท มีอิสระในการบริหาร โดยตำแหน่งยกกระบัตรที่ได้รับการแต่งตั้งจากราชธานี เพื่อทำหน้าที่ควบคุมราชการของเมืองในมณฑลนครราชสีมา และมีเมืองขึ้นอยู่ถึง 14 เมือง เมืองนครราชสีมามีความสำคัญเรื่อยมาจนกระทั่งในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางการเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อต่อต้านอิทธิพลของฝรั่งเศส และเพื่อการปฏิรูปการปกครองประเทศในด้านการปกครองจึงได้โปรดจัดตั้งการปกครองออกเป็นมณฑลเทศาภิบาล ที่มีระบบการบริหารราชการแบบใหม่โดยรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง เมืองนครราชสีมาจึงเป็นที่ตั้งของมณฑลลาวกลาง และต่อมาโปรดให้รวมเมืองนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ เป็นมณฑลนครราชสีมาใน พ.ศ. 2435 โดยมีข้าหลวงใหญ่เป็นผู้ปกครองมณฑล ในสมัยรัชกาลที่ 6 โปรดฯ ให้เปลี่ยนชื่อผู้ปกครองมณฑล เป็น สมุหเทศาภิบาลมณฑล ขึ้นตรงต่อพระมหากษัตริย์ เมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 รัฐบาลใหม่ได้ยกเลิกการจัดหัวเมืองมณฑลเทศาภิบาลเป็นภาค ในปี พ.ศ. 2470 มณฑลนครราชสีมาเปลี่ยนแปลงเป็นภาคที่ 3 มีจังหวัดในการปกครอง 6 จังหวัด คือ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี ในปีนี้เกิดเหตุการณ์กบฏบวรเดชที่ใช้กองทหารจากนครราชสีมาเป็นหลักในการก่อการและกบฏบวรเดชถูกปราบอย่างรุนแรง เป็นเหตุการณ์ที่นำไปสู่การแก้ไขการปกครองส่วนภูมิภาคอีกครั้ง โดยตราพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2476 เพื่อควบคุมการปกครองอย่างใกล้ชิด โดยยุบมณฑลเทศาภิบาล และจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคเป็นจังหวัดและอำเภอ จึงทำให้มณฑลนครราชสีมาในฐานะเป็นจังหวัดหนึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ และมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการครั้งแรกเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2476 มีผู้แทน

ได้ 1 คน ปัจจุบันจังหวัดนครราชสีมาแบ่งเขตการเลือกตั้งออกเป็น 5 เขต มีจำนวนสมาชิกผู้แทนราษฎร 15 คน

4. การศึกษา พัฒนาการศึกษาของจังหวัดนครราชสีมา ก่อน พ.ศ. 2449 เป็นการจัดการศึกษา ตามศักยภาพของชุมชนและบุคคล โดยมีพ่อ แม่ ญาติ ผู้อาวุโส วัด ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เป็นผู้ถ่ายทอดในลักษณะความเกาะเกี่ยวทางสังคมและชุมชน จึงทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชนและการศึกษา จึงมีสาระที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับวิถีชีวิตในชุมชนอย่างแท้จริง สำหรับการศึกษาตามนโยบายของส่วนกลางเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2449 นั้น รัชกาลที่ 5 พระยาราชสีมาจารย์ (กวย กนิษฐานนท์) ได้รับการคัดเลือกจากเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (ม.ร.ว. เปีย มาลากุล) เสนาบดีกระทรวงธรรมการในสมัยนั้น ให้มาเป็นผู้มาวางรากฐานทางการศึกษาให้แก่มณฑลนครราชสีมา ในตำแหน่งกรรมการมณฑล โดยได้จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับโครงการศึกษา พ.ศ. 2441 และปีอื่น ๆ ใน พ.ศ. 2455 มีการจัดตั้งโรงเรียนประจำมณฑลเป็นโรงเรียนตัวอย่างตามแบบภาคกลางเพื่อเป็นแบบอย่างแก่โรงเรียนอื่นที่จะเปิดใหม่ในมณฑลนครราชสีมา ในปี พ.ศ. 2457 ได้เปิดสอนการฝึกหัดครูมูลเป็นครั้งแรกในโรงเรียนตัวอย่าง โดยคัดเลือกนักเรียนที่เรียนดี สำเร็จการศึกษามัธยมปีที่ 3 เข้าเรียนและตราพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2464 นั้น พระยาราชสีมาจารย์ ได้ให้ดำเนินโรงเรียนตามพระราชบัญญัตินี้ เช่น โรงเรียนประจำจังหวัด ต่อมาขยายเป็น โรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย และโรงเรียนสุรนารีวิทยา โรงเรียนสุขานารี เป็นต้น ในต่างอำเภอเริ่มมีโรงเรียนประจำอำเภอและโรงเรียนประชาบาล รวมทั้งโรงเรียนกสิกรรม และโรงเรียนฝึกหัดครูกสิกรรม ซึ่งเป็นรากฐานการศึกษามาอย่างต่อเนื่อง และมีโรงเรียนเอกชนเกิดขึ้น คือ โรงเรียนนฤมิตรวิทยา ซึ่งก่อตั้งโดยพระยาราชสีมาจารย์

ปัจจุบันจังหวัดนครราชสีมา มีโรงเรียนในระดับประถมศึกษา 1,360 แห่ง ระดับมัธยมศึกษา 104 แห่ง และสังกัด ศษ. 82 แห่ง วัด 1,853 วัด การศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับปริญญาตรี ขึ้นไปมีสถาบันการศึกษา 6 แห่ง

5. วัฒนธรรมและศาสนา กลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มของจังหวัดนครราชสีมา ในปัจจุบันมีประเพณี วิถีชีวิตและความเชื่อที่แตกต่างกัน ชาวชนบทยังคงยึดมั่นกับประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต คือ ประเพณีการเกิด การบวช การแต่งงาน งานศพ ประเพณีพื้นบ้านมีทั้งคงอยู่และเลือนหายไป บางประเพณีก็เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา วิถีชีวิตชาวชนบทบางส่วนก็เปลี่ยนไปตามความเจริญทางวัตถุและเทคโนโลยีที่เข้าไปสู่ชุมชน ศิลปกรรมที่มีมาแต่เดิมมีทั้งได้รับการอนุรักษ์และทำลายไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น สิม โบสถ์ เป็นต้น งานหัตถกรรมมีบางส่วนที่หายไป เช่น งานจักสาน อุปกรณ์การทำนา เป็นต้นเพราะเกิดการเปลี่ยนแปลงการผลิตและการบริโภค บางอย่างได้รับการพัฒนาทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เช่น การทอเสื่อ เครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น เพลงพื้นบ้าน โดยเฉพาะเพลงโคราชมีการปรับเปลี่ยนวิธีการเล่น ภาษา เพื่อความอยู่รอดของหมอเพลง ส่วนเพลงพื้นบ้านอื่น ๆ ได้หายไปจากสังคมของชาวนครราชสีมาแล้ว การละเล่นต่าง ๆ ที่เล่นตามประเพณีและเทศกาลเหลืออยู่เฉพาะการสาธิตเท่านั้น

ในด้านศาสนา มีพระภิกษุซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่ศาสนาพุทธ ด้านการปฏิบัติบูชาหลายรูป มีสถานที่ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในหลายแห่ง และมีพระนักเทศน์เพื่ออบรมศีลธรรมประชาชนในงานประเพณีอยู่อย่างต่อเนื่อง

6. การสาธารณสุข การสาธารณสุขของจังหวัดนครราชสีมา มีหลักฐานทางด้านสาธารณสุขมาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 16 คือ สิ่งก่อสร้างที่เป็นอโรคยาศาล ในเขตอำเภอพิมาย ประทาย สูงเนิน และหนองบุญมาก ปัจจุบันการสาธารณสุขของจังหวัดนครราชสีมา มี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มการแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์แผนปัจจุบัน

การแพทย์พื้นบ้านประกอบด้วย หมอไสยศาสตร์ คือหมอที่ทำหน้าที่ในการดูฤกษ์ยาม เรียกโดยรวมว่า หมอมอ ผู้ประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับการบวงสรวงสังเวย เรียกหมอจ้ำ นอกจากนี้ยังมีหมอขวัญ หมอสะเดาะเคราะห์ หมอผี หมอมนต์ และหมอตำผีฟ้า ส่วนหมอยา คือผู้รักษาโรคด้วยยาสมุนไพร จากหลักฐานการศึกษาเรื่องนี้พบว่าจังหวัดนครราชสีมามีการรักษาโรคด้วยยาสมุนไพรมาเป็นลำดับ

การแพทย์แผนปัจจุบัน จังหวัดนครราชสีมาเริ่มกิจการแพทย์แผนปัจจุบัน โดยเริ่มก่อตั้งโรงพยาบาลมาตั้งแต่ พ.ศ. 2452 กิจการโรงพยาบาลนี้ได้รับการพัฒนาและพิจารณาตั้งเป็นโรงพยาบาลศูนย์ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือในปัจจุบัน การสาธารณสุขในปัจจุบันมีแพทย์ 341 คน ทันตแพทย์ 68 คน เภสัชกร 80 คน พยาบาลวิชาชีพ 1,352 คน พยาบาลเทคนิค 796 คน เจ้าหน้าที่งานสาธารณสุข 789 คนและทันตภิบาล 55 คน ให้ความสำคัญด้านการป้องกันโรคและการส่งเสริมสุขภาพโดยส่งเสริมให้ประชาชนเล่นกีฬา และออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ สนับสนุนหน่วยงานของรัฐ เอกชนและสถานศึกษาทุกระดับ จัดกิจกรรมการออกกำลังกายอย่างต่อเนื่อง ให้รู้ศึกษาและข้อมูลที่ถูกต้องเพื่อให้ประชาชนตระหนักการบริโภคสุรา การสูบบุหรี่ การบริโภคอาหารที่เหมาะสม มีพฤติกรรมทางเพศที่ปลอดภัย สร้างจิตสำนึกที่ดีในการใช้รถใช้ถนน ส่งเสริมให้ประชาชนรับผิดชอบต่อสุขภาพของตนเอง ครอบครัว และชุมชน

๗. ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรดินมีความสมบูรณ์ต่ำและมีดินเค็มกระจายทั่วไป มีพื้นที่ดินที่ไม่เหมาะกับการเกษตรเพราะขาดความอุดมสมบูรณ์ 5,326,317 ไร่ ทรัพยากรน้ำ มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 1,108 มิลลิเมตร น้ำใต้ดินอยู่ลึกจากผิวดินประมาณ 100 - 130 ฟุต คุณภาพของน้ำใต้ดินผันแปรไปตามสภาพแวดล้อมของแหล่งน้ำนั้น ๆ น้ำผิวดินมีพื้นที่ลุ่มแม่น้ำรวม 20,915 ตารางกิโลเมตรลุ่มน้ำที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำมูล ลำพระเพลิง ลำตะคอง ลำเชียงไกร ลำสะเท่น ลำมูล และลำชีแหล่งน้ำชลประทาน มีโครงการขนาดใหญ่ คือ เขื่อนลำตะคอง เขื่อนลำพระเพลิง โครงการทุ่งสัมฤทธิ์ เขื่อนมูลบน โครงการชลประทานขนาดกลาง 30 โครงการ และพื้นที่ชลประทานขนาดเล็ก 417 โครงการ ทรัพยากรป่าไม้ ประกอบด้วย ป่าดิบแล้ง ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง ปัจจุบันพื้นที่ป่าที่สมบูรณ์มีเพียง 453,984 ไร่ สัตว์ป่าที่มีอยู่พบในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และทับลาน ได้แก่ ช้าง เสือ กวาง นกเงือก เป็นต้น ทรัพยากรแร่ธาตุ ประกอบด้วย เกลือหิน โปแตช ทองแดง ตะกั่ว สังกะสี และยิปซัม นอกจากนี้ยังมีกิจการเหมืองแร่ หินแกรนิต และกิจการอุตสาหกรรม ซึ่งกิจการเหล่านี้

ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในชุมชน ทรัพยากรพลังงาน พบด้านลึกไนต์ ในเขตอำเภอบรรพือ มีโครงการโรงงานไฟฟ้าพลังน้ำแบบสูบกลับ มีกำหนดแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2544 และกำลังศึกษาพลังงานที่ได้จากการกำจัดมูลฝอย

ปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดนครราชสีมา มีปัญหาที่สำคัญคือ ปัญหาการรุกล้ำทำลายป่า ดันน้ำ ปัญหามลพิษ ปัญหาน้ำท่วมขังในฤดูน้ำหลาก ปัญหาการล่าสัตว์ป่าในท้องถื่นและสัตว์ป่าอพยพ ปัญหาทรัพยากรแร่ธาตุทรัพยากรดินเสื่อมโทรม ดินเค็ม ปัญหาทรัพยากรหลากหลายทางชีวภาพเสื่อมโทรม ซึ่งล้วนแต่เกิดขึ้นจากการกระทำของผู้คนทั้งสิ้น

สิ่งแวดล้อม มีปัญหาใหญ่ คือ มีแหล่งกำเนิดมลพิษจากชุมชน จากโรงงานอุตสาหกรรมจากการจราจรและการขนส่ง จากการเกษตร เป็นต้น ประเภทมลพิษ ประกอบด้วย มลพิษทางน้ำซึ่งเป็นน้ำเสียจากชุมชน จากนิคมอุตสาหกรรม จากการเกษตร มลพิษทางอากาศ จากการจราจร จากโรงงานอุตสาหกรรม มลพิษทางดินมีปัญหาดินเค็มในท้องที่หลายอำเภอ ในเขตเมืองมีมลพิษทางเสียงและการสิ้นเปลือง มลพิษด้านมูลฝอยในเขตเทศบาล มีมูลฝอยประมาณวันละ 218.17 ตัน สามารถเก็บขนได้วันละประมาณ 181.08 ตัน นอกจากนี้ยังมีปัญหาการปนเปื้อนในอาหารและปัญหามลพิษในเขตเมือง

8. ทรัพยากรบุคคล ชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรบุคคลที่สำคัญเป็นบุคคลที่เข้าประโยชน์ให้แก่ชุมชนในทุก ๆ ด้าน มีทั้งพระภิกษุ นักวิชาการ ชาวบ้าน ซึ่งเป็นผู้ที่เป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิต การรักษารัฐธรรมนูญและสิ่งแวดล้อม ส่วนภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ บุคคลที่เป็นตัวอย่างของการใช้ภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิตแขนงต่าง ๆ เช่น การรักษาโรค การเกษตร การจัดการ การอาชีพ ด้านการแสดงและดนตรี

9. การคมนาคม และการสื่อสาร จังหวัดนครราชสีมามีเส้นทางคมนาคม คือทางรถยนต์ ทางรถไฟ ทางอากาศ เป็นศูนย์กลางของการพักผ่อน การกระจายสินค้าภาคอุตสาหกรรม จึงทำให้มีกิจการขนส่งทั้งของรัฐและเอกชนเป็นจำนวนมาก การมีเส้นทางเชื่อมโยงชายฝั่งทะเลตะวันออก และอินโดจีน ทำให้จังหวัดนครราชสีมาสภาพเหมาะสมที่สุดต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ แนวโน้มการพัฒนาเส้นทางคมนาคมในระยะ 5 ปีโดยสรุป คือ การก่อสร้างและขยายผังการจราจรในเส้นทางสายหลัก คือ ทางหลวงหมายเลข 2, 4 และ 304 รวมทั้งเส้นทางคมนาคมระหว่างอำเภอและจังหวัด การก่อสร้างถนนเลียบเมืองและถนนวงแหวนตามเมื่อศูนย์กลางหลักและศูนย์กลางรอง การก่อสร้างเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงชุมชนเพื่อให้ชุมชนขนาดเล็กสามารถใช้บริการทางเศรษฐกิจได้สะดวก การปรับปรุงเส้นทางคมนาคมที่มีบทบาทต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว การพัฒนาอุตสาหกรรมและการเกษตร เป็นต้น

การสื่อสาร ประกอบด้วย การไปรษณีย์ครอบคลุมท้องที่ทุกอำเภอ การใช้โทรศัพท์ มีทั้งขององค์การโทรศัพท์และบริษัท ที แอนด์ ที และโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้รับความนิยมเป็นจำนวนมากทุกระบบ สถานีวิทยุกระจายเสียงมี 8 สถานี ศูนย์ข่าวทางวิทยุ 2 แห่ง มีสำนักภูมิภาคของหนังสือพิมพ์รายวัน ส่วนกลาง 10 แห่ง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จำนวน 10 ฉบับ สถานีโทรทัศน์มีสถานีถ่ายทอดสัญญาณครบทุกสถานี บริการเคเบิลทีวี 1 ราย และศูนย์ข่าวภาคตะวันออกเฉียงเหนือของสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 แห่ง

10. การท่องเที่ยว จังหวัดนครราชสีมามีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลาย คือ โบราณสถาน โบราณวัตถุ แหล่งโบราณคดี วัด พิพิธภัณฑสถานชาติ และวนอุทยาน ดังนั้นจังหวัดนครราชสีมาจึงกำหนดแนวทางเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดไว้ คือ การปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว ค้นหาภาพลักษณ์ที่ชัดเจนในการท่องเที่ยว ปรับปรุงคุณภาพของที่ระดึก และตลาดสินค้าพื้นเมือง การรวมกลุ่มของนักธุรกิจการท่องเที่ยว จัดทำแผน กำหนดขอบเขตของการประชาสัมพันธ์ให้ชัดเจนทั้งภาครัฐและเอกชน และเชื่อมโยงเครือข่ายการพัฒนาการท่องเที่ยวด้านรถไฟ ทางอากาศ เป็นต้น

11. เศรษฐกิจ การเกษตรมีพื้นที่ทั้งสิ้น 8,598,177 ไร่ มีการทำไร่เป็นอันดับ 1 การทำนาเป็นอันดับ 2 ผลผลิต ประกอบด้วยข้าวและพืชไร่ 15 ชนิด พืชผัก 35 ชนิด และไม้ผลยืนต้น 36 ชนิด การปศุสัตว์ มีการเลี้ยงโค มีมากที่สุดที่อำเภอคำนูนพุด กระบือมีมากที่สุดที่อำเภอชุมพวง เป็ดเลี้ยงมากที่สุดที่อำเภอยางชุมน้อย ไก่เลี้ยงมากที่สุดในเขตอำเภอโนนไทย ส่วนการประมง มีการเลี้ยงปลาในบ่อ ในนาข้าว และจับปลาจากแหล่งน้ำธรรมชาติและเขื่อน

การอุตสาหกรรม มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง ปากช่อง พิบังและอำเภออื่น ๆ มีอุตสาหกรรม 5 ประเภท คือ อุตสาหกรรมอาหารและแปรรูปสินค้าเกษตร อุตสาหกรรมสนับสนุน อุตสาหกรรมประเภทใช้แรงงาน อุตสาหกรรมกลุ่มไฮเทค และอุตสาหกรรมอื่น ๆ มีเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมใน 5 อำเภอ ได้แก่ เมือง ปักธงชัย ปากช่อง และขามทะเลสอ มีเขตพัฒนาอุตสาหกรรม 5 อำเภอ ได้แก่ สีคิ้ว โชคชัย บัวใหญ่ คำนูนพุด และพิมาย แนวโน้มการขยายตัวภาคอุตสาหกรรมปี พ.ศ. 2540 - 2544 มีเป้าหมาย คืออัตราการเติบโตร้อยละ 12 ต่อปี การขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรม จะอยู่ในเขตอำเภอปากช่อง สีคิ้ว ชุมเนิน เมือง ปักธงชัย โชคชัย ซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปสู่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกได้

การพาณิชย์กรรม สินค้านำเข้าได้แก่ อาหารสำเร็จรูป วัสดุก่อสร้างและเชื้อเพลิง สินค้าส่งออกได้แก่ ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร และผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ตลาดการเกษตรมีการซื้อขายผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ คือ ข้าวเปลือก มันสำปะหลัง ข้าวโพด ปอพอก ผักและผลไม้ โดยจัดให้มีตลาดกลางในระดับจังหวัดขึ้นที่อำเภอโนนไทย

การเงินและการคลัง มีธนาคารจำนวน 137 แห่ง บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ 36 แห่ง ธุรกิจประกันภัย 22 แห่ง สถานธนาณูบาล 5 แห่ง และสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ ทั้ง 6 ประเภท ในปี พ.ศ. 2538 มีเงินฝาก 40,304 ล้านบาท สินเชื่อมูลค่า 40,691.1 ล้านบาท การคลัง มีคลังจังหวัด 2 หน่วยคือ อำเภอเมือง และอำเภอบัวใหญ่ มีรายได้แผ่นดินปีละมากกว่า 1.5 ล้านบาท

ภาคการบริการ ประกอบด้วย โรงแรม ร้านอาหาร โรงภาพยนตร์ โรงพยาบาลเอกชน สถาบันการศึกษาเอกชน รถโดยสาร รถบรรทุก และอื่น ๆ เพียงพอกับการบริการชุมชนในจังหวัด นครราชสีมา

ลักษณะเด่น และลักษณะค้อยของจังหวัดนครราชสีมา

จากภาพรวมของจังหวัดนครราชสีมา จำแนกจุดเด่นและจุดค้อยของจังหวัดได้ดังนี้
ข้อได้เปรียบ

1. จังหวัดนครราชสีมาที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ ทำให้มีข้อได้เปรียบในด้านทรัพยากรธรรมชาติที่

หลากหลาย

2. จังหวัดนครราชสีมาที่มีจำนวนประชากรมากเป็นอันดับ 2 ของประเทศ ทำให้ได้เปรียบในด้านแรงงาน

3. รูปร่างและศูนย์กลางของจังหวัดในทางภูมิศาสตร์การเมือง ถือว่ามีลักษณะค่อนข้างสมบูรณ์ เหมาะแก่การปกครองและป้องกัน เพราะไม่มีส่วนใดแยกห่าง หรือยื่นยาวออกไปอย่างโดดเดี่ยว

4. จังหวัดนครราชสีมาที่ตั้งได้เปรียบกว่าทุกจังหวัดในภาคนี้ เพราะอยู่ใกล้ศูนย์กลางหรือเมืองหลวงของประเทศ และเป็นประตูเชื่อมระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับภาคกลางและเมืองหลวงของประเทศ และเป็นประตูเชื่อมระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับชายฝั่งทะเลตะวันออก จึงรับความเจริญได้ง่ายและรวดเร็วกว่าประชาชนในจังหวัดอื่น มีโอกาสทางค้าเศรษฐกิจและสังคมมากกว่า

ข้อเสียเปรียบ

1. ตั้งอยู่ในเขตเงาฝน ทำให้ได้รับปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าจังหวัดส่วนใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปริมาณฝนมักไม่เพียงพอต่อการเกษตรกรรม

2. ภูมิประเทศและพรมแดนบางแห่งเป็นภูเขาสลับซับซ้อนซึ่งยากแก่การเข้าถึง

3. พื้นที่จังหวัดนครราชสีมาอยู่ในกลุ่มจังหวัดที่มีขนาดใหญ่ อาจมีปัญหาในการปกครองหรือดูแลไม่ทั่วถึง ประชาชนในชนบทเสียเปรียบในโอกาสต่าง ๆ มากกว่าผู้ที่อยู่ในเขตศูนย์กลาง ทำให้เกิดความแตกต่าง หรือความเหลื่อมล้ำมากกว่าจังหวัดที่มีพื้นที่ขนาดเล็ก

วิสัยทัศน์ของจังหวัดนครราชสีมาในทศวรรษหน้า

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

1. ต้องมีการวางผังเมืองรวมของจังหวัดนครราชสีมาที่ชัดเจน เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนด มีการขยายเมืองเก่าโดยกระจายส่วนราชการต่าง ๆ ที่รวมศูนย์อยู่ในเมืองไปนอกเมืองให้มากขึ้น เพื่อลดปัญหาการแออัด มีการคัดถนนรอบนอกเพิ่มขึ้น มีการวางผังเมืองใหม่โดยวิธีการจัดรูปที่ดิน ในส่วนที่ดินที่เหมาะสมกับการเกษตรนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นที่ดินที่คนมักจะเข้าไปอยู่อาศัย ถ้าปล่อยให้พื้นที่เกษตรถูกธุรกิจเข้ายึดครองหรือความเป็นเมืองเข้ายึดครองก็จะสูญเสียพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเกษตรไป ควรจะกันไว้เป็นพื้นที่เกษตรถาวร

2. เรื่องน้ำ จำเป็นที่จะต้องหาแหล่งน้ำ ทั้งแหล่งน้ำที่จะใช้อุปโภคและบริโภค จากการที่มีประชากร มีบ้านพักตากอากาศ มีสนามกอล์ฟ มีโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น ทำให้ความต้องการน้ำเพื่ออุปโภคและบริโภคน้ำเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก อย่างเก็บกักน้ำที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่เพียงพอที่จะใช้ในการนี้ทำให้ไม่สามารถจะส่งน้ำไปใช้ในงานเกษตรได้เลยในช่วงฤดูแล้ง จึงจำเป็นต้องหาแหล่งน้ำเพิ่มขึ้น ทั้งแหล่งน้ำที่จะใช้ทำระบบน้ำประปา แหล่งน้ำที่จะใช้เพื่อการเกษตร

3. เรื่องไฟฟ้า จากการที่มีโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น มีบ้านพักอาศัยเพิ่มขึ้น ทำให้มีปริมาณการใช้ไฟเพิ่มมากขึ้น จำเป็นที่จะต้องหาแหล่งผลิตไฟมากขึ้น

4. ระบบขนส่ง ทั้งทางด้านถนนที่จะเชื่อมระหว่างหมู่บ้านสู่ตำบล สู่เมืองใหญ่ จะต้องได้รับการขยายให้มากขึ้นเพื่อเป็นเส้นทางขนส่งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ในขณะเดียวกันระบบขนส่งมวลชนรถไฟความเร็วสูงจากกรุงเทพฯ - นครราชสีมา จะมีความจำเป็นมากขึ้น เพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมและการติดต่อเชิงธุรกิจ

ด้านสังคม วัฒนธรรม

1. ทางด้านการศึกษา สถาบันการศึกษาจะต้องปรับหลักสูตรการเรียน การฝึกงาน โดยองค์กรและชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการส่วนท้องถิ่น ในขณะเดียวกันการขยายการศึกษาโดยเฉพาะสถาบันการศึกษาอุดมศึกษาให้รับนักศึกษาเพิ่มขึ้น เพื่อรองรับผู้ที่จบการศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาและการศึกษามหาบัณฑิต ที่จะเพิ่มขึ้นทุกปีปีละไม่ต่ำกว่า 10,000 คน ส่วนกระบวนการการศึกษานอกโรงเรียน จะต้องปรับรูปแบบและวิธีการให้ตอบสนองการแก้ไขปัญหาชีวิตและการฟื้นฟูความรู้เดิม

2. ต้องปลูกฝังความมีวินัยของคน ซึ่งเดิมมีวิถีชีวิตแบบสังคมเกษตร ทำให้คนขาดวินัย โดยเฉพาะแรงงาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและการลงทุน

3. ในอนาคต คนแก่จะมีสัดส่วนมากขึ้น ในขณะเดียวกันลักษณะครอบครัวจะเปลี่ยนเป็นครอบครัวเดี่ยว ทำให้คนแก่จะโดดเดี่ยว จะต้องมียศกร อนามัย ที่พักผ่อน เพื่อรองรับคนแก่กลุ่มนี้ เพื่อจะใช้ประโยชน์ ประสิทธิภาพจากคนแก่เหล่านี้

4. บทบาทของวัดและของพระ จะต้องเปลี่ยนแปลงไปจากปัจจุบัน วัดจะต้องเป็นศูนย์รวมของชุมชน เป็นศูนย์รวมทางวัฒนธรรม เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ พระจะต้องเรียนรู้เท่าทันสังคม ชี้นำสังคมได้ หน่วยงานต่าง ๆ ของจังหวัด ทั้งภาครัฐและเอกชนจะต้องให้ความสำคัญกับปัญหาวัยรุ่น ซึ่งนับวันจะรุนแรงแรง ทั้งปัญหายาเสพติด ปัญหาความขัดแย้งทางด้านความคิดระหว่างวัยรุ่นกับวันอื่น ๆ กระบวนการอบรมบ่มนิสัยจะเปลี่ยนแปลงไป สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และมีความสำคัญต่อเด็กน้อยลง เด็ก ๆ และเยาวชนจะเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้นจากเทคโนโลยีมากกว่าที่จะเรียนรู้จากพ่อแม่ หรือจากโรงเรียน

ด้านเศรษฐกิจ

1. ลักษณะการค้าเงินธุรกิจในอนาคต จะเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก โดยอาจใช้บ้านเป็นสำนักงาน จัดสำนักงานให้เล็กลง เพื่อลดค่าใช้จ่ายในด้านกำลังคน และด้านสาธารณูปโภค แต่จะใช้เทคโนโลยีมากขึ้น

2. ผลกระทบทางด้านอุตสาหกรรม ทางด้านเกษตรกรรมจะต้องมีคุณภาพมากขึ้น จะต้องมีความเป็นสากลมากขึ้น

3. ธุรกิจการค้าจะเป็นแบบขายตรงมากขึ้น

4. ความสัมพันธ์ทางการค้าซึ่งเดิมเชื่อมโยงกับไต้หวัน และญี่ปุ่น ในอนาคต จะเปลี่ยนไปเชื่อมโยงกับทางยุโรปและอเมริกามากขึ้นจากผลพวงที่รัฐบาลได้ชักชวนชาวต่างชาติมาลงทุนในไทยมากขึ้น

5. นักธุรกิจในจังหวัดนครราชสีมาจะเชื่อมโยงไปสู่ประเทศในกลุ่มอินโดจีนมากขึ้น ในกลุ่ม พม่า ลาว เวียดนาม โดยนักธุรกิจเหล่านี้จะเคลื่อนย้ายเครื่องจักรทางด้านการอุตสาหกรรมที่ไม่ทันสมัยไปลงทุนกับกลุ่มประเทศดังกล่าว

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดนครราชสีมา ในระยะที่ผ่านมาก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมทั้งในส่วนของการเกษตรกรรมที่สูญสิ้นไป หรือที่เหลืออยู่ก็อยู่ในสภาพเสื่อมโทรม และเกิดภาวะมลพิษที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน ดังนั้น วัตถุประสงค์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในช่วงต่อไป (ระยะ 10 ปี) ของจังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

1. ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญและมีข้อจำกัดหรือมีปัญหาโดยเฉพาะป่าไม้ ดินและน้ำ จะได้รับการบูรณะฟื้นฟูสภาพหรือเพิ่มพูนศักยภาพไม่ให้เสื่อมโทรมต่อไป

2. มลพิษทางน้ำ มลพิษ และสิ่งปฏิกูล ทั้งในเขตเมืองและชนบท จะได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น จนเป็นผลดีต่อสุขภาพอนามัย รวมทั้งสิ่งแวดล้อมเมือง สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม จะได้รับการพัฒนาและฟื้นฟูเช่นกัน

3. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในลักษณะองค์รวมและให้ทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรเอกชน และประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดแนวทาง วางแผน ดำเนินการ และติดตาม ตรวจสอบ

4. ประชาชนมีจิตสำนึก ความตระหนัก และร่วมดำเนินการป้องกัน แก้ไขและฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. ดำเนินการตามแผน / โครงการต่าง ๆ ที่เสนอไว้ในแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2542-2549 ซึ่งนำลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับทั่วไป เล่มที่ 115 ตอนที่ 74ง. ลงวันที่ 15 กันยายน 2541

2. เร่งรัดแก้ไขปัญหาคอนกรีตของทรัพยากรธรรมชาติด้านต่าง ๆ ภาวะมลพิษ รวมทั้ง สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม สิ่งแวดล้อมชุมชน โดยให้ความสำคัญกับมาตรการในเชิงรุก มากขึ้น และตามลำดับความสำคัญของปัญหาที่กำหนด

3. ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประสานงานในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในระดับจังหวัด ระหว่างราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น ตลอดจนองค์กรเอกชนและประชาชน ให้มีประสิทธิภาพและเอกภาพในการจัดการมากขึ้น

4. การปรับเปลี่ยนทัศนคติ และค่านิยมของประชาชนที่มีต่อความสำคัญของการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

:

ประเด็นการศึกษา

ด้านการเมืองการปกครอง

1. เนื่องจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ มีเนื้อหาสาระเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ในหลายประเด็นในหลายเรื่องน่าจะได้ทำการศึกษาถึงการรับรู้ ความรู้ความเข้าใจในรัฐธรรมนูญดังกล่าวของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ในทุกประเด็น ทุกด้าน ทั้งทางด้านการเลือกตั้ง บทบาทหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เป็นต้น เพื่อจะได้นำผลที่ได้จากการศึกษาไปทำความเข้าใจกับประชาชนในจังหวัดในสิ่งที่ถูกต้องเพื่อการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีประชากรมาก มีบทบาททางการเมืองการปกครองค่อนข้างสูงในระดับประเทศตลอดมา

2. เนื่องจากแนวทางในการบริหารส่วนราชการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นมากขึ้น ทั้งในส่วนขององค์กรบริหารส่วนจังหวัด องค์กรบริหารส่วนตำบล ซึ่งองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น จะเข้ามามีบทบาททางด้านการเมืองการปกครองมากขึ้น จึงน่าจะได้ศึกษาถึงประสิทธิภาพประสิทธิผลขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ทั้งในส่วนของสมาชิกสภา เจ้าหน้าที่ทั้งในส่วนที่ประชาชนจะได้รับหรือไม่ได้รับประโยชน์จากองค์กรเหล่านี้ อันจะเป็นแนวทางที่จะพัฒนาการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและเป็นจริงมากขึ้น

3. เนื่องจากในชุมชนแต่ละชุมชนจะมีองค์กรของชุมชน ทั้งในส่วนที่จัดตั้งขึ้นโดยภาคีรัฐ ภาคเอกชน หรือการรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชนเอง ที่มีความหลากหลาย และกระจายอยู่ทั่วไป น่าจะได้ทำการศึกษาองค์กรของชุมชนเหล่านี้เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนให้เข้มแข็งขึ้น หรือใช้ศักยภาพของชุมชนเหล่านี้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาต่อไป

ด้านสังคมและวัฒนธรรม

1. น่าจะได้มีการศึกษากลุ่มคนที่เป็นภาระในสังคม ได้แก่ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส กลุ่มผู้สูงอายุ เป็นต้น เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือกลุ่มคนดังกล่าว ซึ่งนับวันจะมีมากขึ้น

2. เนื่องจากจังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีการซื้อขายที่ดินมีอัตราส่วนที่สูงจังหวัดหนึ่งในช่วงเวลาที่ผ่านมา ซึ่งทำให้ชาวนา ชาวไร่ ส่วนหนึ่งสูญเสียที่ดินทำกินไป จึงน่าจะได้ศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลงชีวิตของครัวเรือนเหล่านี้

3. จากการที่มีการขยายตัวอุตสาหกรรมทั้งทางด้านโรงงาน อุตสาหกรรมทางด้านการให้บริการ การคมนาคมติดต่อกับส่วนกลางรวดเร็วขึ้น ทำให้สังคมในชุมชนของจังหวัดนครราชสีมาได้รับอิทธิพลแบบสังคมสมัยใหม่มากขึ้น น่าจะได้มีการศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

4. เนื่องจากจังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีแรงงานอพยพไปทำงานต่างประเทศเป็นจำนวนมาก จึงน่าจะได้ศึกษาถึงผลกระทบทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ที่มีต่อครัวเรือนและสังคมของแรงงานเหล่านี้

5. ปัญหาวัยรุ่นจะเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงเพิ่มขึ้นทุกขณะ โดยเฉพาะนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีประชากรมาก ปัญหาเหล่านี้จึงนับวันจะมีมากขึ้น น่าจะได้มีการศึกษาถึงมูลเหตุปัจจัยที่วัยรุ่นเหล่านี้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานทางสังคมอย่างจริงจัง และนำผลที่ได้จากการวิจัยไปหาทางป้องกันแก้ไข นำศักยภาพของกลุ่มคนเหล่านี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนา

ด้านเศรษฐกิจ

ด้วยจังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีเป้าหมายในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะทางด้านอุตสาหกรรม ถึงแม้จะมีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาศึกษาทางด้านนี้เป็นจำนวนมากก็ตาม แต่การศึกษาดังกล่าวก็ไม่ได้ครอบคลุมงานด้านนี้อย่างแท้จริง ดังนั้นจึงเห็นควรได้ทำการศึกษาเป็นรายกรณีในลักษณะของการเจาะลึก คือ

1. ควรมีการศึกษาถึงศักยภาพในทุก ๆ ด้านของแต่ละเขตแต่ละอำเภอ ในจังหวัดนครราชสีมาอย่างครบถ้วนจริงจัง และเจาะลึก เพื่อจะได้นำผลการศึกษาทางด้านศักยภาพเหล่านี้ในแต่ละเขตแต่ละท้องที่ มาเป็นตัวกำหนดเขตในการพัฒนาเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ เช่น เขตเกษตรกรรม พืช ผล แต่ละประเภท เขตปศุสัตว์ เขตอุตสาหกรรมขนาดเล็ก เขตอุตสาหกรรมขนาดกลาง เขตอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เขตบริการและพัฒนาไปตามแนวทางนี้อย่างจริงจัง

2. น่าจะได้ทำการศึกษาถึงระบบการขนส่งมวลชน โดยเฉพาะการติดต่อกับกรุงเทพฯ ในทางรถไฟในลักษณะรถไฟด่วน ถึงจุดการลงทุน ความเป็นไปได้ ความคุ้มค่าเพื่อเป็นเส้นทางของการขนถ่ายสินค้า การบริการผู้โดยสารที่จะติดต่อกับกรุงเทพฯ เป็นการส่งเสริมกิจกรรมทางด้านการบริการและด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากการขนส่งทางอากาศเท่าที่มีอยู่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรในแง่ของการจัดให้บริการและการขนส่งสินค้า ด้วยระยะทางที่ใช้เวลาในการบินไม่มากนัก ถ้ามีการศึกษาการจัดการรถไฟด่วน น่าจะทำให้สามารถบริการประชาชนและการขนส่งสินค้าได้มีประสิทธิภาพที่ดีกว่า

ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

1. น่าจะเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกันก็จะกลายเป็นปัญหาอย่างรุนแรงยิ่งขึ้นในเขตจังหวัดนครราชสีมา ด้วยเหตุผลที่มีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น โรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ รีสอร์ท, สนามกอล์ฟมากขึ้น สิ่งเหล่านี้ทำการเกิด

การใช้น้ำมากขึ้น จึงน่าที่จะทำการศึกษาถึงแหล่งน้ำและถึงกระบวนการวิชาการที่จะนำน้ำจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ ทั้งในการใช้อุปโภคและบริโภคในเขต และใช้เพื่อการเกษตรกรรม ทั้งในฤดูและนอกฤดู

2. แม้จะมีการศึกษาเรื่องสิ่งแวดล้อมในจังหวัดนครราชสีมาในทุกด้าน มาอย่างต่อเนื่องก็ตาม แต่ก็ควรจะได้ทำการศึกษาเรื่องดังกล่าวอย่างจริงจังต่อไป ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กมลทิพย์ กติการ. “พืชผักและสมุนไพรของโคราช” ใน *ของดีโคราช เล่ม 3* สาขาเกษตรกรรมศิลป์.

กรุงเทพฯ : ที่พิพม์, 2538.

กัลยาณี ตะวิสูตร และ รุ่งอรุณ จิตเสถียร. *หัตถกรรมการแทงหยวก ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยาลัยครุนครราชสีมา, 2526

กรุณา เศษาคิวศ์ ณ อุบลราชธานี. *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสื่อสารความทันสมัยและความน่าเชื่อถือของเจ้าหน้าที่กับทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวตัวอย่างของชาวบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

กุสุมา ชูศิลป์ และคนอื่น ๆ. *สภาพปัญหาการแพทย์แผนโบราณและกลวิธีพัฒนา*

โครงการสาธารณสุขมูลฐาน. นครราชสีมา : มปท. 2532.

กองบรรณาธิการสยามใหม่. *บทเรียนกบฏ 1 เมษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อาทิตย์, 2524.

ขจิรัตน์ ไอรำวันวัฒน์. *ความสำคัญของเมืองนครราชสีมา บทบาทของเจ้าเมืองตระกูล ณ ราชสีมา ระหว่างพุทธศักราช 2325 – 2388*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2532.

ขนิษฐศรี ส่งสวัสดิ์. *สมบัติและระดับความรุนแรงของอิทธิพลเชื้อของดินค้ายุคหินร้อยเอ็ดที่เป็นดินเค็ม ในจังหวัดนครราชสีมา*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2537.

ข้อมูลท้องถิ่นวิทยาลัยครุนครราชสีมา, ศูนย์. *วัฒนธรรมพื้นบ้านนครราชสีมา*. นครราชสีมา : โคราชออฟเซตการพิมพ์, 2530.

เจนจุฑา บัวพันธ์. *เพลงกล่อม*. วิทยาลัยครุนครราชสีมา, 2530.

คง เพชกลาง. *กฎหมายลักษณะครอบครัว*. วิทยาลัยครุนครราชสีมา. ม.ป.ป.

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. *การศึกษาเพื่อการวางแผนพัฒนาสมบูรณ์แบบ จังหวัดนครราชสีมา*. นครราชสีมา : ม.ป.ท., 2520.

บุญช่วย ปิยวิทย์. *ภาษาและคติความเชื่อในคำรายพื้นบ้านจากวัดบึง ตำบลโฆชัย อำเภอโฆชัย จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม, 2532.

----- “ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของชาวโคราช” ใน *ของดีโคราช เล่ม 1* สาขามนุษยศาสตร์. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2538.

- . วรรณกรรมท้องถิ่น. หนังสือประกอบการสอนวิชา ท035 วรรณกรรมท้องถิ่น นครราชสีมา (เอกสารอัดสำเนา), 2537.
- . “อาหารพื้นบ้านโคราช” ใน ของดีโคราช เล่ม 3 ศึกษาศาสตร์ศิลป์. กรุงเทพฯ : พีพีพรินท์, 2538.
- ควบคุมมลพิษ, กรม. รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย. กรุงเทพฯ : กรมควบคุมมลพิษ, 2538.
- จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพกับ กระทรวงมหาดไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเคียนสโตร, 2527.
- จังหวัดนครราชสีมา, สำนักงาน. ประวัติศาสตร์ไทยส่วนภูมิภาค จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา : นิวสมบูรณ์การพิมพ์, 2535.
- . รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ : โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติและจัดลำดับความสำคัญของการลงทุนเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม. นครราชสีมา : สำนักงาน จังหวัดนครราชสีมา, 2539.
- จิรศักดิ์ สิริรัตน์. “พระสงฆ์อนุรักษ์ป่า กรณีศึกษา : พระอาจารย์มหาจันทร์ คุณวาท โด” ในการสัมมนาทางวิชาการภูมิปัญญาวบ้าน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2534.
- . “ศูนย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีประจำหมู่บ้านกรณีศึกษา : พระราชสิมาภรณ์ เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา” ใน ภูมิปัญญาวบ้านนครราชสีมา. กรุงเทพฯ : ชมรม ภาษาอังกฤษแห่งประเทศไทย. มปป.
- จุฬารัตน์ จันทน์หอม. และทับทิม โคตรสมพงษ์. การปฏิวัติอักษรไทยโบราณ(กฎหมาย) วิทยาลัยครูนครราชสีมา, 2523.
- จุฬารัตน์ กองคำ และรัชนี น้อยหมื่นไวย. การศึกษากรณีในการดำเนินกิจการพื้นบ้าน และประเภท นิทานมุขตลกในเขตจังหวัดนครราชสีมา. วิทยาลัยครูนครราชสีมา, 2526.
- ฉวีวรรณ ราชณสุข เพ็ญโฉม ศรีเจริญ และสำรวย ภักดีศิริวงศ์. เพลงชาเจ้าหงส์คงดำโย วิทยาลัยครูนครราชสีมา, 2525.
- ชลิดา รินทร์พรหม. ภาษาโคราช อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519.
- ชิน วงศาจารย์, พระ. พระพุทธเจ้าศรีสุระไร. นครราชสีมา : ตราเลือกการพิมพ์, 2526.
- . พระพุทธโฆ. ม.ป.ท., 2527.
- . สัมมาสมาธิ. กรุงเทพฯ : ประเมษฐ์การพิมพ์, ม.ป.ป.
- ชุมเมือง โคตรณิน. “โคราชคือเมืองเก่าก่อน รบเขาคารม อ้อยคันร่ม ส้มขี้มะ ผ่าหาง กระรอก” ใน ของดีโคราช เล่ม 1 ศึกษามนุษยศาสตร์. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2538.

เชษฐพงษ์ ผึ้งทอง. การละเล่นของเด็กจากบ้านหนองโสน อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา.

วิทยาลัยครุนครราชสีมา, 2530.

ฉกัทร น้อยน้ำใส และอุปลัมภ์ โพธิกนิษฐ. สภาพปัจจุบัน การทิ้ง การกำจัด และผลกระทบ

จากการกำจัดมูลฝอยแบบฝังกลบของเทศบาลนครนครราชสีมา. นครราชสีมา :

สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, 2541.

คำรณราชานุภาพ, สมเด็จพระเทพฯ. เทียวตามทางรถไฟและรวมเรื่องเมืองนครราชสีมา.

กรุงเทพฯ : เอกศิลป์การพิมพ์, 2505.

----- ศาสนาสมเด็จพระเจ้า 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประยูรวงศ์, 2495.

คำรงค์ชัย ทองพันธ์. ดำรงจรรณกรรมท้องถิ่น ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอพิมาย จังหวัด

นครราชสีมา. วิทยาลัยครุนครราชสีมา, 2526.

คำรงค์ชัย ทองพันธ์ และบรรหาร มุ่งหมาย. การศึกษานิทานพื้นบ้านตะคร้อ. วิทยาลัยครุ

นครราชสีมา, 2526.

ถาวร สอนกษ. ภาษาถิ่นโคราช : การวิเคราะห์เรื่องเสียงและความหมาย. นครราชสีมา :

ศูนย์วัฒนธรรม, 2527.

ถาวร สอนกษ และคนอื่น ๆ. "เพลงโคราช" ใน ของดีโคราช เล่ม 4 สาขากีฬาและนันทนาการ.

กรุงเทพฯ : ทีพีพีริษัท, 2538.

----- เพลงโคราช : การศึกษาในเชิงวิเคราะห์และวิจารณ์. นครราชสีมา วิทยาลัยครุ

นครราชสีมา, 2522.

ทับทิม โคตรสมพงษ์. การศึกษาเพลงกล่อมเด็กบ้านแก่งท้าว ตำบลเสม็ด อำเภอสูงเนิน จังหวัด

นครราชสีมา. วิทยาลัยครุนครราชสีมา, 2524.

ทิภากรวงศ์, เจ้าพระยา. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3. กรุงเทพฯ : องค์การค้า

คุรุสภา, 2504.

เทคโนโลยีสุรนารี, มหาวิทยาลัย. โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการและจัดลำดับการลงทุน

เพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม 19 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ฉบับย่อ).

นครราชสีมา : มปท., มปป.

ธรรมทานของคุณแม่ ดร.ศิริ กรินชัย. กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, 2531.

ธวัช ปุณโณทก. เทียวอีสาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เกษตร, 2532.

----- "ประวัติศาสตร์หัวเมืองอีสานตอนล่าง" ใน สมบัติอีสานใต้ ครั้งที่ 3

กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครุบุรีรัมย์, 2527.

ธิดา สาระยา. อารยธรรมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, 2539

นงลักษณ์ ลิ้มศิริ. ความสำคัญของกฎหมายหมิ่นเมืองอีสานพุทธศักราช 2325 – 2445. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2524.

นรินทร์ โพธิ์นอก. การศึกษาเพลงกล่อมเด็กบ้านแก่นห้าว ตำบลธนา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัด
นครราชสีมา. วิทยาลัยครุศึกษานครราชสีมา, 2525.

นฤมล จันทระสุทนต์. ลักษณะนามภาษาโคราชที่บ้านบึงทับปรวงค์ ตำบลกระโทก อำเภอโคกสูง
จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2528.

นฤมล ปิยวิทย์. “การสำรวจภาษาในเขตจังหวัดนครราชสีมา.” ใน วารสารทางวิชาการ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. หน้า 88 – 93. นครราชสีมา : วิทยาลัยครุศึกษานครราชสีมา,
2527.

----- . “ภาษาโคราช” ใน ของดีโคราช เล่ม 2 ชาติศิลปประเพณีภาษา. กรุงเทพฯ :
ทีพีพรินท์, 2538.

----- . “ประเพณีพื้นบ้านของชาวโคราช” ใน ของดีโคราช เล่ม 1 ภาษามนุษยศาสตร์
กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2538.

----- . “นิทานคำกลอนเรื่องพระเจ้าจติ. สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏนครราชสีมา,
2538. (เอกสารอัดสำเนา)

----- . “นิทานคำกลอนเรื่องกุศรา. สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏนครราชสีมา,
2538. (เอกสารอัดสำเนา)

----- . “ปริวรรตกฎหมายโบราณ. สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏนครราชสีมา,
2540. (เอกสารอัดสำเนา)

นันทนา กปิลกาญจน์. การวิเคราะห์ในเชิงประวัติศาสตร์เรื่องการเมืองการปกครองในรัชกาล
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์,
2527.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. การเมืองไทยสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์แอส พรินท์ติ้ง,
2529.

นิรมล หงวนกระโทก. การละเล่นของเด็กจากบ้านกระโทก ตำบลกระโทก อำเภอโคกสูง
จังหวัดนครราชสีมา. วิทยาลัยครุศึกษานครราชสีมา, 2524.

บังอร ทวณิฤทธิ์. รัตตญา จันทร์ทอง. การละเล่นของเด็กจากตำบลห้วยแดง อำเภอห้วยแดง
จังหวัดนครราชสีมา. วิทยาลัยครุศึกษานครราชสีมา, 2526.

บัณฑิต จุลาลย์. “การศึกษาปัญหาหมิ่นตักในชุมชนเมือง” ใน วารสารวิจัยสภาวะแวดล้อม
8 ธันวาคม 2528.

- บุญเลี้ยง พุทธจันทร์ และ เปรมวิทย์ ท่อแก้ว. “บุคคลที่ควรรู้จักของนครราชสีมา” ใน ของดีโคราช เล่ม 1 ตาขามนุษยศาสตร์. กรุงเทพฯ : ภาคพิมพ์, 2538.
- บุญส่ง ครูศรี. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์จากการเรียนวิชานิทานพื้นบ้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการใช้บทบาทสมมุติและการใช้เพลงพื้นบ้าน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- ประทีป ชุมพล. พื้นเวียง วรรณกรรมแห่งการกวี. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อคิด, 2525.
- ประเคราะห์ ชุมชุมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย วิทยาลัยครูนครราชสีมา, หน่วย. นิทรรศการ-วัฒนธรรมไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 2. นครราชสีมา : ตราเสือการพิมพ์, 2521.
- ปัทมา บุญอินทร์. การปรับตัวของเพลงพื้นบ้าน : ศึกษากรณีเพลงโคราช จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.
- ปราณี พันธุศาสตร์. เพลงก๋อ เพลงพื้นบ้านเมืองที่เป็นต้นกำเนิดของเพลงโคราช วิทยาลัยครูนครราชสีมา, 2521.
- ปราณี บุญว่า. การจัดหมวดหมู่ปริศนาคำทาย คำบดโนนสำราญ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา. วิทยาลัยครูนครราชสีมา, 2526.
- ปรีชา กาญจนาคม. การขุดค้นแหล่งโบราณคดียุคโลหะตอนปลาย. รายงานการวิจัยและโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2537
- ปรีชา อุดระกูล (บรรณาธิการ). วัฒนธรรมพื้นบ้านนครราชสีมา. นครราชสีมา : ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่นเพื่อการพัฒนา วิทยาลัยครูนครราชสีมา. มปป.
- วรรณกรรมพื้นบ้านจากตำบลดงการใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา.
: นครราชสีมา. มปป., 2520.
- ปรีชา อุดระกูล และกนก ไตรรัตน์. รายงานการวิจัยสังคมและวัฒนธรรมชาวบนนครราชสีมา. นครราชสีมา. : วิทยาลัยครูนครราชสีมา, 2530.
- ปรีชา อุดระกูล และคนอื่น ๆ . บทบาทหมอพื้นบ้านในสังคมชนบทอีสาน. นครราชสีมา : มปป., 2531.
- ปรีชา อุดระกูล และนฤมล ปิยวิทย์. การศึกษาวัฒนธรรมพื้นบ้านที่เกี่ยวข้องกับเด็กในจังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา : มปป., 2529.
- ปัญญา ประเสริฐศรี. การปริวรรตและวิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่น บทสวดมนต์พระ, วิทยาลัยครูนครราชสีมา, 2527.
- ปัญญา โรจน์บรรณวงศ์และคณะ. การละเล่นพื้นบ้านของพิมาย. วิทยาลัยครูนครราชสีมา, 2520.

ผล อมกระโทก เขาวานถ แก้วจรัส และสมจิตร เยี่ยงเสื่อ. หนังสือนึ่งภาษาทวบนบ้านคดงชัน
และบ้านไทรรยอย. วิทยาลัยครูนครราชสีมา, 2524.

ผาสุก อินทราวุธ สิ้นชัย กระบวนแสง และพะเยาว์ นาคเวก. การศึกษาแห่งโบราณคดีบ้าน
กระเบื่องนอก อำเภอชุมพวง จังหวัคนครราชสีมา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาโบราณคดี
คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2538.

มณเฑียร ตั้งศิริพัฒน์. ผ้าทอพื้นเมืองอีสาน. กรุงเทพฯมหานคร : ทีพีปรีนท, 2537.

พรรณี สดิดเมธี และประคอง โรจน์สุจี. การปวีรรคและวิจารณ์หนังสือกฎหมายจากกฎหมาย
ตราสามคม. วิทยาลัยครูนครราชสีมา, 2524.

พัชรินทร์ เปี่ยมสมบูรณ์. “การอพยพของชาวมอญในจังหวัคนครราชสีมา” ใน เอกสาร
ศูนย์วัฒนธรรมงานนิทรรศการทางวิชาการและวัฒนธรรมไทย. หน้า 43-45.
นครราชสีมา : วิทยาลัยครูนครราชสีมา, 2533.

พัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 11, สำนัก. ข้อมูลสารสนเทศการศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 11 ปีการศึกษา 2540. นครราชสีมา : มปท.,
2540.

พัฒนาและส่งเสริมพลังงาน, กรม. การศึกษาความเหมาะสมของก้าขมิแทนจากขยะชุมชนเพื่อเป็น
เชื้อเพลิงพลังงาน. กรุงเทพฯ : กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน, 2540.

พิบูล สุภกิจวิเลาการ. การศึกษาภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์เขาจันทน์งาม อำเภอสีคิ้ว
จังหวัคนครราชสีมา. คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2533.

พิมพ์ใจ มุ่งปั้นกลาง. การศึกษานิทานมุขคดงโคราช. วิทยาลัยครูนครราชสีมา, 2526.

----- . เพลงกล่อมเด็กจากบ้านคดงใหญ่ ตำบลเมืองคง อำเภอคง จังหวัค
: นครราชสีมา. วิทยาลัยครูนครราชสีมา, 2527.

ไพฑูรย์ มีกุล. การปฏิรูปการปกครองมณฑลอีสานในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณกิจเทรคคิง, 2517.

ภาวนาพิศาลเถระ, พระ พระธรรมอันประเสริฐ. กรุงเทพฯ : มิตรเจริญการพิมพ์ มปป.

----- . พุทธโธและสมาธิในชีวิตประจำวัน. กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์ มปป.

มนัส โกมลจา. เรื่องเสียงวรรณยุกต์ภาษาโคราช : การศึกษาเชิงกลดัทศาสตร์. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.

แมคโครคอนซัลแตนท์ จำกัด, บริษัท. การศึกษาความเหมาะสมและการออกแบบเบื้องต้นระบบ
การจัดการขยะมูลฝอย. นครราชสีมา : เทศบาลนครนครราชสีมา, 2540.

- ยุวพันธ์ ศิวาพรรักษ์. การละเล่นและนิทานพื้นบ้านจากบ้านหนองซุ่น. วิทยาลัยครุนครราชสีมา, 2521.
- รัตนา รุจิรฤตและวิวัฒน์ วัชรหิรัญ. โครงการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยองค์กำหนดความต้องการของผู้รับบริการและประสิทธิภาพของผู้ให้บริการในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. รายงานการวิจัย สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, 2537.
- ราชภัฏนครราชสีมา, สถาบัน. จาก...การฝึกหัดครู ผู้...ราชภัฏนครราชสีมา. นครราชสีมา : มปท. 2539.
- เรืองกิตต์ เหลืองสกุลทอง. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของชุมชนกับความต้องการในการรับบริการทางวิชาการ : กรณีศึกษาของชุมชนในเขตจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2525.
- วนิดา โกศัย. วัฒนธรรมส้มตำโคราช : กรณีตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ปริญฎานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2535.
- วรรณิ บุญศักดิ์. อิทธิพลของภาษาถิ่นโคราชที่มีต่อการเขียนคำของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525
- วัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา วิทยาลัยครุนครราชสีมา, ศูนย์. การศึกษาและเก็บข้อมูลภูมิปัญญาชาวบ้านในการพัฒนาชนบท : กรณีศึกษา 30 กรณีในเขตจังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา : มปท., 2533.
- ข้อมูลพื้นฐานเกาะ. นครราชสีมา : มปท. 2533.
- ข้อมูลพื้นฐานด่านเกวียน. นครราชสีมา : สมบูรณ์ออฟเซตการพิมพ์. 2530.
- ของดีโคราช เล่ม 3 บันทึกจากโคราช. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.
- วันเพ็ญ ปาเรอสงฆ์. การวิเคราะห์วรรณกรรมลายลักษณ์ คำราชของนายพรหม ทับกระโทก. วิทยาลัยครุนครราชสีมา, 2525.
- วันเพ็ญ ถิอขุนทด และคนอื่น ๆ. การละเล่นพื้นบ้าน ปริศนาคำทายจากบ้านตะป็น ตำบลวังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. วิทยาลัยครุนครราชสีมา, 2526
- วิจิตรณ กานูพงศ์. ภูมิศาสตร์คำศัพท์ในจังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- วิชาการ โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา, ฝ่าย. รายงานประจำปีงบประมาณ 2539 โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา. นครราชสีมา : มปท., 2540.

วิจารณ์ เกตุนอก และคนอื่น ๆ. ฌาปิตยกรรมและหัตถกรรมพื้นบ้าน บ้านหนองบัว

ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยาลัยครุนครราชสีมา, 2525.

วันวลิต. พระราชพงศาวดารฉบับวันวลิต พุทธศักราช 2182. แปลโดยวนาศรี ตามเสน.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523

วิจัยและพัฒนา, สถาบัน. ศักยภาพชุมชนอีสาน. ขอนแก่น : มปท., 2534.

ศรีอำไพ อรุณรัมย์. การปฐมนิเทศกรรมท้องถิ่น ตำราอุทัยยาม. วิทยาลัยครุนครราชสีมา,
2527.

ศิริพร พระจะโปะ. หัตถกรรมการทอผ้าไหมของบ้านปักธงชัย ตำบลเมืองปัก อำเภอปักธงชัย

จังหวัดนครราชสีมา. วิทยาลัยครุนครราชสีมา, 2530.

ศิริมา พูลสุขประเสริฐ และคนอื่น ๆ แหล่งทำนองโคราช จากอำเภอพิมายและอำเภอเมือง

จังหวัดนครราชสีมา. วิทยาลัยครุนครราชสีมา, 2523.

ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏนครราชสีมา. ของดีโคราช เล่ม 1 สาขามนุษยศาสตร์.

กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2538.

----- ของดีโคราช เล่ม 2 สาขาศิลปะและภาษา. กรุงเทพฯ : ที.พี.พรินท์, 2538.

----- ของดีโคราช เล่ม 3 สาขาคหกรรมศิลป์. กรุงเทพฯ : ที.พี.พรินท์, 2538

----- ของดีโคราช เล่ม 4 สาขาการกีฬาและนันทนาการ. กรุงเทพฯ : ที.พี.พรินท์, 2538.

----- ของดีโคราช เล่ม 5 สาขาช่างฝีมือ กรุงเทพฯ : ที.พี.พรินท์, 2538.

มรดกโคราช. กรุงเทพฯ : ที.พี.พรินท์, 2538.

ศิลปากร, กรม. รายงานการสำรวจและขุดแต่งโบราณวัตถุสถานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2522.

----- เรื่องกฎหมายตราสามดวง. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2521.

----- แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เอ็ม เอ็ม มาร์เก็ตติ้ง, 2527.

ศิวาพร ธีรพงษ์ราชสีมา และคนอื่น ๆ. รายงานประจำปี 2539 สำนักงานสาธารณสุข

จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา : มิตรภาพการพิมพ์, 2539.

ศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา, สำนักงาน. สถิติข้อมูลทางการศึกษา การศาสนา และ

การวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา ปีการศึกษา 2540. นครราชสีมา : มปท.,

2541.

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา วิทยาลัยครุนครราชสีมา. ข้อมูลพื้นฐานบ้านเกาะ,

2533. (เอกสารโรเนียว)

----- ข้อมูลพื้นฐานบ้านด่านเวียง. นครราชสีมา : สมบูรณ์ออฟเซตการพิมพ์, 2530.

สนอง โกศัย. “จิตรกรรม” ใน ของศิโคราช เล่ม 2 สาขาศิลปะและภาษา. กรุงเทพฯ :
ทีพีพรินท์, 2538.

----- “สถาปัตยกรรมเมืองโคราช” ใน ของศิโคราช เล่ม 2 สาขาศิลปะและภาษา.
กรุงเทพฯ : ทีพีพรินท์, 2538.

สมาน อินทร์จอหอ. การละเล่นของเด็กบ้านหัวทะเล. วิทยาลัยครูนครราชสีมา, 2531.

สาคร ธรรมาภิมุขและฤทธิ์ สียงนอก. การตีเหล็กที่ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัด
นครราชสีมา. วิทยาลัยครูนครราชสีมา, 2526.

สายทอง ข่าละมั่ง. การศึกษาวรรณกรรมลายลักษณ์. วิทยาลัยครูนครราชสีมา, 2522.

สิริ กรินชัย. ธรรมชาติของคุณแม่สิริ กรินชัย. กรุงเทพฯ : หอรัศนัยการพิมพ์,
2531.

สิริลักษณ์ ศรีวิจิตร. ตัวครั่งบอกครั้งน้ำและตัวเดียวคณานที่พบในบริเวณดินเค็ม
อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ วท.ม. มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ : 2526.

สิ่งแวดล้อมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, สำนักงาน. รายงานสถานการณ์ทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. มปป. : มปป.

สุกัญญา พิทักษ์ชาติ สมหวัง พิภู และไพธิน แบลนดี. การศึกษาเปรียบเทียบ
เพลงโคราชกับคำกลอน ในด้านรูปแบบและเนื้อหา. วิทยาลัยครูนครราชสีมา,
2526.

สุคนธ์ทิพย์ เสวตณดินทอ. ความหลากหลายของไรติเฟอร์ในเขตจังหวัดนครราชสีมา.
วิทยานิพนธ์ วท.ม. มหาวิทยาลัยขอนแก่น : 2540.

สุรพันธ์ ศรีดวงจันทร์ และสาควน จันทร์วิจิตร. การละเล่นพื้นบ้านจากอำเภอบ้าน
ขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิตวิทยาลัยครู
นครราชสีมา, 2522.

สุรมน บุญเดิม และสนัด เมนะรัตน์. ปริศนาคำทายเพลงกล่อมเด็กและผะผายของชาวบวน
คำบดสีคว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา : วิทยาลัยครูนครราชสีมา,
2522.

สุพร คอกจันทร์กลาง. การทดสอบภาษาถิ่นโคราช. วิทยาลัยครูนครราชสีมา, 2525.

สุวัฒน์ คั่นจามุข. รูปแบบเรือนพักอาศัยพื้นดินในภาคอีสาน : กรณีศึกษาหมู่บ้านตำบล
พลับพลา อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญา สด.ม.
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

เสมอ อนุรัตน์วิชัยกุล. การศึกษาเครื่องแต่งกายจากภาพจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์วัด

หน้าพระธาตุ อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา. ปรินิพนธ์ศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2536.

เสงี่ยม กลิ่นกระโทก. การละเล่นพื้นบ้านของผู้ใหญ่จากบ้านกระโทก. วิทยาลัยครู
นครราชสีมา, 2527.

หน่วยประเคราะห์ชุมชนส่งเสริมวัฒนธรรมไทย วิทยาลัยครูนครราชสีมา นิทรรศการ
วัฒนธรรมไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 2. นครราชสีมา : ตราเสือ
การพิมพ์, 2521.

หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจังหวัดนครราชสีมา โครงการสำรวจและจัดทำข้อมูล
สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจังหวัดนครราชสีมา ระยะที่ 2. วิทยาลัยครูนครราชสีมา,
2535. (อค์สำเนา

----- สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, 2536.
แหล่งน้ำและสิ่งแวดล้อม, สถาบัน. แผนพัฒนาลุ่มน้ำจังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ. 2534-
2539 โครงการพัฒนาลุ่มน้ำขนาดเล็กไทย-นิวซีแลนด์. ขอนแก่น : มปท., 2539.

ห้องสมุดขวัญฉาย กรมศิลปากร. จดหมายเหตุรำคาญที่ 8 จศ. 1189 (พุทธศักราช 2370)
เลขที่ 11 ค. คัดใบบอกรัชกาลที่ 3.

องอาจ หาญชาญเลิศ และคนอื่น ๆ. พรรณพืชสมุนไพรในจังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพฯ
: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2539.

อนงค์ อุตสาหการและ วิมูวดี. ข้อสว้าง. การละเล่นพื้นบ้านจากบ้านประดู่ ตำบลประดู่
อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยาลัยครูนครราชสีมา, 2525.

อนามย์สิ่งแวดล้อม เขต 5, ศูนย์. ผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำผิวดินในจังหวัดนครราชสีมา.
นครราชสีมา : ศูนย์อนามย์สิ่งแวดล้อมเขต 5, 2538.

อนันท์ ทะยอมใหม่. การละเล่นของเด็กอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2540. (อค์สำเนา)

อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและศิลปกรรมจังหวัดนครราชสีมา, หน่วย. โครงการสำรวจและจัดทำข้อมูล
สิ่งแวดล้อมและศิลปกรรมจังหวัดนครราชสีมา ระยะที่ 2. นครราชสีมา : วิทยาลัยครู
นครราชสีมา 2535.

----- สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2536.

อภิรักษ์ จันทรมงคล และคนอื่น ๆ. แหล่งข้อมูลวรรณกรรมลายลักษณ์ ค่ายบ้านโพธิ์
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยาลัยครูนครราชสีมา, 2525.

อมรวงศ์วิจิตร (ปฐม คเนจร), หม่อม. “พงศาวดารหัวเมืองอีสาน” ใน ประชุม

พงศาวดาร เล่ม 8. กรุงเทพฯ : องค์การค้าคุรุสภา, 2506.

อรทัย เจือจันอัค. ระบบเสียงภาษาถิ่นยวนที่อำเภอสีคิ้วจังหวัดนครราชสีมา วิทยานิพนธ์

อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

อรุณวรรณ เหล่าภักดี. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองนครราชสีมา. นครราชสีมา :

วิทยาลัยครุมนครราชสีมา, 2536.

อารีรัตน์ กิตติศิริ และโชคดี ปรโลกานนท์. “ป่าชุมชน : ทางออกการอนุรักษ์ป่าชุมชน

เขตป่าอนุรักษ์ กรณี บ.ท่าวังไทร จ.นครราชสีมา” ใน เอกสารประกอบการสัมมนา

สิ่งแวดล้อมอีสาน 2538. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2538.

อัมพร นามเหลา. ท้าวคันทนาม. วิทยาลัยครุมนครราชสีมา, 2529.

----- พญาคันคาก. วิทยาลัยครุมนครราชสีมา, 2528.

----- กลอนเทศน์ลำพระเวส. วิทยาลัยครุมนครราชสีมา, 2534.

อุคร จัศยพงศ์. การศึกษาวิธีดำเนินการจัดการอุทยานการศึกษาในศาสนาสถาน จังหวัด

นครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2527.

เอกอนันต์ พันชมพู. การศึกษานิทานพื้นบ้านบ้านบุ ตำบลด่านจาก อ.โนนไทย

จังหวัดนครราชสีมา วิทยาลัยครุมนครราชสีมา, 2531.

ไอวีโอ อินเตอร์เนชั่นแนล, บริษัท และบริษัทอื่น ๆ. การศึกษาความเหมาะสมและออกแบบ

เบื้องต้นระบบการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลนครราชสีมา. นครราชสีมา :

มปท. 2539.

เอ็นไวรอนเมนทอล แคร่ เซ็นเตอร์ จำกัด, บริษัท. โครงการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อฟื้นฟู

:- แหล่งน้ำบริเวณลุ่มน้ำลำตะคอง. นครราชสีมา : บริษัทเอ็นไวรอนเมนทอล แคร่

เซ็นเตอร์ จำกัด, 2539.

----- โครงการสำรวจและออกแบบรายละเอียดระบบระบายน้ำระบบรวบรวมและบำบัด

น้ำเสียเทศบาลนครราชสีมา. นครราชสีมา : บริษัทเอ็นไวรอนเมนทอล แคร่

เซ็นเตอร์ จำกัด, 2540.

ภาคผนวก

การวิเคราะห์เอกสารงานวิจัย ประวัติการตั้งถิ่นฐานและสภาพทางกายภาพ

สภาพทางกายภาพของจังหวัด

เนื้อหาที่กล่าวถึงสภาพทางกายภาพของจังหวัด พบอยู่ในเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องจำนวนมากกว่า ๕๐ เล่ม ดังที่ปรากฏในรายงานประจำปีของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักงานจังหวัด พาณิชย์จังหวัด รายงานการศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาจังหวัด ฯลฯ ซึ่งนำมาใช้ในการเสนอข้อมูลกลุ่มเศรษฐกิจ แต่ข้อมูลในเอกสารดังกล่าวเป็นการอ้างอิงต่อ ๆ กันมาไม่ใช่ข้อมูลปฐมภูมิ การเสนอเนื้อหาในครั้งนี้ใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากหนังสือของศิริโคราชเล่ม ๑ ซึ่งเขียนโดยบุคลากรของภาควิชาภูมิศาสตร์ในสถาบันราชภัฏนครราชสีมาเป็นหลัก แต่ก็ถูกท้วงติงในเรื่องความถูกต้องจากบุคลากรในหน่วยงานเดียวกัน การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลส่วนนี้ทำได้ยากพอสมควรเพราะแม้แต่เนื้อหาที่มาจากผู้เขียนคนเดียวกัน และหรือหน่วยงานเดียวกันก็พบว่าข้อมูลไม่ตรงกัน ในการเสนอเนื้อหาครั้งต่อไปอาจต้องใช้การอ้างอิงนำมาเปรียบเทียบกันเพื่อเสนอเป็นประเด็นในการศึกษาต่อไปได้ด้วย

เอกสารที่ใช้อ้างอิง ด้านประวัติการตั้งถิ่นฐาน

งานวิจัยและเอกสารที่กล่าวถึงประวัติการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในนครราชสีมา เริ่มขึ้นในช่วงกลางพุทธศตวรรษที่ ๒๔ เกิดขึ้นจากสาเหตุ ๒ ประการ คือ ความน่าสนใจของโบราณสถาน และความพยายามรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางของรัฐบาลกรุงเทพฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเส้นแห่งของประสาทหินที่อำเภอพิมายที่ดึงดูดความสนใจของผู้เดินทางจากกรุงเทพฯ การเสด็จเยือนปราสาทหินพิมายของเรือพระวงศ์ชั้นสูง ติดตามมาด้วยงานเขียนทางประวัติศาสตร์ถึงนครราชสีมา อาทิ จดหมายเหตุครั้งเสด็จประพาสเมืองพิมาย - โคราชของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และหลังจากการปฏิรูปการปกครองในสมัยรัชกาลที่ ๕ ความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นที่จะต้องเข้ามาปกครองโดยตรง งานชุดที่เกี่ยวข้องทางรถไฟ (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาไกรลาศานุภาพฯ. เทียบตามทางรถไฟและรวมเรื่องเมืองนครราชสีมา. อนุสรณ์ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ อำมาตย์ตรีพระพลราษฎร์บำรุง (แสงอุเทนสุด) ๒๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๐๕. พระนคร: เอกสิทธิ์การพิมพ์, ๒๕๐๕.) จึงไม่ได้เป็นเพียงสารคดีนำเที่ยว แต่เป็นการกระทำเพื่อเข้าใจท้องถิ่นต่าง ๆ โดยแท้ และงานเหล่านี้ช่วยสร้างแรงบันดาลใจอื่น ๆ เช่น จดหมายเหตุเรื่อง มณฑลนครราชสีมา ของขุนบริบาลบุรีรักษ์ ไซเคนฟาเดน

พระยาเพชรปानी (พระยาเพชรปानी. จดหมายเหตุเรื่องมณฑลนครราชสีมา พ.ศ. ๒๔๖๗).
พระนคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, ๒๔๖๗

หลังจากการเปิดหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาตรี ในปี พุทธศักราช ๒๕๐๕ ช่วงเปิดงานวิจัยใหม่ ๆ ในสาขาประวัติศาสตร์เพิ่มเติมขึ้นมา เช่น วิทยานิพนธ์ของ พวงไข่มุกข์ คุณารัตนพฤษ ความสำคัญของเมืองนครราชสีมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พวงไข่มุกข์ คุณารัตนพฤษ. ความสำคัญของเมืองนครราชสีมา ใน รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. ๒๔๔๑ - ๒๔๕๓). วิทยานิพนธ์ อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๒๑.) วิวัฒน์ หมั่นกลาง. สภาพ ภูมิศาสตร์ แหล่งชุมชนโบราณบริเวณรอบปราสาทหินพิมาย (วิวัฒน์ หมั่นกลาง. สภาพ ภูมิศาสตร์แหล่งชุมชนโบราณบริเวณรอบปราสาทหินพิมาย. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ๒๕๓๑.) เป็นต้น รวมไปถึงงานวิจัยของ อาจารย์และหน่วยงานอื่น ๆ เช่น มานิต วัลลิโกดม. นำเที่ยวเมืองพิมายและโบราณสถานใน จังหวัดนครราชสีมา (มานิต วัลลิโกดม. นำเที่ยวเมืองพิมายและโบราณสถานในจังหวัด นครราชสีมา. พระนคร: กรมศิลปากร, 2502.) ธิดา สาระยา เมืองพิมาย (ธิดา สาระยา. เมืองพิมาย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, ๒๕๓๕.) ธิดา สาระยา อารยธรรมไทย (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, 2539) ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาค (กระทรวงมหาดไทย. ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาค จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา: นิเวศบุรณการพิมพ์, 2526.) ปรีชา กาญจนาคม. รายงานการวิจัยการขุดค้นแหล่งโบราณคดียุคโลหะตอนปลายในจังหวัด นครราชสีมา (ปรีชา กาญจนาคม รายงานการวิจัยการขุดค้นแหล่งโบราณคดียุคโลหะตอนปลาย ในจังหวัดนครราชสีมา. ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ๒๕๓๗.) กรมศิลปากร รายงานการสำรวจและขุดแต่งโบราณวัตถุสถานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๒) กรมศิลปากร แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาทเหนือ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เอ็ม เอ็ม มาเก็ตติ้ง, ๒๕๒๗)

ในขณะที่ศึกษางานวิจัยในท้องถิ่น เช่น หนังสือชุดของคีโคราช ของสำนักศิลป- วัฒนธรรม สถาบันราชภัฏนครราชสีมา (สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏนครราชสีมา ของคีโคราชเล่ม 1 กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, 2538.) การสัมมนาทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับ อีสานศึกษา (วิทยาลัยครูนครราชสีมา. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับ อีสานศึกษา. เอกสารโรเนียว, ๒๕๒๗) วัฒนธรรมพื้นบ้านนครราชสีมา (ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น วิทยาลัยครูนครราชสีมา. วัฒนธรรมพื้นบ้านนครราชสีมา. นครราชสีมา: โคราซออฟเซ็ทการพิมพ์, 2530.) ข้อมูลพื้นฐานในแหล่งสำคัญ ๆ ต่าง ๆ (ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา วิทยาลัยครู

นครราชสีมา. ข้อมูลพื้นฐานบ้านคำนเกวียน. นครราชสีมา:สมบุรณ์ออฟเซ็ทการพิมพ์, 2530.
ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา. วิทยาลัยครุนครราชสีมา. ข้อมูลพื้นฐานบ้านเกาะ. เอกสาร
โรเนียว, 2533.) การศึกษาและเก็บข้อมูลภูมิปัญญาชาวบ้าน (ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา
วิทยาลัยครุนครราชสีมา. การศึกษาและเก็บข้อมูลภูมิปัญญาชาวบ้านในการพัฒนาชนบท : กรณี
ศึกษา 10 กรณี ในเขตจังหวัดนครราชสีมา. เอกสารโรเนียว, 2533.) ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมือง
นครราชสีมา อรุณวรรณ เหล่าภักดี. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองนครราชสีมา. เอกสารโรเนียว,
2536)

เอกสารที่มีทั้งหมด เราสามารถแบ่งออกตามประเภทเอกสารได้ดังนี้ เลือกมาใช้

1. งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ 3 เล่ม

พวงไข่มุกข์ คุณารัตนพฤษ. ความสำคัญของเมืองนครราชสีมาในรัชสมัยพระบาท

สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2411 - 2458). วิทยานิพนธ์

อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2521.)

วิวัฒน์ หมั่นกตาง. สภาพภูมิศาสตร์แหล่งชุมชนโบราณบริเวณรอบปราสาทหินพิมาย

วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ-

ประสานมิตร 2531.

อรุณวรรณ เหล่าภักดี. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองนครราชสีมา. เอกสารโรเนียว,

2536.

2. เอกสารทางราชการ 3 เล่ม

กรมศิลปากร. รายงานการสำรวจและขุดแต่งโบราณวัตถุสถานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2522.

กรมศิลปากร. แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เอ็ม เอ็ม มาเก็ตติ้ง,

2527.

ปรีชา กาญจนาคม. รายงานการวิจัยการขุดค้นแหล่งโบราณคดียุคโลหะตอนปลายใน

จังหวัดนครราชสีมา. ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัย

ศิลปากร 2537.

3. หนังสือ 11 เล่ม

สมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพฯ. เกี่ยวกับทางรถไฟและรวมเรื่องเมืองนครราชสีมา.

อนุสรณ์ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ อำมาตย์ตรีพระพลราษฎร์บำรุง

(แสง อุเทนสุด) 21 เมษายน 2505. พระนคร: เอกศิลป์การพิมพ์, 2505.

พระยาเพชรปาลณี. จดหมายเหตุเรื่องมณฑลนครราชสีมา พ.ศ. 2467. พระนคร: โรงพิมพ์
โสภณพิพรรฒธนากร, 2467.

มานิต วัลลิโกดม. น้ำที่ขุดเมืองพิมายและโบราณสถานในจังหวัดนครราชสีมา.
พระนคร: กรมศิลปากร, 2502.

ธิดา สาระยา เมืองพิมาย (ธิดา สาระยา. เมืองพิมาย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
เมืองโบราณ, 2535.

ธิดา สาระยา อารยธรรมไทย (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, 2539)
สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏนครราชสีมา. ของดีโคราช เล่ม 1
กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, 2538.

วิทยาลัยครุนครราชสีมา. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับ
อิสานศึกษา. เอกสารโรเนียว, 2527.)

ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น วิทยาลัยครุนครราชสีมา. วัฒนธรรมพื้นบ้านนครราชสีมา
นครราชสีมา: โคราชออฟเซตการพิมพ์, 2530.)

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา วิทยาลัยครุนครราชสีมา. ข้อมูลพื้นฐานบ้าน
ด่านเกวียน. นครราชสีมา: สมบูรณ์ออฟเซตการพิมพ์, 2530.

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา วิทยาลัยครุนครราชสีมา. ข้อมูลพื้นฐานบ้านเกาะ
เอกสารโรเนียว, 2533.

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา วิทยาลัยครุนครราชสีมา. การศึกษาและเก็บข้อมูล
ภูมิปัญญาชาวบ้านในการพัฒนาชนบท: กรณีศึกษา 10 กรณี ในเขตจังหวัด
นครราชสีมา เอกสารโรเนียว, 2533.

๖. บทความ ไม่มี
เอกสารที่เลือกมาใช้

1. กรมศิลปากร รายงานการสำรวจและขุดแต่งโบราณวัตถุสถานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, 2522)

2. กรมศิลปากร แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เอ็ม เอ็ม
มาเก็ตติ้ง, 2527)

3. ธิดา สาระยา อารยธรรมไทย (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, 2539)

เหตุผลที่เลือกเฉพาะเอกสาร 3 เล่มนี้ เนื่องจากเป็นตัวแทนของงานที่ให้ข้อมูลใน
ประเด็นนี้ โดยพิจารณาจากประเด็นด้านคุณภาพดังนี้

1. กรมศิลปากร รายงานการสำรวจและขุดแต่งโบราณวัตถุสถาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
(กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, 2522)

กรมศิลปากร แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เอ็ม เอ็ม มาเก็ตติ้ง, 2527)

หนังสือเล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานการสำรวจและขุดแต่งแหล่งโบราณคดีในเขต จังหวัดนครราชสีมา จึงเป็นเอกสารกึ่งทางราชการที่ให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการตั้งชุมชนของ มนุษย์ในจังหวัดนครราชสีมา การกำหนดอายุการตั้งถิ่นฐาน จึงจัดเป็นข้อมูลจากหน่วยงานของ ทางราชการที่รับผิดชอบในงานด้านโบราณคดีที่จะสามารถให้ข้อมูลขั้นต้นที่ควรเชื่อถือ

2. ธิดา สารชะยา อารยธรรมไทย (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, 2539)

หนังสือเล่มนี้เสนอแนวคิดของการตั้งถิ่นฐานในเขตจังหวัดนครราชสีมา ทฤษฎีการตั้ง ถิ่นฐาน การเติบโตของชุมชน ซึ่งได้เสนอสมมติฐานล่าสุดเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน รวมทั้งได้ทำ การวิจัย โดยรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนครราชสีมาจำนวนมากมาวิเคราะห์ รวมทั้งการที่ เป็นนักวิจัยด้านประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียง

ข้อจำกัดของข้อมูลในประเด็นการตั้งถิ่นฐานของจังหวัดนครราชสีมา จะอยู่ที่การขาด ข้อมูลพื้นฐานที่มากพอเพื่อที่จะสามารถจำลองภาพการตั้งถิ่นฐานในระยะต้นได้ มีการสำรวจ อย่างจริงจังในแหล่งโบราณคดีที่สำคัญเพียงไม่กี่แห่ง รวมทั้งการศึกษาถึงนครราชสีมา ก่อน สมัยรัตนโกสินทร์ยังไม่มีหลักฐานขั้นต้นและงานวิจัยด้านวิชาการ ในขณะที่ช่วงหลังจากนี้ยังคงมี งานวิจัยที่ให้รายละเอียดและเสนอทฤษฎีในประเด็นการตั้งถิ่นฐานที่ไม่สมบูรณ์นัก

ประชากร

เอกสารที่ใช้หลักในการเขียนเอกสารประกอบการประชุม ซึ่งเป็นเรื่องของจำนวนประชากร เพศ และอายุ การกระจายและการเปลี่ยนแปลงของประชากร สถิติข้อมูลประชากร และการกระจายของประชากรปัจจุบันใช้เอกสารของสำนักงานการศึกษาระดับจังหวัด เพราะตรวจสอบความสัมพันธ์ของข้อมูลแล้วพบว่ามีความครบถ้วนและถูกต้องของข้อมูลมากกว่าข้อมูลจากส่วนการทะเบียนทั่วไป กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ซึ่งข้อมูลหน่วยงานย่อยรวมแล้วไม่ตรงกับยอดรวมที่เป็นหน่วยงานใหญ่ระดับจังหวัด ส่วนการเปลี่ยนแปลงของประชากร ใช้ข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

ข้อมูลประชากรมีลักษณะคล้ายกับข้อมูลสภาพทางกายภาพ คือ เป็นการอ้างอิงกันต่อ ๆ มา นอกจากนี้ยังพบว่า บางหน่วยงานใช้คำจำกัดความในการเก็บข้อมูลไม่ตรงกันทำให้จำนวนประชากรในช่วงเวลาเดียวกันต่างกันมากกว่า 50,000 คน

ในส่วนที่เป็นงานวิจัย วิทยานิพนธ์ และปริญญานิพนธ์อีก 18 เรื่องนั้นจะนำมาไว้ใน การอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละกลุ่มอายุของประชากร โดยเฉพาะประชากรวัยแรงงาน และวัยสูงอายุ

การเมืองและการปกครอง

มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองของจังหวัดนครราชสีมา 21 เรื่อง มีประเด็นในการศึกษาไว้ ดังนี้

1. การปกครองในเชิงประวัติศาสตร์ 1 เรื่อง คือ การปกครองมณฑลนครราชสีมา ระหว่าง พ.ศ. 2436 – 2476

2. การบริหารราชการส่วนจังหวัด 1 เรื่อง คือ ศูนย์การบริหารของจังหวัดศึกษาเฉพาะกรณีศึกษาของสำนักงานจังหวัดนครราชสีมา

3. การบริการประชากร 1 เรื่อง คือ ความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดทำบัตรประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

4. การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ 4 เรื่อง คือ กระบวนการเลือกสรรกำนันผู้ใหญ่บ้านและปัจจัยที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน, ความพึงพอใจในการการปรับปรุงโครงสร้างกรมตำรวจของนายตำรวจระดับสารวัตร, ความเครียดของตำรวจสายตรวจ

5. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 11 เรื่อง เนื้อหาสาระกล่าวถึงการวิเคราะห์เชิงภูมิศาสตร์การเลือกตั้ง, เหตุผลของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง, การนำยุทธศาสตร์การเลือกตั้งไปรณรงค์ให้ปฏิบัติ, ประสิทธิภาพตามโครงการเลือกตั้งหรือป้องกันปรามการซื้อสิทธิขายเสียง

6. การบริหารงานของรัฐกับประชาชน 2 เรื่อง คือ ความขัดแย้งเกี่ยวกับโครงการคอก. และการยกเลิกการพิจารณาที่มีขอของศาลในคดีอาญา

7. การปกครองในอนาคต 1 เรื่อง คือการจัดรูปแบบการปกครองท้องถิ่นในอนาคต

ด้านการเมืองการปกครอง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองของนครราชสีมา แบ่งออกได้เป็น 3 ช่วง คือ ก่อนการปกครองระบบเทศาภิบาล ช่วงการปกครองแบบเทศาภิบาล หลังปีพุทธศักราช 2436 และช่วงการปกครองแบบประชาธิปไตย

ก่อนการปกครองระบบเทศาภิบาล หรือ ช่วงเวลาก่อนการปฏิรูปการปกครองในสมัยรัชกาลที่ 5 นอกจากหนังสือลักษณะการปกครองสยามแต่โบราณของสมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพ (สมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพ. ลักษณะการปกครองสยามแต่โบราณ กรุงเทพฯ 2506.) ยังมีงานวิทยานิพนธ์ของ ขจิรัตน์ ไอร่าวัฒน์. ความสำคัญทางการเมืองของเมืองนครราชสีมา : บทบาทของเจ้าเมืองตระกูล ณ ราชสีมา ระหว่าง พ.ศ. 2325 - 2388. (ขจิรัตน์ ไอร่าวัฒน์. ความสำคัญทางการเมืองของเมืองนครราชสีมา : บทบาทของเจ้าเมืองตระกูล ณ ราชสีมา ระหว่าง พ.ศ. 2325 - 2388. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยศิลปากร 2532.)

ช่วงการปกครองแบบเทศาภิบาล หลังปี พุทธศักราช 2436 มีงานของเดช นูนาค การปกครองระบบเทศาภิบาล (เดช นูนาค การปกครองระบบเทศาภิบาลของประเทศไทย พุทธศักราช 2435 - 2458. แปลโดย ภรณ์ กาญจนันท์ กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532) วิทยานิพนธ์ของสมเกียรติ ตุงกเรีรักษ์ การปกครองมณฑลนครราชสีมา ระหว่างพุทธศักราช 2436 - 2476 (สมเกียรติ ตุงกเรีรักษ์. การปกครองมณฑลนครราชสีมา ระหว่างพุทธศักราช 2436 - 2476 วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2536.

ช่วงการปกครองแบบประชาธิปไตยปัจจุบันเริ่มเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากความสัมพันธ์บทบาททางการเมือง กระบวนการเลือกตั้ง เช่น วิทยานิพนธ์ของมัทนา สุวรรณเรือง ประสิทธิภาพของการนำนโยบายป้องกันปรามทุจริตเลือกตั้งของโครงการ ท.ม.ก. ไปปฏิบัติ : กรณีวิจัยปฏิบัติการเขตเลือกตั้ง ค. จังหวัดนครราชสีมา (มัทนา สุวรรณเรือง ประสิทธิภาพของการนำนโยบายป้องกันปรามทุจริตเลือกตั้งของโครงการ ท.ม.ก. ไปปฏิบัติ : กรณีวิจัยปฏิบัติการเขตเลือกตั้ง ค. จังหวัดนครราชสีมา วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารมหาบัณฑิต : พัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2536.) นัฐพงศ์ สุวสิษฐ เหตุผลของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งศึกษาเฉพาะกรณี เขต 1 จังหวัดนครราชสีมา วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2536.) เบญจวรรณ พัวเจริญเกียรติ ประสิทธิภาพของโครงการพิชิตาชฎาธรรมเพื่อป้องกันปราบปรามการซื้อสิทธิขายเสียงภายใต้แนวทางการสามัคคีเด็กนักเรียน ในชนบทใน

การเผยแพร่ธรรม : กรณีวิจัยปฏิบัติการเขตเลือกตั้ง ค. จังหวัดนครราชสีมา (เบญจวรรณ พัวเจริญ เกียรติ ประดิทธิผลของโครงการพิธีปาฐกถาธรรมเพื่อป้องกันปราบปรามการซื้อสิทธิขายเสียงภายใต้แนวทางการสามัคคีเด็กนักเรียนในชนบทในการเผยแพร่ธรรม : กรณีวิจัยปฏิบัติการเขตเลือกตั้ง ค. จังหวัดนครราชสีมา วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารมหาบัณฑิต : พัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2536.) เฉลิม เกิดโมลี ผลกระทบของเหตุการณ์พฤษภาทมิฬต่อพฤติกรรมการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในชนบท ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 13 กันยายน 2535 (เฉลิม เกิดโมลี ผลกระทบของเหตุการณ์พฤษภาทมิฬต่อพฤติกรรมการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในชนบท ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 13 กันยายน 2535 วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารมหาบัณฑิต : พัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2536.)

ส่วนในประเด็นปัญหาของการเมืองระดับท้องถิ่น มีงานวิจัยของ ศิริวรรณ ตั้งบุญธินา ความขัดแย้งเกี่ยวกับโครงการ คอก, กรณีบ้านหนองใหญ่ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา (ศิริวรรณ ตั้งบุญธินา. ความขัดแย้งเกี่ยวกับโครงการ คอก, กรณีบ้านหนองใหญ่ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2536.) ขจร ศรีสกลด กระบวนการเลือกสรรค้ำ ถ่านัน ผู้ใหญ่บ้าน (ขจร ศรีสกลด กระบวนการเลือกสรรค้ำ ถ่านัน ผู้ใหญ่บ้าน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2536.) สว่าง ฉวีวรรณ ปัจจัยที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดนครราชสีมา (สว่าง ฉวีวรรณ ปัจจัยที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดนครราชสีมา วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารมหาบัณฑิต : พัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2536.) ดร.วิรัช วิรัชนิภาวรรณ การจัดรูปแบบการปกครองท้องถิ่นในอนาคต กรณีศึกษาจังหวัดนนทบุรี นครราชสีมาและระนอง (ดร.วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. การจัดรูปแบบการปกครองท้องถิ่นในอนาคต กรณีศึกษาจังหวัดนนทบุรี นครราชสีมา และระนอง รายงานผลการวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการปกครองวุฒิสภาและสถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย.2537)

ในช่วงหลังเริ่มมีการศึกษาถึงบทบาทของส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง เช่น พรชัย จำรูญพานิชย์กุล ความพึงพอใจต่อการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน ศึกษาเฉพาะบัตรประจำตัวประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา (พรชัย จำรูญพานิชย์กุล ความพึงพอใจต่อการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกริก 2539)

เอกสารที่มีทั้งหมด เราสามารถแบ่งออกตามประเภทเอกสารได้ดังนี้ เลือกมาใช้

1. งานวิจัยและวิทยานิพนธ์

16 เล่ม

กนกกาญจน์ อนุแก่นทราย. การสนองตอบของประชาชนก่อนนโยบายปราศรัยหาเสียง

เลือกตั้งกรณีวิจัยปฏิบัติการ เขตเลือกตั้ง ค จังหวัดนครราชสีมา.

วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตร์ 2536.

ขจิรัตน์ ไอรวันวัฒน์. ความสำคัญทางการเมืองของเมืองนครราชสีมา : บทบาทของ

เจ้าเมืองตระกูล ณ ราชสีมา ระหว่าง พ.ศ. 2325 - 2388. วิทยานิพนธ์

อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร 2532.

สมเกียรติ ตุงคเสวีรักษ์. การปกครองมณฑลนครราชสีมา ระหว่าง พุทธศักราช 2436 -

2476 วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร 2536

มันวาท สุวรรณเรือง. ประสิทธิภาพของการนำนโยบายป้องกันปรามทุจริตเลือกตั้งของ

โครงการ ท.ม.ก. ไปปฏิบัติ : กรณีวิจัยปฏิบัติการเขตเลือกตั้ง ค. จังหวัด

นครราชสีมา วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารมหาบัณฑิต : พัฒนาสังคม สถาบัน

บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2536.

นัฐพงศ์ สุขวิสิฐ. เหตุผลของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ศึกษาเฉพาะกรณี เขต 1

จังหวัดนครราชสีมา วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2536.

เบญจวรรณ พัวเจริญเกียรติ. ประสิทธิภาพของโครงการพิธีปาฐกถาธรรมเพื่อป้องกัน

ปราบปรามการซื้อสิทธิขายเสียงภายใต้แนวทางการตามคึกคักนักเรียนในชนบท

ในการเผยแพร่ธรรม : กรณีวิจัยปฏิบัติการเขตเลือกตั้ง ค. จังหวัดนครราชสีมา.

วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารมหาบัณฑิต:พัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิต

พัฒนบริหารศาสตร์ 2536.

เฉลิม เกิดโมลี. ผลกระทบของเหตุการณ์พฤษภาทมิฬต่อพฤติกรรมการใช้สิทธิออกเสียง

เลือกตั้งของประชาชนในชนบท ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 18

กันยายน 2535. วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารมหาบัณฑิต : พัฒนาสังคม สถาบัน

บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2536.

ศิริวรรณ ตั้งบุญธินา. ความขัดแย้งเกี่ยวกับโครงการ คอก. กรณีบ้านหนองใหญ่ อำเภอ

เสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย

รามคำแหง 2536.

- ขจร ศรีศุกล. กระบวนการเลือกสรรคน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์
มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2536.
- สว่าง ฉวีวรรณ. ปัจจัยที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ศึกษา
เฉพาะกรณีจังหวัดนครราชสีมา วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารมหาบัณฑิต: พัฒนา
สังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2536.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. การจัดรูปแบบการปกครองท้องถิ่นในอนาคต กรณีศึกษาจังหวัด
นนทบุรี นครราชสีมา และระนอง รายงานผลการวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการ
ปกครองวุฒิสภาและสถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย 2537.
- พรชัย จำรูญพานิชย์กุล. ความพึงพอใจต่อการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน ศึกษา
เฉพาะกรณีอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเกริก 2539.
- นงลักษณ์ ลิ้มศิริ. ความสำคัญของกฎหมายหัวเมืองอีสาน พุทธศักราช 2325-2445.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2524.
- เสน่ห์ นนทะโชติ. การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในชุมชน
ชนบทไทย ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านวังคำ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา.
วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- ไพฑูรย์ มีกุล. การปฏิรูปการปกครองมณฑลอีสานในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์บรรณกิจการเทรดดิ้ง, 2517.

2. เอกสารทางราชการ 2 เล่ม

- สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา, ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาค จังหวัดนครราชสีมา,
นครราชสีมา : นิวสมบูรณ์การพิมพ์, 2526.
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. ข้อมูลสภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล
ประจำปี 2540. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2540.

3. หนังสือ 11 เล่ม

- พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับสมเด็จพระนพรัตน์ วัดพระเชตุพน กรุงเทพฯ
: สำนักพิมพ์บรรณาคาร, 2515.
- กรมศิลปากร, เรื่องกฎหมายตราสามดวง, กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2521).

วันวลิต, พระราชพงศาวดารฉบับวันวลิต พุทธศักราช 2182, แปลโดย วนาศรี สามเสน,
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2523.

หม่อมอมรวงศ์วิจิตร (ปฐม คเนจร), "พงศาวดารหัวเมืองมณฑลอีสาน" ในประชุม
พงศาวดาร เล่ม 3, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์องค์การค้ำของคุรุสภา, 2506.

เจ้าพระยาทิพากรวงศ์, พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3 เล่ม 1,
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์องค์การค้ำของคุรุสภา, 2504.

สมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพ, เทียบความทางรถไฟ และรวมเรื่องเมืองนครราชสีมา,
อนุสรณ์ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพอำมาตย์ตรีพระพลราษฎร์บำรุง (แสง
อุเทนสุต) ณ เมรุสมานมิตร จังหวัดนครราชสีมา
วันที่ 21 เมษายน 2505, กรุงเทพฯ : เอกศิลป์การพิมพ์, 2505.

สมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพ, ศาสน์สมเด็จพระ เล่ม 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
ประยูรวงศ์, 2495.

ประทีป ชุมพล, พื้นเวียง วรรณกรรมแห่งการกบฏ, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อคิด, 2525.
เดิม วิชาภัยพจนกิจ, ประวัติศาสตร์อีสาน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์
แห่งประเทศไทย, 2513.

ไพฑูรย์ มีกุล. การปฏิรูปการปกครองมณฑลอีสานในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์บรรณกิจการเทรดดิ้ง, 2517.

อรุณวรรณ เหล่าภักดี, ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองนครราชสีมา, นครราชสีมา:วิทยาลัยครู
2536.

อาคม พัลยิยะและนิธิ เอียวศรีวงศ์. ศรีรวมเทพนคร รวมความเรียงว่าด้วย-
ประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เจ้าพระยา, 2527.)

นิธิ เอียวศรีวงศ์, การเมืองไทยสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม,
2529).

เดช บุญนาค, การปกครองระบบเทศาภิบาลของประเทศไทย พุทธศักราช 2435-2458,
แปลโดยภรณ์ กาญจนันท์, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ร่วมกับมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2532.)

อรุณวรรณ เหล่าภักดี, ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองนครราชสีมา, นครราชสีมา:วิทยาลัยครู
2536.

4. บทความ

2 เล่ม

ธวัช ปุณโณทก, “ประวัติศาสตร์หัวเมืองอีสานตอนล่าง” ใน สมบัติอีสานใต้ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูบุรีรัมย์, 2527.

อมร รักษาศักดิ์ และฉวีรัตน์ วรเทพพิพนธ์, การปรับปรุงระบบราชการด้านการจัด
องค์กร. เอกสารสรุปการวิจัยข้อมูลสาธารณะ สถาบันนโยบายศึกษา สมาคม
สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ชุดเอกสารสำหรับคณะกรรมการสามัญ
ของรัฐสภา 2533.

เศรษฐกิจ : เกษตรกรรม อุตสาหกรรม การเงิน

ระหว่างปี พ.ศ. 2533-ปัจจุบัน มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจของจังหวัดนครราชสีมา 33 เรื่อง มีประเด็นในการศึกษาไว้ ดังนี้

1. เศรษฐกิจในเชิงประวัติศาสตร์ 4 เรื่อง คือ รถไฟกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ บริเวณลุ่มแม่น้ำมูลตอนล่าง ระหว่างปี พ.ศ. 2469 - 2484, การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของภาคอีสาน พ.ศ. 2505 - 2515, การผลิตข้าวในบริเวณลุ่มแม่น้ำมูล ระหว่าง พ.ศ. 2489-2516 และการศึกษาการเปลี่ยนแปลงบทบาทด้านการประกอบอาชีพของชาวชนบทอีสาน

2. เกษตรกรรม 23 เรื่อง เป็นการศึกษาการเลี้ยงสัตว์ ในเรื่องสภาพ, ชนิด, ปริมาณ, แนวทาง, การติดตาม, การใช้เทคโนโลยี, การเคลื่อนไหว และปัจจัยที่มีผลต่อการเลี้ยงไหม ไก่เนื้อ ไก่พื้นบ้าน ไก่ชน ไก่เนื้อ จำนวน 7 เรื่อง ศึกษาวิธีผลิต, รายได้, ทัศนคติของเกษตรกร จำนวน 4 เรื่อง ศึกษาการปลูกพืชไร่ในเรื่อง พันธุ์พืช, การวางแผนการปลูกพืช, อิทธิพลต่อผลผลิตและคุณภาพ และทัศนคติต่อโครงการประกันภัยพืชผล 6 เรื่อง ศึกษาวิธีการผลิต, รายได้ ทัศนคติ จำนวน 4 เรื่อง ศึกษาปัญหาในการใช้ยาฆ่าแมลง ปัญหาของเกษตรกร และเจ้าหน้าที่เกษตรตำบล จำนวน 3 เรื่อง ศึกษาการลงทุน, การผลิตและสังคมของเกษตรกร จำนวน 3 เรื่อง

3. อุตสาหกรรม 3 เรื่อง คือ การศึกษาโอกาสในการพัฒนาอุตสาหกรรม, การศึกษาเปรียบเทียบผลของการเปลี่ยนแปลงระเบียบแพ็คเกจจิ้งเคาน์เตอร์ที่มีผลต่ออุตสาหกรรมขนาดต่าง ๆ และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขยายตัวการตั้งโรงงานขนาดเล็ก

4. การเงิน 3 เรื่อง คือ การศึกษารูปแบบการกู้ยืม และการออมของครัวเรือนเกษตรกร การศึกษาความสำคัญระหว่างความรู้ ความเข้าใจกับทัศนคติของพ่อค้าต่อระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม และความพึงพอใจของลูกค้าต่อการให้บริการของสถาบันการเงิน

การศึกษา

สำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ได้ 128 เล่ม เป็นวิทยานิพนธ์ 110 เรื่อง (ร้อยละ 85.94) รายงานการวิจัยของหน่วยงานและบุคลากรในหน่วยงานทางการศึกษา 9 เรื่อง (ร้อยละ 7.02) ส่วนที่เหลือ 9 เรื่อง (ร้อยละ 7.03) เป็นหนังสือและเอกสารประเภทสถิติข้อมูลของหน่วยงานทางการศึกษา

เอกสารที่นำมาใช้ในการเรียบเรียงเนื้อหาตามที่ปรากฏในเอกสารประกอบการประชุมกรรมการชี้ทิศทางโครงการวิจัยจะเป็นเอกสารและรายงานการวิจัยของหน่วยงานและบุคลากรในหน่วยงานทางการศึกษา เพราะเป็นการให้ข้อมูลในภาพรวมอย่างกว้าง ๆ ยังไม่ได้เจาะลึกในรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการศึกษา การบริหารการศึกษา การสอนและปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา การศึกษานอกระบบโรงเรียน ฯลฯ รายละเอียดดังกล่าวน่าจะได้จากวิทยานิพนธ์และปริญญานิพนธ์จำนวน 110 เรื่อง ในจำนวน 110 เรื่องนี้ 57 เรื่อง เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และการศึกษานอกระบบ กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยประเภทการเรียนการสอนเกือบทั้งหมดเป็นกรณีศึกษาในโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียนมากกว่าการวิจัยในภาพรวมของจังหวัด ต่างจากการวิจัยในเรื่องการวางแผนการศึกษาและการบริหารโรงเรียนซึ่งใช้วิธีสุ่มตัวอย่างที่ครอบคลุมประชากรในการศึกษาทั้งจังหวัด และมีจำนวนของกลุ่มตัวอย่างมากพอที่จะใช้เป็นภาพรวมของจังหวัดได้เช่นเดียวกันกับการวิจัยในกลุ่มปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับต่าง ๆ

การสาธารณสุข

ระหว่างปี พ.ศ. 2520 – ปัจจุบัน มีงานวิจัยในเขตจังหวัดนครราชสีมาที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุข จำนวน 36 เรื่อง มีประเด็นในการศึกษาไว้ ดังนี้

1. การศึกษาในประเด็นต่าง ๆ มี 6 เรื่อง คือการศึกษาปัญหาและความต้องการบุคลิภาพและสภาพการณ์ของคนไข้, สุขภาพจิตของผู้ต้องขัง, องค์ประกอบที่มีต่อการโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน, การศึกษาสภาวะโลหิตในประชากรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และการศึกษา ศักยภาพและการแจกกระจายแพทย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. การศึกษาความสัมพันธ์ มี 2 เรื่อง ซึ่งเป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับการปฏิบัติตนด้านสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ และการสนับสนุนทางสังคมกับการปรับตัวต่อบทบาทการเป็นมารดาของหญิงครรภ์แรก

3. การศึกษาความรู้ ทักษะและข้อคิดเห็น มี 5 เรื่อง เป็นการศึกษาความรู้ ทักษะและข้อคิดเห็นของผู้ป่วย ครอบครัว เยาวชน ผู้บริหารการศึกษาเยาวชนและประชาชนต่อการบริการผู้ป่วย การวางแผนครอบครัว การป้องกันโรค ปัญหาเสพติด การปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพจิต การดำเนินงานของสถานีนอนมัย

4. การศึกษาเปรียบเทียบและปัจจัยต่าง ๆ มี 8 เรื่อง เป็นการเปรียบเทียบปัจจัยทำนายพฤติกรรมการติดโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น ผลของวิธีการดูแลสุขภาพต่อผู้ป่วยโรคสังคมรังเกียจ การจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน ในและนอกโครงการสุขภาพ และปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน, การตัดสินใจทำหมันชาย, การมาและไม่มารับภูมิคุ้มกันโรค และปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพชีวิต

5. การศึกษาสตรีและเด็ก มี 5 เรื่อง เป็นเรื่องเกี่ยวข้องความรู้ สุขภาพ การตั้งครรภ์ ฝากครรภ์ ภาวะแทรกซ้อนหลังคลอด ทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อย

6. พฤติกรรมของคนไข้ 3 เรื่อง เป็นเรื่องของพฤติกรรมการใช้ยาแก้ปวด พฤติกรรมการบริโภคของนักเรียน และตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่และเลิกสูบบุหรี่

7. การประเมินผลและประสิทธิผล 6 เรื่อง ทำให้ทราบผลของโครงการและความสำเร็จในการดำเนินงานของสาธารณสุข เป็นเรื่องการประเมินโครงการ การประเมินบุคลากรและประสิทธิผลการนิเทศงาน, การป้องกันโรค และพฤติกรรมการเล่นของเด็ก

8. การประยุกต์ 2 เรื่อง เป็นการประยุกต์ทฤษฎีทางวิชาการและแบบแผนความเชื่อเดิมของคนไข้ต่อการรักษาโรค การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ

๑. เรื่องอื่น ๆ 5 เรื่อง เป็นเรื่องของการปรับตัวในการดูแลคนพิการ การสร้างแรงจูงใจในการส่งเสริมการตรวจมะเร็งปากมดลูก, ความซุกและปัจจัยให้มีการติดเชื้อโรคหนองปวยริ, กระบวนการแสวงหาการรักษาเยียวยาเด็กต่ำกว่า 2 ปี ช่วยกันโรคอุจจาระร่วง และลักษณะจำนวนผู้ป่วยและอัตราการใช้จ่ายในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐแต่ละระดับ

ด้านสาธารณสุข

1. ประเภทเอกสารที่ใช้อ้างอิง

งานวิจัย		วิทยานิพนธ์		เอกสารราชการ		หนังสือ		บทความ		หมายเหตุ
จำนวนทั้งหมด	จำนวนที่ใช้	จำนวนทั้งหมด	จำนวนที่ใช้	จำนวนทั้งหมด	จำนวนที่ใช้	จำนวนทั้งหมด	จำนวนที่ใช้	จำนวนทั้งหมด	จำนวนที่ใช้	
10	2	40	5	5	5	-	-	10	5	

2. เอกสารส่วนใหญ่

ด้าน	ด้านที่เน้น จำนวนเล่ม
1) การป้องกันโรค	25
2) การส่งเสริมสุขภาพ	30
3) การรักษาพยาบาล	5
4) การฟื้นฟูสุขภาพ	-
5) ข้อมูลทั่วไป	5

เอกสารส่วนใหญ่จะเน้นการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนและการป้องกันและข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับแผนพัฒนาจังหวัด ส่วนที่ขาดคือการฟื้นฟูสุขภาพและเกี่ยวข้องกับการรักษาโรค

3. เหตุผลที่เลือกใช้เอกสาร

๒) เอกสาร “แผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี (พ.ศ. 2540 – 2544) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 หมวดกระทรวงสาธารณสุข จังหวัดนครราชสีมา

ความถูกต้องตามหลักวิชาการ

- เป็นเอกสารที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา จัดทำขึ้นเพื่อกำหนดทิศทางในการพัฒนางานสาธารณสุขของจังหวัดในช่วงแผนที่ 8 ให้สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และปัญหาสาธารณสุขของจังหวัด

ดังนั้น ข้อมูลดังกล่าวจึงน่าจะถูกต้องตามสถานการณ์ต่าง ๆ

ประโยชน์ของเอกสาร มีประโยชน์ในด้าน

- 1) เชิงวิชาการ เป็นข้อมูลที่ถูกต้องมีแหล่งที่มา
- 2) การจัดทำแผนพัฒนาและแก้ไขปัญหาสาธารณสุขของจังหวัดได้

2) เอกสาร “สิ่งแวดล้อมกับศิลปกรรมจังหวัดนครราชสีมา ของหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม จังหวัดนครราชสีมา 2536”

ความถูกต้องตามหลักวิชาการ

- เป็นการรวบรวมหลักฐานของโครงการวิจัยชุมชนโบราณจากภาพถ่ายทางอากาศ พ.ศ. 2526 ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และการลงสำรวจในพื้นที่ ศึกษาจากสถานที่จริงและการสัมภาษณ์

ดังนั้น คิดว่าหลักฐานทางกายภาพ มีความถูกต้องและอาจเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพบ้าง

ประโยชน์ของเอกสาร ในทางสาธารณสุข อาจจะมีในแง่ของเชิงวิชาการที่อธิบายถึงแหล่งบริการทางสาธารณสุข ในสมัยก่อนว่าวิวัฒนาการอย่างไรบ้าง?

3) เอกสาร “สรุปผลการประชุมสัมมนาการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสาธารณสุข จังหวัดนครราชสีมา 2540” ความถูกต้องเชิงวิชาการ

- เป็นเอกสารราชการที่สรุปผลการสัมมนา ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา 3 ส่วน

1. แนวคิดทิศทางและกระบวนการทรรศน์ใหม่ ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และ นโยบายการดำเนินงานสาธารณสุขประจำปีงบประมาณ 2540

2. การวิเคราะห์แผนงานโครงการตามแผนปฏิบัติการปีงบประมาณ 2539 การจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ 2540

3. แผนงานโครงการเร่งรัดเพื่อการแก้ไขปัญหาด้านสาธารณสุข จังหวัดนครราชสีมา ปีงบประมาณ 2540 และสรุปผลการประชุมกลุ่ม

ดังนั้น คิดว่าเอกสารดังกล่าว มีความถูกต้องและสามารถนำมาเป็นเอกสารอ้างอิงได้

ประโยชน์ของเอกสาร

- เชิงวิชาการ เป็นเอกสารอ้างอิงได้

- เชิงพัฒนา เป็นแนวคิดและทิศทางของการพัฒนาจังหวัดให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้

4. ปริญญาานิพนธ์ “ภาษาและคติความเชื่อในคำรายาพื้นบ้านจากวัดบึง ตำบลโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา, ผู้วิจัย คุณบุญช่วย ปิยวิทย์

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย เพื่อศึกษาภาษาวิธีการเรียน คติความเชื่อ เรื่องการเกิดโรค การรักษาป้องกันโรค และการฟื้นฟูสมรรถภาพซึ่งปรากฏในคำรายาพื้นบ้านที่บันทึกไว้ในสมุดข่อย จำนวน 12 ฉบับ

ด้านทรัพยากรเอกสารที่ใช้อ้างอิง

1. ประเภททรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

งานวิจัย		วิทยานิพนธ์		เอกสารราชการ		หนังสือ		บทความ		หมายเหตุ
จำนวน ทั้งหมด	จำนวน ที่ใช้	จำนวน ทั้งหมด	จำนวน ที่ใช้	จำนวน ทั้งหมด	จำนวน ที่ใช้	จำนวน ทั้งหมด	จำนวน ที่ใช้	จำนวน ทั้งหมด	จำนวน ที่ใช้	
10	10	3	3	3	3	4	4	-	-	-

2. จุดเน้น ความพอเพียงและความขาดแคลนในผลงาน

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ

เนื้อหาและรายละเอียดส่วนใหญ่เน้นทางด้านทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ข้อมูลที่อยู่ในเอกสารส่วนใหญ่เป็นข้อมูลทั่วไป

สำหรับรายละเอียดข้อมูลด้านทรัพยากรสัตว์ป่า ทรัพยากรแร่ธาตุ และทรัพยากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพยังมีข้อมูลไม่มากพอ และยังขาดแคลนงานวิจัยเฉพาะด้านโดยเฉพาะประเด็นของผลกระทบจากการนำทรัพยากรต่าง ๆ มาใช้ โดยเฉพาะทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพในแหล่งน้ำหรือพื้นที่ชุ่มน้ำ ขาดแคลนงานวิจัยแบบ Focus group ของประชาชนผู้นำชุมชนในท้องถิ่น ในประเด็นปัญหาความขัดแย้งและความต้องการในการใช้ทรัพยากรในชีวิตประจำวัน

ด้านมลพิษสิ่งแวดล้อม

เนื้อหาด้านมลพิษสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่รายละเอียดได้เน้นถึง ปัญหามลพิษในแหล่งน้ำ ปัญหามลพิษในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา และแนวทางแก้ไขปัญหามลพิษในอนาคคเป็นส่วนใหญ่ ปัญหาดังกล่าวในเขตเทศบาล สุขาภิบาล ชุมชนอื่นนอกเขตเทศบาลนครนครราชสีมายังมีน้อย สากหรือในรายละเอียดไม่มีเลย

สำหรับปัญหาด้านมลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียงและความสั่นสะเทือน ยังขาดแคลนงานวิจัยประเภทเจาะลึก

3. เหตุผลที่เลือกใช้เอกสารนั้น ๆ อ้างอิง

เอกสารหลักที่ใช้ ได้แก่

- โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการ และจัดลำดับของการลงทุนเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครราชสีมา
- รายงานสถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- การศึกษาความเหมาะสมและออกแบบเบื้องต้นระบบการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลนครนครราชสีมา

- โครงการสำรวจและออกแบบรายละเอียดระบบระบายน้ำ ระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย เทศบาลนครนครราชสีมา

- สภาพปัจจุบันการทิ้ง การกำจัดและผลกระทบจากการกำจัดมูลฝอยแบบฝังกลบของเทศบาลนคร นครราชสีมา

เหตุผลที่เลือกใช้

- มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน และมาตรการในการแก้ไขปัญหาส่งแวดล้อม

- วิธีการวิจัย / กระบวนการวิจัย เป็นการวิจัยที่ใช้ข้อมูลทุติยภูมิที่เป็นเอกสารหน่วยงานองค์กรที่เชื่อถือได้ ตลอดจนได้เก็บข้อมูลทางตรงโดยการสำรวจ สัมภาษณ์ และการทดลองทางวิทยาศาสตร์

- วิเคราะห์ข้อมูลแบบมาตรฐานที่กำหนด มีการใช้สถิติบรรยาย และนำข้อมูลที่ได้เปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน

- การนำเสนอโดยผ่านขั้นตอน ตรวจสอบ แกไขจากผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ
- นักวิจัยมีคุณวุฒิเฉพาะด้าน เป็นนักวิชาการ และส่วนใหญ่ได้ผ่านงานวิจัยมาแล้ว
- เอกสารและงานวิจัยดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ประโยชน์ของเอกสาร

ประโยชน์เชิงวิชาการ

- เอกสารดังกล่าว สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการทำวิจัยแบบเจาะลึกในรายละเอียดเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนเป็นข้อมูลอ้างอิงที่ในการเรียนการสอนด้านสิ่งแวดล้อม

ประโยชน์เชิงการพัฒนา แก้ไขปัญหาของจังหวัด

- ใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัด

- ใช้ในการวางแผนและกำหนดมาตรการการควบคุมและตรวจสอบปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมต่อไป

- ใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหามลพิษทรัพยากรธรรมชาติและปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมของจังหวัดต่อไป

- ใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหามลพิษความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน

การท่องเที่ยว

ระหว่างปี พ.ศ. 2530 – ปัจจุบัน มีงานวิจัยในเขตจังหวัดนครราชสีมาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 2 เรื่อง คือในปี 2530 เป็นการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแผนพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และในปี 2539 เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสาร ความทันสมัย และความน่าเชื่อถือของเจ้าหน้าที่กับทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวตัวอย่างของชาวบ้านปราสาท ตำบลปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

การสื่อสารและการคมนาคม

ระหว่างปี พ.ศ. 2525 – ปัจจุบัน มีงานวิจัยที่เขตจังหวัดนครราชสีมาที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารและการคมนาคม จำนวน 5 เรื่อง มีประเด็นในการศึกษาไว้ ดังนี้

1. การสื่อสาร 3 เรื่อง เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดสารความทันสมัย การแพร่กระจายข่าวสารเกี่ยวกับการปฏิบัติทางสุขภาพอนามัย การให้ภูมิคุ้มกันโรค และการใช้รายการวิทยุเพื่อผลเกษตรกร และแพร่กระจายสารสนเทศระหว่างบุคคลเพื่อถ่ายทอดวิทยาการทางการเกษตร

2. การคมนาคม 2 เรื่อง เป็นการศึกษาปัญหาการจราจรในเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมา

วัฒนธรรมและศาสนา

1. วัฒนธรรม

ตั้งแต่ พุทธศักราช 2520–2540 มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนครราชสีมา ด้านวัฒนธรรมไม่ต่ำกว่าจำนวน 100 เรื่อง งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย วิทยาลัยครูนครราชสีมา ซึ่งมีการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ทางด้านเพลง การละเล่น และวรรณกรรมเป็นส่วนมาก

งานวิจัยทางด้านวรรณกรรม มีการศึกษา จำนวน 75 เรื่อง (ร้อยละ 75) เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นการศึกษานิทานพื้นบ้านจากข้อมูลปฐมภูมิแล้วนำมาวิเคราะห์ พบที่มาของประวัตินิทาน ชื่อบ้านนามเมือง สถาปัตยกรรมพื้นบ้าน ประเพณี วิถีชีวิต อาชีพ คำสอน ตลอดจนความเชื่อและค่านิยม มีอยู่ 60 เรื่อง (ร้อยละ 60) ศึกษาจากวรรณกรรมลายลักษณ์ซึ่งเป็นสมุดข่อยและหนังสือผูก ได้แก่นิทานเรื่อง พระปาดิถ ฤทธราช รูปทอง ท้าวคัณาม พญาคันคาก ท้าวจั่วทอง

หัวล้นทอง หัวไก่แก้ว อินทปัดดา หัวหมาหุข วรรณกรรมคำราชา คำรากฎหมาย คำราหมอตุ คำรากฎกษยาม คำราดัดเสาเรือน คำราลายลัก คำราอุษวัญ ฯลฯ

งานวิจัยทางด้านเพลง มีการศึกษาจำนวน 10 เรื่อง (ร้อยละ 10) เป็นการศึกษาจากข้อมูลปฐมภูมิทั้งสิ้น มีการศึกษาด้านรูปแบบ วิธีการเล่น ดนตรีลักษณะ และการวิเคราะห์เนื้อหา ต่อมา มีการวิจัยเกี่ยวกับการปรับตัวของเพลงโคราช ตลอดจนการนำเพลงโคราชมาใช้ในการเรียนการสอนวิชาดนตรีพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ส่วนเพลงกล่อมเด็ก มีการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการกล่อมเด็ก รูปแบบของเพลงกล่อมเด็ก เนื้อหาของเพลงที่สะท้อนถึงเด็กในแง่มุมต่าง ๆ และบทบาทของเพลงในการสั่งสอนอบรมและถ่ายทอดประสบการณ์แก่เด็ก นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเพลงอื่น ๆ เช่น เพลงข้าเจ้าหงส์ดำไล เพลงลากไม้ หรือเพลงข้าไกรภพ ซึ่งเป็นเพลงพื้นบ้านของนครราชสีมาที่กำลังเสื่อมสูญลงไปด้วย

งานวิจัยทางการละเล่นและปริศนาคำทาย มีการวิจัยทั้งหมด 12 เรื่อง (ร้อยละ 12) เป็นการศึกษาจากข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งมีการละเล่นสำหรับเด็ก และการละเล่นของผู้ใหญ่ การละเล่นของเด็กมีอยู่ 140 ชนิด แบ่งการเล่นเป็น 5 แบบ คือ การใช้ทักษะทางร่างกายและความรู้สึกสัมผัส การใช้กลยุทธ์เป็นหลัก การเล่นเสียงไซค การเล่นแบบสวมบทบาท และการเล่นที่ไม่มีกฎเกณฑ์บังคับหรือกติกาแน่นอน ซึ่งพบว่าการเล่นของเด็กจะเกี่ยวข้องกับสภาพท้องถิ่น คือ ฤดูกาล สถานที่ในการเล่น ระยะเวลาในการเล่น อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบ เพลง และการละเล่นที่จะมีที่มาจากสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม มาจากคติความเชื่อ มาจากการคิดค้นเพื่อความสนุกสนาน มาจากการนำวัสดุที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ อาจจำแนกการเล่นเป็น 5 ลักษณะคือ การเล่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน การเล่นที่เน้นการแพ้ชนะ การเล่นที่ไม่เน้นการแพ้ชนะ การเล่นเป็นกลุ่มและการเล่นเดี่ยว คุณค่าของการเล่นที่มีต่อเด็กทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงคือให้ความสนุกสนาน ให้การศึกษาเรียนรู้เพิ่มพูนประสบการณ์และการปรับตัวในสังคม ส่วนคุณค่าทางอ้อม คือการช่วยสืบทอดวัฒนธรรมทำให้เด็กได้เรียนรู้และรักษามรดกวัฒนธรรม และสร้างความผูกพันกันเป็นเครือญาติ ส่วนการเล่นคำทายหรือปริศนาคำทายนั้นมีผลทำให้เด็กได้เรียนรู้ลักษณะความงดงามทางภาษา การสืบทอดวัฒนธรรม รู้จักสภาพแวดล้อมและลักษณะทางธรรมชาติ เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และที่สำคัญคือฝึกให้เด็กเรียนรู้ในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและฝึกไหวไหว ไหวพริบ ซึ่งการเล่นนี้พบว่าการคิดหลายเปลี่ยนแปลงคือ มีการละเล่นที่เด็กเลิกเล่นแล้ว การละเล่นที่เด็กยังเล่นกันอยู่ ทั้งสองกรณี มีเงื่อนไขของเวลา ความเจริญทางเทคโนโลยี และอิทธิพลจากการศึกษาระบบในโรงเรียน

งานวิจัยทางด้านภาษาโคราหมี 12 เรื่อง (ร้อยละ 12) โดยเริ่มจาก ฉาวร สุบงกช ได้ศึกษาเรื่องเสียง และความหมายของภาษาโคราห โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความหมายคำศัพท์ภาษาโคราห จำนวน 1,500 คำ ต่อมา มีการศึกษาเรื่อง เสียงวรรณยุกต์ภาษาโคราห

คำลักษณะนามภาษาโคราช ตลอดจนอิทธิพลของภาษาโคราชในการเขียนคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา นอกจากนี้ยังมีการศึกษาระบบเสียงของภาษาถิ่นย่อย คือ ภาษาชาวบนและภาษาชาวโนในจังหวัดนครราชสีมาด้วย

แหล่งทำนองโคราช เป็นการเทศน์แหล่งที่มีทำนองแบบโคราช โดยใช้ภาษาโคราชเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่แพร่หลาย มีการศึกษาจากข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิจำนวน 2 เรื่อง (ร้อยละ 2)

ส่วนงานวิจัยทางด้านหัตถกรรมมี 4 เรื่อง (ร้อยละ 4) เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการตีเหล็ก การทอผ้าไหม การจักสานและการแทงหยวก

งานวิจัยทางด้านศิลปกรรม มีจำนวน 3 เรื่อง (ร้อยละ 3) มีการศึกษาภาพจิตรกรรมฝาผนังที่หน้าวัดพระธาตุ ภาพเขียนสีก่อนประวัติศาสตร์ที่เขาจันทร์งาม และรูปแบบเรือนพักอาศัย

ด้านเอกสารหนังสือ มีหนังสือจำนวน 13 เล่ม (ร้อยละ 13) เกี่ยวกับวัฒนธรรมของนครราชสีมา โดยเริ่มจาก พุทธศักราช 2523 ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา วิทยาลัยครูนครราชสีมา จัดทำหนังสือของดีโคราช 3 เล่ม สำหรับเป็นหนังสืออ่านประกอบการเรียน วัฒนธรรมพื้นบ้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คือ ของดีโคราชเล่ม 1 จดหมายจากโคราชสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของดีโคราชเล่ม 2 เทียวโคราช สำหรับมัธยมศึกษาปีที่ 2 และของดีโคราชเล่มที่ 3 มั่นทีจากโคราช สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พุทธศักราช 2538 ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏนครราชสีมาได้ปรับปรุงหนังสือของดีโคราช 3 เล่มนี้ เป็นหนังสือของดีโคราช 5 เล่ม เพื่อให้มีเนื้อหาครอบคลุมขอบข่ายวัฒนธรรม 5 สาขา ตามที่องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม สหประชาชาติ (UNESCO) ได้แบ่งไว้ หนังสือของดีโคราช 5 เล่มนั้น ได้แก่ ของดีโคราชเล่มที่ 1 สาขามนุษยศาสตร์ ว่าด้วยภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดีและประเพณีความเชื่อ ของดีโคราชเล่มที่ 2 สาขาศิลปะและภาษาว่าด้วยงานจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ด้านภาษาว่าด้วยภาษาโคราช นิทาน ปริศนาคำทายและเพลงกล่อมเด็ก ของดีโคราชเล่มที่ 3 สาขาคหกรรมศิลป์ มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ อาหาร พืชผัก สมุนไพร เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนศิลปะประดิษฐ์และเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ของดีโคราชเล่มที่ 4 สาขากีฬาและนันทนาการ มีเนื้อหาว่าด้วยกีฬา การละเล่นพื้นบ้าน เพลง คนตรี และการแสดงพื้นบ้าน ส่วนของดีโคราชเล่มที่ 5 สาขาช่างฝีมือ มีเนื้อหาเกี่ยวกับงานจักสาน งานหล่อ งานปั้น งานแกะสลัก งานตี งานทอ ตลอดจนงานหัตถกรรมอื่น ๆ

แหล่งศิลปกรรมในนครราชสีมา มีหนังสือที่กล่าวถึงแหล่งศิลปกรรมทั้ง 3 ประเภท คือ สถานที่ ได้แก่ ชุมชนโบราณ กลุ่มอาคาร ได้แก่ บ้านเรือนที่อยู่อาศัย ศาสนาคาร และประเภทอนุสรณ์ ได้แก่ อนุสาวรีย์ ศิลปะถ้ำ จำนวน 2 เล่ม (ร้อยละ 2) นอกจากนี้ยังมีประเภทงาน

หัตถกรรมได้แก่ ผ้า และเครื่องปั้นดินเผาค่านเกวียน ก็มีหนังสือจำนวน 2 เล่ม (ร้อยละ 2) เช่นเดียวกัน

ที่น่าสังเกต คือ มีหนังสือที่กล่าวถึงประเพณี ความเชื่อเล็กน้อย และยังไม่มิจานวิจัยที่เกี่ยวกับประเพณีความเชื่อ แต่กลับมิจานวิจัยเกี่ยวกับอาหาร คือส้มตำโคราช จำนวน 1 เรื่อง ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตไม่มีเลย ซึ่งน่าจะได้มีการทำวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การวิจัยแบบมีส่วนร่วมในลักษณะของการปฏิบัติการวัฒนธรรมในชุมชน

2. ศาสนา

มีเอกสารหนังสือ ที่เป็นคำสอน 26 เล่ม แยกเป็นหนังสือที่มอบให้แทน ศ.ค.ส. ของ พระราชสังวรญาณ (พุทธ ฐานิโย) จำนวน 8 เรื่อง เริ่มตั้งแต่ พุทธศักราช 2534 – ปัจจุบัน

มอบธรรมนำพร พุทธศักราช 2534 “สมาธิแบบพระพุทธรเจ้า กำหนดรู้เรื่องชีวิต ชีวิตประจำวัน นี่เป็นเหตุ เป็นปัจจัยสำคัญ สำคัญยิ่งกว่าการนั่งหลับตาสมาธิ สอนสมาธิ ต้องสอนสิ่งใกล้ตัวที่สุด ความรู้เห็นอะไรที่ เขาอวด ๆ กันนี้อย่าไปสนใจเลย ให้มันรู้เห็น จิตของเรา รู้กายของเรา”

มอบธรรมนำพร พุทธศักราช 2535 เรื่อง คิดห้า

มอบธรรมนำพร พุทธศักราช 2536 ปฏิบัติธรรมด้วยปัญญา เพื่อปัญญา

มอบธรรมนำพร พุทธศักราช 2537 สังฆธรรมสากล คือ คิด

มอบธรรมนำพร พุทธศักราช 2538 ปฏิบัติเพื่อเกิด

มอบธรรมนำพร พุทธศักราช 2539 หลักการสร้างอธิปไตย

มอบธรรมนำพร พุทธศักราช 2540 จุดยืนของชาวพุทธ การปฏิบัติธรรมคือการฝึกตัวเองให้เป็นคนดี สร้างพลังจิตให้เป็นอิสระ แก่ตนเอง ไม่ตกอยู่ใต้อำนาจของสิ่งใด นี่คือหลักที่ถูกต้อง

มอบธรรมนำพร พุทธศักราช 2541 ใครจะวิเศษเท่าไรไม่ประเสริฐเท่ารู้ใจตนเอง ความมีอิทธิฤทธิ์หรืออะไรต่าง ๆ อย่าไปสนใจ ขอให้มึอันรู้จิตของเรานี้

หนังสืออื่น เป็นคำสอนตามหลักพุทธศาสนาพุทธ คือ คิด สมาธิ ปัญญา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานของพระราชสังวรญาณ (พุทธ ฐานิโย) มิจานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศาสนา คือ การศึกษาวิจัย คำเน้นการจัดอุทยานการศึกษาในศาสนสถานจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 1 เรื่อง

ทรัพยากรบุคคล ชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ระหว่างปี พ.ศ. 2526 – ปัจจุบัน มีงานวิจัยในเขตจังหวัดนครราชสีมา ที่เกี่ยวข้องกับ ทรัพยากรบุคคล ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 3 เรื่อง มีประเด็นในการศึกษา การศึกษา เฉพาะกรณีโครงการอาสาและพัฒนาป้องกันตนเอง (อพช.) กับการพัฒนาเพื่อความมั่นคงใน หมู่บ้าน, บทบาทและผลได้ต่อการพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ และภาพลักษณ์ท้าวสุรนารีใน ประวัติศาสตร์ไทย

คณะผู้วิจัย

1. นายกนก ไตรรัตน์	อาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยา	หัวหน้าโครงการ
2. ผศ.รัตนา รุจิรกุล	อาจารย์ภาควิชาภูมิศาสตร์	เลขานุการและผู้ประสานงาน
3. นายทวี วัชรเกียรติศักดิ์	อาจารย์ภาควิชาบริหารธุรกิจ	กรรมการ
4. ผศ.เรืองชัย บุญศักดิ์	ผู้อำนวยการศูนย์वेशิศึกษาป้องกัน	กรรมการ
5. ผศ.นฤมล ปิยวิทย์	ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม	กรรมการ
6. นายเปรมวิทย์ ท่อแก้ว	อาจารย์ภาควิชาประวัติศาสตร์	กรรมการ
7. นายทวี กองศรีมา	อาจารย์ภาควิชาอุตสาหกรรมศิลป์	กรรมการ
8. นายวิวัฒน์ วัชรหิรัญ	ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์ฯ	กรรมการ
9. นายฉกัทร น้อยน้ำใส	อาจารย์ภาควิชาวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
10. นางสาวพรณีย์ สิงคบุตร	อาจารย์ภาควิชาเศรษฐศาสตร์	กรรมการ
11. นายบุญช่วย ปิยวิทย์	อาจารย์หมวดวิชาภาษาไทย โรงเรียนสุนารีวิทยา	กรรมการ

กรรมการที่ศึกษาการวิจัย

1. พระเทพสีมาภรณ์	พระนักพัฒนา
2. ดร.สุวัฒน์ โชกฤตพัฒน์	รองผู้ว่าราชการจังหวัด
3. นายศิริวัฒน์ ศรีตระกูล	หัวหน้าสำนักงานจังหวัดนครราชสีมา
4. นายอุคร คีวงษา	แรงงานและสวัสดิการจังหวัดนครราชสีมา
5. นายวิชัย เจริญรุ่งเรืองวานิชย์	ผังเมืองจังหวัดนครราชสีมา
6. นายอรรถ อินทลักษณ์	เกษตรจังหวัดนครราชสีมา
7. นายรัชช ศ มหิทธิบุษนา	อุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมา
8. นายวิระชัย พงษ์สวัสดิ์	พาณิชย์จังหวัดนครราชสีมา
9. นายบัณฑิต ตั้งประเสริฐ	ผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
จังหวัดนครราชสีมา
10. นายสมชัย ฉัตรพัฒนศิริ	ประธานหอการค้าจังหวัดนครราชสีมา
11. นายทวีศักดิ์ โล่ห์ฉกรักษ์	รองประธานหอการค้าจังหวัดนครราชสีมา
12. รศ.ดร. พงษ์ชาญ ฌ ลำปาง	รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
13. อ.ปรีชา อุยตระกูล	ผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลท้องถิ่นเพื่อการพัฒนา
สถาบันราชภัฏนครราชสีมา
14. ผศ.ดร. ประเทือง จินตสกุล	อาจารย์ภาควิชาภูมิศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา